BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
22 F
6 H

HIEROCLIS STOICI PHILOSOPHI in aurea Pythagoræ carmina Commentarius.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

12.22. F. 6

Vulphganus Angſt Lectori.

Pythagoram Samiū,inter philoſophos clariſſimū di-
ci,philoſophicicꝫ cognomenti primum repertorem fu
iſſe,nemo eſt qui non nouit.cuius chryſacia dogmata,
cum omnes ſapientiæ ſectatores celebrāt,in primiſcꝫ
diuus Hieronymus in Ruffinum,tū hic noſter Hiero-
cles Stoicus id ꝓfuſioribus verbis peragit.Cuius cō-
mentaria non multū a Chriſtiano ritu abhorrētia,nec
ātea in Germania excuſa,meo hortatu Mathias Schu
rerius ,hō ſyncera fide plenus,& huiuſmodi rebus de
ditus,in publicū ꝓdire fecit.ſperans te ſtudioſe lector
vtriuſcꝫ conatū,hortādo meū,eius ꝑficiēdo,nō impro
baturꝫ.p̄cipue vbi volueris noſtrā operā cōferre eorū
auiditati,q vno alterove triuiali libellulo,& vix aliquo
tituli honore digno,ter quater excutiēdo,Crœſi diuiti
as,aut Midæ opulentiā ſperare audēt,ꝑfecto nos,non
ſolū omni arrogātiæ & cupiditatis ſuſpitiōe liberabis,
verꝫ laudi gloriæcꝫ auxiliātibus reip.literariæ,haud ꝓ
trita publicādo,p̄ſtabis.Sed hæc alias.Nūc p̄cor hos
Hieroclis cōmentarios hilari fronte ſuſcipias.qbꝰ qua
ſi corolariū q̄ddam,& ꝓpoſuimus alterius cuiuſdā nō
improbati autoris in eoſdē verſus interp̄tatiōem,q̄ ſe-
quētibꝰ lucidiorē p̄bebit intellectū,& annexímus eiuſ
dē Pythagoræ Symbola,ne carta vacua falleret empto
rē.At iāiam plū noſtrꝫ,formādo Aemiliū Probū de vi
tis excellentiū Imperatorū fatigat.quē etiam ſtudioſis
immodice ꝓdeſſe putamus.poſt hūc & alij nō inſulſę
lectionis auctores,Ieſu fauente,in vulgus ꝓdibunt.
Tu interim bone lector,viue,Vale,ac ſpem ſume,nū
q̄ em̄ tuā opinionē noſtra fallet affirmatio.Ex ædibus
Schurerianis.VIII.Kl.Martias.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

PYTHAGORAE PHILOSO PHI AVREA VERBA.

I Mmortales primum deos, vt leges iubent, honora. Iuſiurandum cole, deinde beatos heroes. Terreſtres poſtea dęmones. Quę lege inſtituta ſunt, ſerua. Honora parentes, atq; propinquos. Ex alijs hominibus illum tibi amicum facias, qui ſit virtute praeſtantior. Cede mitibus verbis, operibuſq; vtilibus. Ne amicum tuum erroris exigui cauſa aduerſum tibi reddas, feras q̃ad poſſis. Poteſtas aũt iuxta neceſſitatẽ habitat. Hæc ita conſydera. ab ijs autem abſtine a ventre primum, ſomno deinde, luxuriaq;, & ira. Nihil turpe committas, neq; coram alijs, neq; tecũ. Maxime omnium verere teipſum. Iuſticiã exerce, verbo ſimul & opere. Conſueſce nihil ſine ratione facere. Scito mortẽ fato eſſe omnibus inſtitutam. Pecuniam in tempore cumulare. & rurſus cum res poſtulat, erogare diſcito. Eorum, quae fortuitis caſibus aduerſa contingunt hominibus, quamcunq; ſortem habueris, ſine perturbatione feras. Mederi oportet quoad poſſis. Scito non multa ex ijs fortunam hominibus bonis afferre. Multi varijq; ſermones, partim boni, partim mali vulgo circumferuntur, quibus ne mouearis, neq; te coherceri ꝑmittas. Si quid vero falſum dicat̃, moderate feras. Quod tibi nunc dico omnino ꝑficito. Nemo te, aut agendo.

aut dicendo ad id inducat, quod tibi non ſit melius. Conſule ante opus, ne quid temere agas. Miſeri quippe hominis eſt, aliquid dicere, vel agere temere. Ne facias ea, quæ quandoq; te poſſint afficere pœnitentia. Quæ ignoraueris ne facias, ſed quantum neceſſe eſt diſce. Atq; ita viam iucundiſſimã tranſiges. Sanitatẽ corporis ne neglexeris, ſed menſuram cibo, potuiq;, & exercitationibus adhibe, menſuram vero illam dico, quæ nullis te moleſtijs afficiet. Puro & ſine delitijs victui conſueſce. Illa deuita quæ inuidiam concitant. Ne fortunæ bona præter opportunitatẽ effundas, neq; ſis illiberalis. mediocritas enim in omĩbus optima. Ne feceris quæ te lædere poſſint. Ante opus conſidera. Ne te prius molli ſomno tradideris, q̃ diurna opa: ter mẽte reuolueris. qua tranſiui? quid egi? qd q̃d agẽdum fuerit, prætermiſi? a primo incipiẽs, diſcurras ad reliqua. Cum turpe quid feceris, te ipſum crucia. Cum vero bona ꝑfeceris, tibi congratulare. Hæc exercere, hæc meditari, hæc te amare oportet, hæc te in diuinæ virtutis veſtigijs collocabunt per eum, qui animo noſtro quadruplicem fontem perpetuo fluentis naturæ tradidit. Exi ad opus, cum dijs voueris. Nam iſta ſi tenebis, cognoſces immortaliũ deorum, mortaliumve hominũ conditionem, qua procedunt, & continentur omnia. Cognoſces quantum fas eſt, natura circa omĩa.

ſimilem, ne te ſperare contingat, quæ ſperãda nõ ſunt, neq́ te quicq́ lateat. Cognoſces homines, cum ſuorũ ſint malorum cauſa miſeros eſſe. Qui bona, quæ proꝑpe ſunt, nec vident, nec audiunt. Solutionem vero malorum pauci admodum intelligunt. Tale fatum lædit mentes hominum, qui reuolutõnibus quibuſdam ex alijs ad alia feruntur, infinitis malis obnoxij lætifera diſcordia inſita latenter obeſt. eam tu cedendo deuitas, & poſtq́ venerit, ne exaugeas. O Iuppiter pater, vel a malis homines libera, vel oſtende illis, quo dæmone vtantur. At tu confide, quoniam diuinũ genus hominum ineſt. his enim ſacra natura proferẽs vniuerſa demonſtrat. Quorum ſi quid tibi fuerit reuelatum, abſtinebis, ab ijs, a quibus abſtinendũ iubeo. Quod ſi medicinam adhibueris, animam ab his laboribus liberabis. Verum abſtine a mortalibus, quæ ſupra diximus in purgatione ſolutioneq́ animæ. Recto iudicio conſidera ſingula. Optimam deinde ſentẽtiam tibi velut aurigam præpone.

Corpore depoſito cum liber ad æthera perges
Euades hominem, factus deus ætheris almi.

AD NICOLAVM PONTIFICEM.V.AVRISPAE IN HIEROCLEM PRAEFATIO.

Irabar ſæpe & quidnam cauſæ fuiſſet mecũ ipſe dubitabã,q̃ neq; in literis,neq; in ędificijs hęc noſtra ætas maioribus reſponderet,ſed quæ ſcribebãtur aut ædificabãtur,multa deteriora antiq̃s illis & eſſent & viderentur.idq; partim hominũ negligẽtiæ,partim facultatibus,partim quod humana natura forte peior facta fuiſſet adſcribebam.Verum beatiſſime pater ita hæc tempora,fauore & virtutibus illuſtrata,ut admiratio & dubitatio illa a mente mea deciderit,& omnibus qui hæc cogitant manifeſtũ ſit.mira illa antiquorum ædificia & clara ingenia virtutem & benignitatẽ principum feciſſe.Videmus enim tot ſanctorum ędes tuo iuſſu,tuaq; impenſa,aut factas,aut reſtitutas,tot alia publica & priuata in vrbe ædificia,ut vix qui præſentes inſpeximus tot magna tam paruo tempore fieri potuiſſe credamus,quæ tam plura tam egregia ſunt,ut ſi quis de omnibus ſcribere velit,non paruo codice opus ſit,de quibus ſingulis ſi vbertati & elegãtię orationis meæ confiderem,dicere pollicerer,& ſi pro cupiditate fecero,dicam omnia.Cupio equidem vitam omnem tuam ſcribere.quod ſi audeam temeritatem potius meam accuſatum iri,cum ſigno beniuolentiæ & charitatis volam,q̃ tam magna auſus fuerim,q̃ ſecuram taciturnitatem non reprehendi.Sed hoc aliq̃s fortaſſis vberius & magis eloquẽter explebit.Nam inter tot doctos viros quibus plurimum benefeciſti,aliquis certe gratus eſſe debebit,qui geſta & vitam oẽm tuam ſcribat.Quippe qui argumentũ varijs,magniſq; virtutibus plenum habebit.Studia enim omnis gene

ris literarum tantum per hæc tempora creuerunt,ut ꝑ octingentos ante annos nullus tam magnus nume- rus,aut ſcriptorum,aut tranſſerentium fuerit.In quo non ſolum præſentes tibi maxime obligantur,ſed eti am præteriti homines,& futuri,præteriti ꝙ eorum fa mam mori non ꝑmiſiſti,futuri ꝙ vnde meliores fiunt habebũt.Nã ꝑclara q̃dã opera incuria & negligentia eoꝝ q ſex cẽtis ãnis citra fuerũt iã deꝑdita magno ſtu dio ꝑquiri feciſti.Quippe q diuerſos nũcios ꝑ diuer- ſas mũdi ꝑtes ad libros ꝑquirẽdos tã grecos ꝙ latinos tua impẽſa miſiſti.Ego vero qui te ſp magnifeci,ama ui & colui,quiq; beniuolentia non mercede ductus ti bi in minoribus exiſtenti aliqua traduxi,tuoq; nomi- ni adſcripſi,quum Venetijs eſſem tuo iuſſu libros ali- quot græcos emi,inter quos repperi Hieroclem ſuper verſibus Pythagoræ aureis appellatis.In quibus oĩs Pythagoreoꝝ philoſopſophia continetur,tantaq; in eis eſt doctrina,tanta legenti vtilitas,ut octogenarius iam nihil ego aut græce,aut latine legerim,quod ma- gis mihi profuiſſe intelligam.Parum enim aut nihil vbi miracula non fuerunt,a fide chriſtiana differt.hoc opuſculum latinum feci,& nomini ſanctitatis tuæ de dicaui,oroq; ut ſemel legas.Nam ꝙuis ita doctus,ita omni virtutum genere præditus ſis,ut neq; doctrinę neq; virtuti tuæ quicꝙ addi poſſit,placebit nihilomi- nus legere ea quæ ſententiã tuam confirmabunt.ver- ſus vero græcos non verſus latinos feci,ſed verbum e verbo expreſſi,ut in exponendo poſtea verba non va- riarentur & reſponderent,& in græco etiam ſillabarũ quantitas,ut in heroicis fieri ſolet,nõ eſt ſeruata.Rem eñ Pythagorei queſiuerũt & vtilitatem,nõ verba.

HIEROCLIS PHILOSOPHI STOICI ET SANCTISSIMI IN AVREOS VERSVS PYTHAGORAE OPVSCVLVM PRAESTANTISSIMVM RELIGIONI CHRISTIANAE CONSENTANEVM INCIPIT.

S APIENTIAE STVDIVM EST, quod in purgatõe & ꝑfectõe humanæ vitæ ꝟſatur. Purgamur eñ ꝑ philoſophiã hac noſtra terrena ignorantia & mortalis corporis ſpecie. ꝑ Philoſophiã quoq; ad ꝑfectõnem venimus, qua ꝓprium & innatũ nobis vigorẽ aſſumentes, ad ſimilitudinẽ dei traducimur, atq; hæc duo ꝟtus maxime operant̃ & veritas. Virtus qdẽ irrationabilẽ vehemẽtiã ꝑturbationũ animi extrudit. Veritas diuinã ſpẽm quã ex natura ſecũ habet, reaſſumit. Oportet igit̃ ad hanc artẽ, quæ nos & ꝑfectos & purgatos factura eſt, regulas quaſdã habere breuiter determinatas, tanꝙ cauſas quaſdã artificioſas, vt ordine & ꝑ compendiũ ad ꝑfectæ vitæ finẽ ꝓcedamus. Haꝝ regulaꝝ q̃ omnẽ philoſophiã cõtinent, Pythagoræ ꝟſus aureos vocatos oportune & decẽter in primis ponere poſſumus. Continẽt eñ totius philoſophię tã quę in exercitio, ꝙ quæ in cõſideratõe ꝟſant̃ p̃cepta, & inſtituta, qbus ꝟtutẽ adipiſci poterimus & veritatẽ, & noſmetipos purgatos faciẽtes ad ſimilitudinem dei fœlices eſſe. & vt Thimeus Platonis diligens p̃ce

ptorum Pythagoræ magiſter dicit,ſani atq; integri facti ad primæ ſpeciei habitũ puenire.Ad primũ qdem ciuilis ỽtutis ꝓponit pcepta.Primũ em̃ ignorãtia nos purgare oportet & deſidia.Poſtea reꝝ diuinaꝝ ſcientiã inferre.Nam ut oculus lippoſus &immũdus res nimiũ lucẽtes diſcernere nõ poteſt,ita animus noſter niſi ỽtute pditus,pulchritudinẽ veritatis cõſpicere neqt,quũ vitiatũ,puꝝ attingere nefas ſit.Eſt ergo ciuilis philoſophia quæ ỽtutem gignit.Inſpectiua ỽo q̃ veritatẽ.Itaq; in ipſis Pythagoræ ỽſibus ciuilẽ philoſophiã humanã ỽtutẽ,Inſpectiuã diuinã inuenimus appellatã.Quare quũ in ỽſibus Pythagoræ de philoſophia ciuili dictũ fuiſſet ſubiũctum eſt.

Hæc facias,hæc iura,iſtæc cupijſſe neceſſum eſt.
Hæc te virtutis diuæ ad veſtigia ponent

Primo em̃ hominẽ fieri oportet,& tũc ex hoĩe in deũ mutari.Ac ỽtutes ciuiles hoĩem bonũ cõſtituũt.artes ỽo quæ viã ad deitatẽ pſtat,deũ ex hoĩe faciũt.Nã ijs q aſcendere volũt,parua magnis ex ordine pponunt. Quamobrẽ in ijs q̃ ad hominũ doctrinã Pythagoras ſcripturę liquit,virtutũ ciuiliũ pcepta primo in ſuis verſibus tradit,docens nos ab optimo in hac vita viuendi vſu facilẽ ad diuinã illã ſimilitudinẽ dei aſcenſũ fore. & hanc orõnis ſuæ intentõem & hũc ordinẽ ante oĩs alias lectões philoſophãdi formã audientibus affert. verſus ỽo ea rõne aurei appellant,q̃m vt hi ỽſus inter cæteros optimi ſunt & diuini,Sic auꝝ in rebus humanis optimũ appellamus a ſimilitudine metalloꝝ,differentiã moꝝ capientes.Eſt qdem auꝝ puꝝ,& terrę nõ admixtũ,qualia ſunt huic confinia,argentũ,æs,ferrũ, inter quæ naturaliter auꝝ ſupexcellit.quod ſolum ex

metallis rubiginē nō accipit. Illa em̄ quantū terræ par‑ticipia ſunt, tantū in rubiginē mutanť. Terrena igitur materia vitiū capiente ꝓbatū & mundū genus, & om̄i no totius malitiæ expertē vitā reddēs, cōuenienter au‑reū appellať. Sic quoq; & hi ꝟſus omni vndiq; ꝟtute pleni aurei ſcribunť, & diuini appellanť. Non em̄ hoc ꝓbum hoc improbū habēt, ut in qbuſdā alijs reperiť, ſed oēs ſimul optimos oſtēdunt mores, & ad ſimilitu‑dinē dei nō cōducūt. & Pythagoreæ philoſophiæ fina lem intentōem aperiūt, ut in vniuſcuiuſq; declaratiōe clare oſtendeť, & primo a primis initiū capiamus.

IN PRIMIS VENERARE DEOS VT LE GE DISPOSITI SVNT IMMORTALES.

c Vm omniū ꝟtutū dux ſit religio, qua media ad deū eſt aſcēſus, decēter Pythagoras in ſuis ꝟſibus ab ipa religione ꝑceptū dare incœpit, quo pacto oporteat modeſtos deos ſcd'm ordinē illis exiſtentē honorare, quē ordinē deus ille ſummus reꝶ oīm factor ſimul ipſoꝶ ſubſtātiæ adegit, quoꝶ aliq̄s firmauit, & ordinauit, in prima ſphera, alios in ſecūda, & in tertia alios, & ſic cōſequēter vſq; oīm cœleſtium completōem. Nam ut ſunt ab eoꝶ factore, & patre or dinati, ita eos intelligere & honorare hominū eſt diui‑næ legi obtemperantiū, & oīno ipſis honorē reddētiū, q nec; ſup excedāt in eoꝶ dignitate, neq; deficiant cir ca illos intelligēdo, ſed ita eos ponāt, & intelligant ut ſunt, & eū ordinē habere ſciāt, quē acceperūt. quæ lex vult & iubet ab oībus veneratōnem & grās referri ad primū ipoꝶ opificē ſolū deū, quē deū deoꝶ qs ꝓprie appellare p̄t. & deoꝶ ſummū atq; optimū. hæc aūt ap pellatio, & hæc dignitas rerum oīm factori & optimo

artifici deo.ſolum tribuēda eſt.ſi ipm̄ deoꝶ cauſam & immutabiliū ſubſtātiaꝶ factorē credimus.eos igitur nunc immortales deos appellauit in ſuo v̄ſu Pythagoras,q ſemp & eodē mō opificē deū intelligūt.& ſp ad illius gloriā ordinati ab illo eſſe,& bene eſſe optime inſepabiliter & immutabil'r accipientes,ut primæ cauſæ ſimulachra ſine affectōe exiſtūt,& ſine pturbatiōe.talia em̄ decet ſimulachra ſui ipſius conſtituiſſe & nō mutabilia.& lapſu ad malitiā paſſioni ſubiecta,q̄les ſunt hominū animi,q ex oībus quæ rōne vtuntur naturis vltimū & minus ꝓbatū genus ſunt,ut ſummū & ꝓbatiſſimū deoꝶ immortaliū dictū eſt genus,hi vero ad differentiā animaꝶ humanaꝶ immortales dei appellati ſunt,tanq̄ diuinā beneuiuēdi vitā nō amittētes,nec vnq̄ ꝓpria ſubſtātiæ,neq̄ patres eoꝶ benignitatis obliuiſcētes.qbus qdem paſſionibus humanus animus ſubiectus eſt.Nam mō deū intelligit,& ſuam dignitatē recipit,nonnunq̄ ab illis decidit,quaſi mortales dei recte animi hominū appellant̄,qa illā bene viuendi vitā qn̄q̄ a deo diſcedentes amittūt,& iteꝶ ad deū redeūtes reuiuiſcūt.& hoc modo diuinā vitam viuunt.Illo quoq̄ modo moriētes quantum immortalis ſubſtātia factū mortis ſortiri poteſt,nō ꝙ intereat,ſed ꝙ a forma beneuiuēdi deciderit.Mors enim eſt animi impietas & ignorātia,quæ immēſas in vita hominū gignunt paſſiones.Nam q meliora ignorat,peioribꝰ ſeruire neceſſe eſt,a qbus liberari nō aliter qs poteſt,niſi p recordatōem intelligendo reducat̄ ad deū.Inter hos aūt quos immortales diximus,neceſſe ē aliquod eſſe magis honore dignū,q̄ homo ſit,& deo inferius,qđ qdem eius mediocritate vtriuſq̄ generis extrema at-

tingit.Itaq; primum illud ímortaliũ genus totũ quod ſibi a diuina potẽtia infundit,ſibi adiũgit,& bñ cõti-net.Atq; hoc mediũ deũ nõ ignorat,& ſemp neq; mu tabilẽ atq; eandẽ dei intelligentiã habet.Nam & ſi ſp intelligat, aliter atq; aliter ſupaddẽs dominatõem acci pit,&augumentũ,atq; in hoc q ſemp intelligat ſuppe rauit hominũ genus,q vero non immobiliter & non ſemp eodẽ modo intelligat,minus eſt q deorum ge-nus.Itaq; mediũ exiſtit quod neq; p pfectõem homi-nũ genus excludit,neq; p negligentiã fit deoꝝ genere deterius,ſed prima,ſecũda,& tertia deus ipẽ rerũ omi um factor conſtituit,quæ natura adinuicem differrẽt, nõ tamẽ adinuicẽ confuſa,neq; ordinẽ ꝟtute aut vitio mutantia.Nam quũ p ſubſtantiã ſemp maneant,ordi ne nihilominus illis ſupueniente p genera diuiduntur, ut a primis cauſis æque ordinata ſunt.vt eñ ibi prima & media & vltima totius ſapiẽtiæ ordo continet.hæc eñ rõne ſapientia eſt,quoniã quod facit, apte & ordi-nate fini cõducit,itaq; ſimul conueniũt ſapiẽtia,ordo, & finis.Sic & in hoc quod totũ eſt ea quæ facta ſunt ad primã dei intelligentiã,prima certe erũt in mundo, quæ ad mediã,media quę vſq; terminũ intelligentiaꝝ adierint,vltima in naturis rõne vtentibus ſunt.Eſt aũt oẽ rõnale ornamẽtũ cũ innato ſibi corpe incorruptibili ſimulacꝝ opificis dei.Itaq; illius ſũmitatis ĩcorruptũ & ĩmortale ſimulacꝝ collocatũ prio loco ẽ.Mediocrita tis ꝟo illius ſimulacꝝ hic in medio ẽ.Extremę ꝟo illi⁹ deitatis ſimulacꝝ in naturis rõe vtẽtibus,tertiũ & vlti mũ eſt.Hoꝝ aũt triũ generꝝ,p primũ quidẽ deos im-mortales Pythagoras oſtẽdit,p mediũ heroes claros, p vltimũ dæmones ſubterraneos,ut rem quandã par-

uam intelligimus. Nunc vero ad prima redeamus, q̄ eſt lex? & qui ſcd'm ipam legē ordo? quive ſcd'm ipm ordinē tribuendus honor. Lex qdem eſt ipe opifex intellectus & dei volūtas, q̄ perenniter manens cūcta pagit, & ad ppetuitatē cōſeruat, ordo quoq; iuſtus & aptus a rer̄ omniū parente & opifice adueniēs eor̄ alios conſtituit primos, alios ſecūdos. Nam & ſi inter omia quæ rōne vtunt̄ mūdi ornamenta ſummitatem ſortiti ſint, diuerſa nihilo minus adinuicē ſunt, qppe q̄ alia alijs plus diuinitatis pticipant. Argumentū aūt & ſignū eor̄ excellentiæ & diuinatōis cœleſtiū ſperar̄ ordo, qui ſcd'm ſubſtantiā & potētiā locū ſibi accepit tā q̄ eor̄ exiſtentiæ lex & ordo ſimul eſſent innati. Nō eēm caſu aut fortuna facti diuiſi poſtea & terminati locis ſunt. Sed ordinati prius ad exiſtentiā venerūt, veluti ſi totū celū vnum animal eſſet, & diuerſas ptes haberet, quæ adinuicē ſtatutū ordinē p ſpeciem in diſtātia & ppinqtate cōſeruēt. Mutatio ēm ipor̄ ſitus ſine omniū rer̄ deſtructōne & pditōne euenire nō poſſet, quā accidere non eſt poſſibile. Eſt aūt prima ipſorum cauſa omnino immutabilis & immobilis, quæ in operādo eandē habet ſubſtantiā & bonitatē nō adiectam ſed p ſeipam, & ex ſeipſa ſubſiſtentē, omnia ad bene eſſe pducens. Cauſa vō rer̄ omniū creatōis deo nulla alia rōalis eſt niſi ſubſtātialis bonitate. Eſt qdem naturaliter bonus. Bono vō naturaliter nulla vnq̄ de re aliqua ineſſe poteſt inuidia. Cauſæ quoq; huiuſmodi generatōis quę pter bonitatē dicunt̄, humanæ cōdictioni potius q̄ deo cōueniunt. Nam quū naturaliter deus bonus ſit, ea q̄ magis ſibi ſimilia ſunt pduxit. Secūdo quoq; quæ mediocrem ſimilitudinē erga ipum ha

bent.Tertio & vltimo,ex omnibus quæ ſibi ſimilant̃ ea quæ ad dei ſimilitudinẽ magis remiſſa ſunt & remota.Subſtãtiæ etiã rerꝫ factarꝫ ordo cõcurrit.Itaqꝫ id q̃d melius naturaľr eſt,in totis generibus anponi debet et in ijs quæ ad quodlibet genus p ſpẽm fundamentum & ſubiectũ habẽt.Non em̃ ex fortuna mũdo ordinem deus dedit,neqꝫ electõe mutabili,ſed certis legibus q̃ differũt,pduxit,& æquũ ordinẽ naturarꝫ dignitatib⁹ pbuit.Quamobrẽ venerare deos,ut lege diſpoſiti,nõ ſolum de immortalibus dijs,ſed de claris heroibus & hominũ animis cõiter intelligendũ eſt.Eſt em̃ multitudo ſpecierꝫ in ſingulo genere p augmentũ & diminutõem ordinata.Talis qdem eſt natura ſubſtantiarꝫ rationabiliũ & ordo.Quæ ṽo ſit lex & horꝫ cõueniẽs honor.iterꝫ dicimus ꝙ lex qdem eſt immutabilis dei opera quæ gignit eorꝫ genera,eaqꝫ perenniter ordinat & immutabiliter.honor ṽo huic legi cõueniens,ẽ honoratorꝫ cognitio,& ad illã quantũ fieri poteſt aſſimilatio.Eũ em̃ quẽ qſpiã amat,imitať quãtũ ſibi poſſibile eſt.At deũ qui nihilo eget honoramus.nõ illi om̃ibus abũdanti dando.Sed ſi bona ab illo nobis porrecta ſuſcipiamus.nõ em̃ deum honorabis,ſi qd ſibi dederis,ſed ſi te dignum feceris,ut ab illo data ſuſcipias, nam ut Pythagorei dicũt.optime deũ veneraberis,ſi animo ſibi ſimilis fias.Is ṽo qui deũ,ut egentẽ honorat,decipiť,putat em̃ ſe deo meliorẽ & ditiorẽ fore.Neqꝫ magnificẽtia munerꝫ deo honorẽ facit,niſi puro & diuo ſpiritu porrigať.Nam dona & hoſtiæ ſtultorꝫ vaporis ignei ſunt cibus & ſacrilegis largitio.Mens em̃ ex diuino ſpiritu ducta & ſufficiẽter firmata adiungitur deo,ſimile em̃ ad eius ſimile accedere neceſſe eſt.

Quamobrem ſolus ſacerdos ſapiens appellať,ſolus em̃ eſt dei amator.Solus deo p̃ces effundere nouit.ſo lus deũ honorare ſcit.qui dignitatẽ non cõfundit,qꝫ in primis hoſtiã ſeip̃m ꝓducens ꝓpriam animã quaſi quoddã dei ſimulacꝝ ædificauit.Templũ quoqꝫ conſtruit,quũ eius mentẽ & intellectũ ita parat,vt diuinã lucem facile recipe poſſit.nam qd ex his rebus materialibus,q̃ in medio ſunt ,afferre poteris,quo acceptũ aut ꝓprium deo ſimulacꝝ,aut donũ gratum eſſe q̃at, quod rationali & puro animo accidere neceſſe eſt.Vt em̃ ipſi idem viri dicũt,mũdatis animis locũ aptũ & ꝓ priũ in terris deus nõ habet,cui ſentẽtię Pythius Apollo cõcordat dicẽs.pijs hoĩbus gaudeo tantũ quantum cœlo.Ille v̇o eſt pius & religioſus q diuinaꝝ reꝝ artẽ habet & eius pfectõem tanq̃ honorẽ optimũ cauſę bonoꝝ oĩm,hoc eſt deo cũ ſtudio acq̃rendi offert,ac deũ qui natura benefactor eſt,rependit.& ut capacẽ accipiendi bona ſe faciat,eos honorat q ſemp ipa bona largiunť,qui v̇o deum aliter colere ꝓponit & honorẽ illi aliena,atqꝫ externa ſubſtãtia nõ ꝓpria virtute præſtat, deo acceptus non eſt.& talia neqꝫ prudenti viro grata ſunt,niſi cũ optima mẽte p̃beanť, cui ſentẽtiæ & Apollinis dictũ ſatis cõſonũ eſt.Nam homini q centũ boues ſibi rem diuinã faciẽti mactarat,nõ tñ pia neqꝫ deuota mente.Et interrogãti quo pacto acceptauerit dona ſibi ab eo data, Reſpõdit Hermionis Dari magis eſt mihi grata placenta.tenuiſſimũ illud tantæ magnificentiæ p̃ponẽs,quoniã Hermion tenue eius munus p̃ſtare & charitate mẽtis ornauit,cũ qua oĩa deo grata & chara ſunt,et ſine qua nihil vnq̃ deo gratũ,acceptum qꝫ fuit.At de religione & erga deũ charitate ſatis

in preſenti dictũ eſt. Quum aũt lex, quæ omnia ordi-
nat & gubernat immutabili cuſtodia ſeruat, & huius
cuſtodiæ cuſtodẽ mos fuit antiquus occulto iuramen
to nominate decẽter & apte de iure iurando, ut cõſe-
quens hoc ſit p̄ceptũ tradit.

IVS IVRANDVM SERVA,

Legem q̄dem ſuperiore libro oſtẽdimus opus eſſe dei ſp̄ eodẽq; modo exiſtẽs quod æterne & mutabiliter oĩa ad bene eſſe p̄ducit. Iuramẽtũ nũc conſequẽter dicimus eſſe cauſam ſeruantẽ oĩa in ip̄a eadẽq; exiſtẽtia, & ita illa firmantẽ, ut iuramẽti fide tenerent, & legis ordinem ſeruarẽt. Itaq; effectus opificis legis eſt ordinẽ rerũ creatarũ nullo modo p̄teriri, aut falli poſſe. Nam q̃ oĩa lege maneãt, ut cõſtituta ſunt primũ opus eſt diuini iuramẽti, q̃ lex ab ijs quæ ſp̄ deũ intelligũt, maxime & ſemp̄ ſeruat. ab ijs vero q̃ non intelligũt, nõnunq; ab intelligẽtia dei deſinũt. Iuramentũ ſimiliter infringit quũ ab illa dei intelligẽtia ceſſant, & iterũ ſeruat ab ijs cũ ad deũ reuertunt. Diuinarũ em̃ legum ſeruatio iuramentũ nũc appellat, quo omnia quæ creata ſunt ad cognoſcẽdũ deũ, ſibi annectunt & adaptant, quorũ aliqua q̃ ſemp̄ cum deo ſunt ſemp̄ iuſiurandũ colũt & ſeruant, aliqua quæ nõnunq; a deo diſcedũt, quod quum fit, impij ſunt, nõ ſolum iuramentũ infringũt, ſed diuę legis ordinẽ, & diui iuramenti fidem p̄termittũt. Tale q̄dem iuſiurandũ generibus quæ rõne vtunt innatũ ab eorũ patre & factore traditũ eſt, & nequaq; p̄termittũt leges ab illo conſtitutas & determinatas. Iuramentũ vero q̃d in rebus humanis ꝟſat, illius veſtigium q̃ddam eſt, dirigẽs eos

qui ꝑ neceſſitate illo vtunť. Nā id quod dubiū humane volūtati eſt, ad certitudinē reducit, & in ſua eadēꝗ exiſtētia ꝑmanere circa res & ſermones facit. Eſt igiť iuſiurandū in rebus diuinis, vt dictū eſt, ꝙ p̄terita reſpicit, eadēꝗ manifeſte oſtēdit. Eſt & aliud in humanis, ꝗd certitudinē futuroꝝ appetit. Quamobrē iuſiurandū colere & obſeruare maxīe cōuenit, vnū qdē ꝑ ſubſtātiam añ exiſtēs, ad cuſtodiēdā & ſeruandā ꝑpetuitatē. Aliud ṽo ꝗd ad hoīes ꝑtinet, & rebus in hac vita auxiliare, tanꝗ illius ſimulacꝝ ꝗddā, & poſt illud certitudinis & ṽitatis nobis fiat gubernator & princeps, ꝗdꝗ optimis moribꝰ implet eos ꝗ illud colere & ſeruare didicerūt. Iuſtū igiť & ſanctū iuſiurādū eſt, eoꝝ q̄ iuramus quantū in nobis erit ſine exceptōe ſeruatio & cultus, ꝗ legi & ṽitati diuini habitus neceſſaria voluntate eos ꝗ iuſiurādū colūt, adaptat, & adiūgit. & primā qdē & archanā iuſiurādi ſinceritatē naturaliter accipe ſolemus, ꝑpter aīaduerſionē ad deū, q̄ purgatoriꝭ ṽtutibus a diuo iuramēto exitū ꝑcidit. ſynceritas ṽo iuramēti ciuili ṽtute ſeruať. nā ij ſolū ꝗ ṽtutes ciuiles poſſidēt, liqde iurare in rebꝰ hūanis p̄nt, vitiū em̄ & malitia q̄ mater piuriꝭ eſt, infirmitate moꝝ iuſiurādū ſupprimit & calcat. quō em̄ auarus in receptōe, aut in ſolutione pecuniaꝝ liqde iurabit. Quō incōtinēs & timidus in iureiurādo ꝑſtabit? immo vbicūꝗ hoꝝ vterꝗ putauerit aliqd plus ſe habituꝝ ſupprimeť, vinceť, ſupabiť. Et veneratio iuramēti denudabiť. A talibus enim mortalia & caduca ꝑpetuis & diuinis bonis p̄ponētur Ab ijs ṽo ꝗ bene & firmiter ṽtutes poſſidēt, bene & rectēꝗ iuramēti veneratio ſeruari cōſueuit. optima ꝗdē circa iuſiurandū cōſideratio & documētū eſt, ad ipi

us veneratõem & cultũ ſeruandũ,nõ ſæpe & ex fortu
na,nõ ut accidat,nõ ad ſermonis complectiõem,non
ad narratõis fidẽ iureiurãdo vti,ſed illius vſum quan-
tum poſſibile eſt ſeruare in reb⁹ neceſſarijs & magnis,
& quũ nulla alia videt̃ eſſe reꝝ ſalus,niſi p veritatẽ a iu
reiurãdo ꝓuenientem.Erũt aũt hæc credibilia audiẽti
bus,ſi modũ cõuenientem iuri iurãdo ꝓbuerimus.&
nullã audiẽtibus mẽdatij ſuſpitõem reliqrimus,ita ut
in reb⁹ humanis nihil maius ỽitate nobis eſſe videat̃.
Ita ſi iuremus ac ſi nõ iuremus.Nã iuſiurandũ cole,nõ
ſolũ fide & liqde iurãdi,ſed abſtinẽdi a iuramẽto ꝑce-
ptũ eſt.ſeruabimus eñ ut ſp iuſte iuremus.ſi iuramen
tis nõ abutamur.nã q ſæpe iurat,facile ad piuriũ inci-
dit.Abſtinentię ꝗꝗ a iureiurãdo iuramẽti ſeruatio ad-
iũcta eſt,nã aut nõ iurabit,aut quũ iurabit,iuſte & liq
de iurabit.Iurandũ ẽ igit̃,ut neq; p cõſuetudinẽ lingua
labat̃,neq; p incõtinentię paſſionẽ mẽs erret,At mẽtẽ
qdẽ bonæ artes & mores dĩrgẽt,linguã ỽo cõſuetu-
do cõtinẽtię ab iureiurãdo.Cõuenit ei añ dicto deoꝝ
honori iuſiurãdũ,tanq̃ illi inſitũ & religioni ſubiectũ.
Nã iuſiurãdũ diuinę legis cuſtos ẽ,ad totius mũdi or
namẽtũ.honorabimus igit̃ legẽ ſi ipius ordinẽ & di-
ſpoſitõem ſecutus fueris,& iuſiurãdũ coles,ſi ipo nõ
abutaris,hoc ẽ ſi nõ facile iuraueris,& iuſte & liqde iu
rare cõſueſcas,qa iurare nõ cõſueuiſti.ps ei nõ pua eſt
religionis ,liqdũ & rectũ iuſiurãdũ,& de primo qdem
optimoꝝ gñe & diua lege,q̃ recti ordĩs dux eſt.At de
iureiurãdo ꝗd legẽ ſequat̃ hęc dicta ſunt.Sed qm̃ poſt
deos genus illud,quod angelicũ eſſe diximus,ſecun-
do honorare oportet,decenter ſubiungit.

POSTEA HEROES CLAROS,

I ſunt mediũ genus earũ ſubſtantiaꝝ quæ rõe

ſ vtunt̃,q poſt deos ĩmortales ſequentẽ locũ cõ
plent & naturæ hũanę ꝑponunt̃,& contingũt
tertiũ genus.Primo qbus qdem ut ſecundis ſcd'm ho
norẽ reddi oportet.ſubintelligendũ eſt etiã & in ipſis
cole,vt lege ordinati & diſpoſiti ſunt.omis em̃ cultus
vis intelligendo ſubſtantiã honoratoꝝ ꝟſatur,a qua
bene & recte inueniť qd facere quidve dicere oporteat
ad eas res quas honoramus.Nã quo pacto qſpiam de
ijs rebꝰ loquiť quas ignorat: quove etiã pacto munus
qſpiam ijs affert quoꝝ dignitatẽ ignorat.Primus igiť
oĩno cultus & in claris heroibus eſt eoꝝ ſubſtãtiæ &
ordinis & ſubſequẽtis actõis cognitio,& peritia pfe-
ctõis ad hoc totũ.Conuenientẽ em̃ ante omnia cultũ
ſubſtãtijs fieri oportet,quod qdem ſi de ipis cognitio
nẽ habuerimus,ꝓcedit.quum em̃ ut natura & ordine
ſunt cognoſcimus,tũc ipſis conuenientẽ honorẽ legẽ
imitãtes reddimus.colemus ãt nihil q̃d humana ſub-
ſtãtia peius ſit,ſed ſolũ ea q̃ naturaliter meliora ſunt,
ac etiã q̃ æqua excellẽtia ꝟtutis ꝑdita.Eſt aũt oĩm quę
natura meliora ſunt.primus & optimus opifex deus,
& ſine compatõe omnibus ꝑponẽdus atq; honorãn-
dus.Itaq; in mũdo ab ipo et poſt ipm primi immuta-
biliter ipſum intelligũt,et ſine paſſione imaginanť a
prima opifice cauſa ad ipos veniẽtẽ participationẽ,q̃s
ꝑſens orõ immortales deos appellauit,qm̃ nõ moriũ
tur,neq; ſimilitudinẽ quã ad deũ habent deponũt,ſed
ſemꝑ et æque in ſeipis ꝑmanent.Qui ꝟo nunc heroes
clari vocanť,medij in ſubſtãtia et honore,ſemꝑ intelli
gũt opificẽ illum primũ,et ad illum bene et honeſte vi
uendo reſplendent et collucent,nõ tamen ſemꝑ et eo

dem modo,neq; immutabiliter.Medij em̄ ſunt et ad deum et mutatōem,non tamen paſſioni ſubiectam capiunt,quibuſdam quandoq; adiectōnibus ſeſe ad illum circumuoluentes , et immutabile ac deo vnitum ſpectaculum primorum ab ſeſe diuidunt,ſimulq; faciunt principium eorum ad deum obſequelę.Quam ob cauſam certe clari heroes dicuntur.Clari quidem q̄a boni ſunt,& reſplendēt ſemp̄,& neq; in vitio,neq; in obliuione vnq; inueniunt̃.heroes aūt quaſi amore pleni & electi amatores dei.erigūt em̄ nos,& ſubleuāt ad diuinā ciuilitatē,ab hac rerꝝ terrenarꝝ cōuerſatōne Eſt etiā conſuetū,ipos demones appellare q̄ſi doctos, et legū diuinarꝝ peritos,q̄nq; etiā angelos,ut oſtendētes & nuntiātes nobis beneuiuēdi viā & normā.Sæpe ꝟo tribus his intellectibus vtentes,amplitudinē huius generis in tria ſcindimus,& quantū ad cœleſtes id tertiū genus attinet,appellamus angelos quantū quoq; terrenis eſt adiūctum heroes.& q̄a æque ab vtriſq; diſtat demones,quod in pleriſq; Plato facit.Aliq̄ aūt totum hoc mediū genus appellāt angelos,oēs aūt dæmones,aut heroes ꝓpter eas q̄s ſupius diximus cauſas.Et nunc Pythagoras totū mediū genus claros heroes noīauit,& ſic ad primū genus ſunt,ut lux ad ignem,& filius ad patrē.vñ recte deorꝝ filij heroes appellant̃,nō ꝙ ex mortaliū cōiunctōe geniti ſint,ſed ꝙ ex ſimplici eorꝝ cauſa ꝓueniunt,veluti lux cōcurrēs ſubſtantiæ lucētis corp̄is.lux aūt ſub diuo & liq̄da p̄ quā intelligit̃,in obſcuritate lux ad quā refert̃ tertiū & humanū genus,quod in vitiū q̄n incidit & obliuionē qbus ab intelligēdo deū deſiſtit, ſuperat̃ em̄ ab ijs ſubſtantijs q̄ ſemp̄ deū intelligūt,q̄m homo q̄nq; non in-

telligit.reuocat etiā ad intelligentiā dei,quum ipi deo adiungit mortalē pturbatōem a ſe depellens.tūc quo q apud nos honore dignus homo eſſe videt,quū ſe receptu diuino dignū & idoneū fecit,tanq naturę melioris pticipatōne ornaret.decet em̄ amatores dei, & quęcunq aliquo modo ſibi ſimilia ſunt honorare,ſiue ppetuo ſimilitudinē habeāt,ſiue ad tēpus ipam exerceant,ut ſunt hoīes v̄tute pſtātes,de qbus nūc dicēdū ē.

ET TERRENOS COLE DAEMONES LEGITIMA FACIENS.

Daemones hic appellat animos hoīm v̄tute pditos & veritate,tanq doctos & peritos,poſtea diuidēs ipos ab iis,q natura dęmones ſūt q mediū cōplent genus.addidit terrenos,q incitantibus v̄ſari,q̄d terrena corpa induere,q in terra habitare poſſint,ut quū dęmones dicit,eos a malis & indoctis hoībus diuidat.q v̄o ſup addiderit terrenos,ab illis eos ſeparat,q ſemp dęmones & periti ſunt,& naturaliter in terra nō v̄ſant,neq terrenis corpibus viuūt. Nā hoc nomē,terreni dęmones,nulli alteri cōuenit,q̄ natura exiſtēti homini,q habitu dęmō fiat,deūq intelligat & cognoſcat,quū tertiū genus terrenū,pprie dicat & vltimū in ſubſtātiis rōe vtētibus,& in terrena vita v̄ſet.Primū igit cœleſte genus appellat,mediū v̄o aeriū.Tertiū quoq genus eoꝝ q̄ rōne vtunt,continet oēs hoīes,q nō oēs ſunt dęmones,neq oēs ſapiētes, & ea cauſa decēter ſupaddēs.Dixit.Terrenos dęmones,ſapiētes hoīes deſignās.Nā neq oēs hoīes ſapiētes ſunt,neq oēs ſapiētes ſunt homīes,ſed etiā heroes clari & immortales dei,q pſtātiores hoībus natura exiſtentes,ſapiētes ſunt & clari,eos igit hoīes Pythago-

ras coli iubet,q ſeſe diuis generibus adiũxerunt,qꝙ dęmonibus & angelis æquales facti ſunt. Nec aliquo mõ intelligere debemus dęmonũ genus,vile aliquid aut prauũ honorare oportere,q̃d qdem,vt dicimus, vſus oſtẽdit. Quũ certe nõ cõueniat deũ amanti,& eius dignitatẽ intelligenti ea colere,aut honorare,q̃ humana ſubſtãtia peiora ſint.immo neqꝫ ipm hoĩem cõ ſequẽtur,poſt meliora honorabimus,niſi p̃ſtãtioribus ſimilis & diuæ ſocietati conferendus factus ſit. Quis igitur hoꝶ cultus eſſe oporteat,inquit. COLE legitima faciens,hoc eſt nos oportere pſuaderi & obtemperare preceptis & inſtitutis,quæ nobismaiores noſtri reliquerunt,& vt legibus,ita eorum verbis obedire,& illum viuendi modum tenere, quem illi tenentes in nos trãſferre nõ inuiderũt,ſed quaſi immortalẽ quãdã & paternã hereditatẽ ꝟtutũ elemẽta,& ꝟitatis canones,poſterioribꝰ cõſeruare ſtuduerũt,& in cõem vtilitatẽ literis demãdarũt,qbꝰ ſi obtẽperauerimus,& ſcd'm eaꝶ documẽta iuxerimus,verior illis honor et cultus ſit,quam ſi qs inferias & funera ſumptuoſa & abũde illis ſacra faciat. Talis em̃ p̃ſtantioꝶ cultus eſſe debet,ab illo opifice deo ĩcipiẽs,& in hoĩes bonos deſinẽs,quũ in medio ſint cœleſtes & aerei. Quũ aũt aliquoꝶ q̃ in hac noſtra vita verſant̃,magnã nos habere rõem oporteat,ut parentũ & cognatoꝶ,q nõ omnes boni ſunt,omnino tamẽ ꝓpter cognatõis dignitatem honorari debẽt,eius rei cauſa ſubiunxit.

PARENTES TVOS HONORA ET COGNATOS CLAROS HOMINES TANQVAM PRAESTANTIS ET DIVOS.

Pa-

rentes et ꝓpinq̄s naturali cõſanguinitate nobis attinẽ tes, vtcunq; ſint ob ipſam cognatõis neceſſitudinẽ ut honoremus p̄cipit. Nam quod nobis dij cœleſtes per æternã cognatõem ſunt, q locũ in nobis parẽtũ tenẽt, q̄d ve heroes q bonoꝝ cognatoꝝ, hoc in hac mortali vita nobis ſunt parẽtes et cognati, et ob eam cãm poſt parẽtes ꝓximi venerãdi ſunt. Q ũo igit̃ & hos honora bimus? an vt modum viuẽdi noſtrũ ad illorum ſnĩam dirigamus. Itaq; ea opinemur, eaq; faciamus, quæ il- lis fuerunt grata & amica. Sed hoc pacto ꝟtutũ vſus, malitiæ ſtudiũ vteret̃, ſi forte cõtingeret parentes no ſtros malos & prauos fuiſſe vituperabimus, ne oĩno ip̄os ad vitioꝝ & malitiæ vituperatõem & vilipendiũ, & qũo huic legi obtemperabimus, qũo ideæ illi diuæ, cuius hic parentes & cognati ſunt ſimulacra? nõne ſi hos nõ honorabimus, in illis peccabimus q̄bus hoſce aſſimilari diximus, & ſic q̄ videt̃ virtus, q̄a parẽtũ ſen tentiæ nõ obtemperamus a nobis exerceri ad maius malũ nos incidere conſtringet. Sin illoꝝ voluntati oĩ- no obtemperabimus, a religione iteꝝ & ab alia ꝟtute decidemus, ſi forte contigerit ꝑ prauitatẽ morum illos ad ea nos inducere, q̄ recta non ſunt. At ſi mores boni & veri, quos parentes nobis p̄ſtant, ſint, dijs & paren tibus ſimilis p̄ſtandus eſt honor. Sed ſi diuis legibus parentũ volũtas nõ obtemperet. Quid oportebit non facere in hanc legũ contrarietatẽ incidẽtes? an hoc q̄d in alijs contrarijs & neceſſarijs officijs circũuentos nõ decet ſeruare. nam maioribus bonis ꝓpoſitis, maiora minoribus p̄ferre oportet, quãdo vtrinq; ſeruare non licet. ut honeſtũ q̄dem eſt obedire deo honeſtũ & parẽ tibus, ſi vtrorũq; p̄ceptũ & ſuadela ad hoc tẽdit, firmũ

erit & lucro aſcribemus. Sed ſi ad aliud nos ducat di-
ua lex, ad aliud nos ferant pcepta parentũ, in hac volũ
tatũ diuerſitate deũ pferri ſemp oportebit. In ijs ſolũ
parentibus nõ obtẽperantes, in qbus ipi diuinis legi
bus nõ obediuerũt. fieri eñ nõ poteſt, ut q vtutis nor
mam ſeruare ſtudent, cum illis cõueniant q a vtute ab
errarunt. In cæteris vero omnibus maxime parẽtes co
lemus, ut eorũ corpora curare prompte, & libenter pe
cunias ſuppeditare. Iuſtũ eñ & rectũ eſt, ut ab illis cõ-
moditatẽ capiant, quos genuerũt & nutriuerũt. Id ve-
ro quod ab illorum ſucceſſione non dependet, ab eo-
rum dominatõe liberꝝ lex reliquit, quæ verũ patrem q̃
rere iubet, illumq; amplecti, & vt ſimilis illi ſias maxi-
mã diligentiã habere. & ſi vtrunq; adipiſcemur, poſſe
ſcilicet officiũ noſtrꝝ dijs ſeruare, & hominibꝫ, & neq;
ob cõſideratõem vtutis a cura parentũ diſcedemus,
neq; p ignorantiã maximã, omniũ malorum pfidiam
ſuſcipiemus. Nam ſi mortẽ qſpiam, hæc non ſeruanti
bus nobis minaret, nihil omnino timendũ erit, ſed ſci
re potius & intelligere oportebit, id quod patietur eſſe
corpus, & hoc ſolum parẽtes nobis imputare poſſent,
quod genuerint. Illud vero quod non patit, liberꝝ cu-
ſtodire decet, & ſoli deo obedire. Parentũ igitur verus
honor erit, quem intẽtio ad virtutẽ tradit. Cæterꝝ neq;
laboribus, neq; pecunijs parcere debemus, immo hęc
omnia parẽtibus libenter ſubijcere & ſubminiſtrare.
Nihil eñ relinquere decet ob noſtras neceſſitates, q̃d
ad illorꝝ curam & quietem ptineat. tãtoq; id magis de
corum, magiſq; honeſtũ fiet, quanto laborioſius fue-
rit & ſeruile. Neq; impenſis parcere, immo decens cer
te eſt, omnia ad illorꝝ neceſſitatẽ & vſum ſuppeditare,

ac gaudere & lætari in laboribus & impenſis quas il-
lis erogamus. Nam q hęc læte facit, legẽ ꝟtutis ſeruat
& naturæ charitatẽ reddit. Talis qdem eſſe debet, qui
parẽtibus tribuẽdus eſt honor. At in ꝓximoꝝ cultu, q
ſecũdus poſt illũ, q parẽtibus debet̃, ordinatus eſt cu-
ram prudenter metiri debemus, & ſcd'm naturæ ꝓpin
quitatẽ tantũ poſt patrẽ & matrem ſingulis tribuere,
quantũ affinitas docet. Manifeſtũ em̃ eſt, quandoqdẽ
& in libera his, & ſine domino ꝟtus exiſtit.

EX ALIIS EVM TIBI AMICVM VIR
TVTE FACIAS QVI OPTIMVS SIT.

P Oſt primũ honorẽ, in quo ſupioribus obliga-
mur, & conſequentẽ illi, in quo parentibus &
cognatis decẽter lex de captãdo amico dat̃, q̃
nobis conſulit, ut ijs qui extra genus noſtrꝝ ſunt, eum
nobis amicum eligamus, q optimus ſit. Iubetq; ad vir
tutũ cõmunionẽ tali amico nos adiũgi oportere, ut bo
num virꝝ, ob bonã cauſam amicũ adipiſcamur, & non
ad alios uſus illius familiaritatẽ captemus. Vt hoc prę
ceptum ſimile ſit illi, quod de ꝟtuoſis & p̃ſtantibus vi
ris, q ab hac vita migrarũt, dedit. Nam vt ibi peritos &
excellẽtes ex hoĩbus ſolos, ut honoremus p̃cepit, ita
hic ſuadet, ut bonos hoĩes, ſolos nobis amicos facia-
mus. Præbuit em̃ in alijs electõem, in parẽtibus ꝟo &
cognatis, naturæ ſatiſfecit, nam parẽtis aut germani ꝑ
ſona honorari poſtulat. In alijs ꝟo ut honorent̃, ꝟtus
eſt cauſa, vt in ijs q ab hac vita migrarunt. Parentes au
tem & cognati, præter ꝟtutem honorandi ſunt, ibi q-
dem dei & heroes, hic in hac vita mortali, patres & ꝓ-
ximi. Talis quidem eſt prima amicorum inquiſitio, ta

lis adeptio. Quæ vero illorum conſeruatio eſſe debe-
at, quæ nobis ad ſocietatē bonoꝝ ꝓficiat, & quo pacto
amicus relinquēdus ſit, ſi in peius mutari videretur, ſi
monitis, quæ illum ad bonā viuendi viam reduceret,
non auſcultaret, conſequenter Dicit.

HVMILIBVS AMICO CEDE VERBIS, ET FACTIS VTILIBVS. NEQVE AMICVM TVVM IN INIMICVM VERTAS, OB PARVAM CVLPAM QVANTVM POTES. POSSE VERO PROPE NECESSITATEM MANET.

Vo pacto amicis vti debemus, hic incipit do-
q cere. & primū qdē iubet, q̄ quū ad ꝟtutē nos
amici inducūt, & ſi qd ad utilitatē noſtrā agāt,
libēter illis obtēperemus. Lex em̄ amicitiæ, ad hāc ſo-
cietatē nos cōiunxit, ut nos ſcilicet ab illis ad augmē-
tum ꝟtutis iuuemur, & a nobis illi, veluti eos qui ꝑ cō-
munem beneuiuendi viam vadūt. qcquid alter altero
melius videt, aut intelligit, in cōmunē vtilitatē ꝓpone
re & docere oportet. Benigne & humliter amicis bene
monentibus cedemus. benigne reꝝ bonaꝝ ſocietatē
illis ꝓtendimus. De pecuniis ꝟo aut gloria, aut re aliq̄
quæ ex his elemētis, quæ caduca ſunt cōſtet, nunq̄ cū
amicis contendamus. hoc em̄ erat ob paruā culpam.
Ad inimicitiā cū amicis tuis nō venias, qui in maxi-
mis & ꝓcioſis rebus rectā amicitiā ſeruāt. In oībus igi
tur amici tollerādi ſunt a nobis tanq̄ magna amicitiæ
neceſſitate iunctis, niſi in vno. Nec ꝟo decet, ſi in pe-
ius traducatur amicus, aut ſi a ſtudio philoſophię ad
aliud male viuendi exercitiū ꝑtranſeat, nos illi cæde-
re aut ſequi vna cum illis, ab intentione & voluntate

ad virtutem noſtra diſcedentes,ſed potius omni indu ſtria,nitemur amicū ad bonos mores reducere,quod ſi pſuadere ſibi non poſſemus,pacifice relinquendus eſt.quē neq; inimicū ꝓpter p̄cedentem amicitiā illum nobis faciemus,neq; amicū tenebimus,qa in peius ſe mutauit,& a ꝟtute diſceſſit.Itaq; huius rei gratia,amicus quādoq; a nobis relinquēdus eſt,quum amplius ſecum ad ꝟtutem conſortiū habere nō poſſumus,cuius cauſa,& in principio illū amicum accepimus.Illud nihilominus maxime conſiderandū & ſeruandū erit, ne quum amicū dimittimus,charitas illa quā ſecū habuimus,ad inimicitiā ꝟtat.Decet enim & ſi ille ſe ab amicitia ſubtraxerit,maxime & diligēter nos ſtudere, vt ad id quod debet reducat.non gaudētes amici caſu neq; paruitatē ſui intellectus ſperuentes,ſed laborare potius & orare,& omnia conari,vt amicus ad ſalutem pœnitētiæ reducat.Quæ qdem ſpectant,ut cum amico de pecunijs,aut gloria non cōtendes.ne ve cū iniuria ſocietatis,amicū relinquas,neq; illius damnū ad tuum vſum cōuertas.Quum aūt ad bene conſeruandū amicos,& rōne,quum opus ſit,eos relinquendū.& ſi ad pœnitentiā ſe reduxerit,reuocandū.Indulgētia & patientia noſtra,multū cōferat,nullā rem quæ ad amicū ptineat paruifacere,neq; ad qd eis obligemur ſcrupuloſe ingrere debemus,ſed quantū poſſibile fuerit, ferendi ſunt,& ob eam cauſam ſubiunxit.QVANTVM POTES.Poſtea ne illud poſſe,ꝓ volūtate aliqs,& non quantū neceſſitas adiūcta patientiæ noſtræ inuenit,conſideret,addidit.POSSE Autem ꝓpe neceſſitatē manet.Nam omīs homo neceſſitate coactus plura poſſe oſtendit,quā putauerat non coactus.Tan

tū igiť amicos magnanimiter nos ferre oportet,quan-
tum neceſſitas nos poſſe oſtendit.Itaq; id quod ſubito
intollerabile ſæpe videť,p neceſſitatē amicitiæ feretur.
Non em̄ ea ſolum fortiter ferre decet,quæ nobis iniū-
gunť,ſed etiā quæ ptinent ad conſeruatōem amicoꝝ,
& ad eoꝝ ſi aberrarint,reductōnem.Maiore patientia
digna ſunt,qa diuæ neceſſitatis p̄cepta ſunt.Potenti-
or aūt apud ſapientes viros mentis atq; intellectus ne-
ceſſitas eſt,q̄ violentia extrinſecus illata.Siue igiť ad
circūſtantiū rerum neceſſitatē inſpexeris,ſiue ad eam
quæ diſciplinis & intellectu expletur,& diuinis legi-
bus conuenit potentiæ tuæ menſurā inuenies,quam
nunc hæc oratio ōſtendit,afferri oportere quū illis per
ſuadere volumus.Itaq; non facile omnia quæ ad ani-
mū noſtrꝝ non ſpectant paruifaciens,& indignū etiā
putans,vt quis quempiā cupiditate,aut parſimonia re
rum externaꝝ ex amico inimicum faciat,iubet,ut ſine
differentia hæc talia parui p̄damus,& decidentē ami
cū reuocemus.Ac vbiq; hanc ſententiā habeamus,ut
quantū in nobis ſit,amicos ſeruemus,& eos q ad pe-
ius ſubtracti ſunt,iterum acqramus,neq; principiū ali
quod,ut ad inimicitiā ꝟtatur p̄beamus.neq; ſi qs ex
ſe nobis ex amico inimicus factus ſit,æque ad inimiti
tiā reſpondeamus.Hæc qdem dictat,& vult bonorū
conſuetudo,& lex amicitiæ,quæ maxima inter alias
eſt ꝟtus,quoniā pfecte apparet.Nam ꝟtutum finis,
eſt amicitia.Principiū vero eſt religio.Et eſt qdem reli
gionis ratio & ſermo omniū bonoꝝ nobis principiū,
& ſemen amicitiæ quoq; habitus pfectiſſimus omniū
virtutū fructus eſt,ut em̄ iuſtitiæ rōnem habere debe
mus,non ſolum erga illos qui iuſte nobiſcum verſan

tur,ſed etiã erga eos qui iniuriam nobis inferre conan tur,ne ꝑ iniuſtitiã ad ſimilem cum illis malitiã incida- mus,ita curam habere oportet amicitiæ.hoc eſt huma nitatis erga omnes,qui eiuſdẽ generis nobiſcũ partici pes ſunt.Ea vero quæ ad amicitiã ꝑtinent,apto & de- cente ordine penſabimus.bonos viros quia ꝑfectõem hominis ſeruarũt,ꝑpter eoꝝ naturã,& quia recte ſen- ſerũt,omnino charos habeamus.malos ꝟo ,quia pro eoꝝ ſentẽtia,nihil ad ꝑfectõem amicitiæ ꝓbuerũt,ob ſolam cõem naturã amabimus.Quam ob cauſam re- cte dicitᷣ.nemo eſt ꝟtuoſo viro inimicus.& quod ſo- lus homo bonus eſt ſibi amicus.Nam ſi hoĩem amat, vitioſum hominẽ inimicũ non iudicabit.ſi aũt ad eius conſortiũ virum ꝟtute præditũ querat,bonum ex om nibus eliget,deumqꝫ in penſatõe amicoꝝ imitabitur, qui quum neminẽ oderit,bonum maxime diligit.Nã bonum charitatis,cõmuni hominũ generi ꝑtendens, ſingulos prout merentᷣ,retributõis dignos decẽter fa- cit.bonos eñ ad ſe trahit.Eos vero qui a ꝟtute ſeſe ab alienarunt,iuſticiæ legibus vt ad debitũ condecens ſe cõuertant,dirigit.Quod qdem vtriſqꝫ commenſuratũ eſt & vtile.Sic & nos decet erga omnis homines cum digna retributõe amicitiã ſeruare.nam continentiã & iuſtitiã erga omnes ſeruare debemus.& non ſolum er ga iuſtos & continentes,nec boni bonis erimus,mali malis.Sic eñ cum iis qui a ꝟtute deciderũt facile mu- taremur,nullum ꝓprium bonum habẽtes,quod ſem per & erga omnes tenere & ſeruare debemus.Si autẽ habitum virtutum poſſidemus,non eſt in aliorum vo luntate nos illa priuatũ iri,neqꝫ ob rem aliquam ſuper incidentem,inſtituta & diſpoſitões noſtras alienabi-

mus, quum ex lege virtutis fœlices ſimus. nam q̄ in cæteris virtutibus ſeruari debebit, hoc eſt in amicitia, quum charitas & amor erga homines maxima, ut ſupra diximus, virtutū ſit. Et charitas quidem cōmuniter reſpicit ad omnes, proprie vero ad ſolos bonos, vnde & amicitię nomen ſibi maxime accōmodat. Et hęc quidem de his. ac conſequenter ad alia ꝓcedamus.

HAEC QVIDEM ITA COGNOSCERE. CONSVESCE ABSTINERE HIS. VENTRE IMPRIMIS ET SOMNO, ET LVXVRIA, ET IRA.

Ya igitur dementiam & animi fatuitatem omnē per ordinem recta diſciplina frenemus. e nam turbati animi partes conſecutiuę, alia aliam ad vitium trudit, ut venter nimis plenus, multum inducit ſomnū, atq; hæc vtraq;, venter & ſomnus ſpermatis abundantiam, quæ nulla moderatōe hominem excitat ad venerea, & id animi, quo cupimus, ad incōtinentiā acuit. Hæc poſtea iracūdiam ſecum ferens, hoſtiliter omnia ꝑtranſit. nunc cibos, nūc potōes, ſibi vēdicās, ꝓ cōcubinis pugnat, & aliū alias voluptates adipiſci cōtendit. Conſueſce igiť hæc cōpeſcere, a ventre primo incipiēs, ut illæ ſpēs animi, q̄ ſine rōne ſunt, rōni pareant. Ac tu ipſe in te religionē, & erga parentes honorē, & oīa q̄ paulo añ oratio ſuaſit, ſine digreſſu ſeruare poſſis. Nam ut prima ſeruemus, ſequētia oſtēdūt, illa qdem omnia p̄uaricanť, ſi ꝑturbati animi potentiæ rationi non obediant. Quippe aut ira nos contra parētes mouebit, aut cupiditas ut illis non obtemperemus, armabit. Et iterum, aut ipſa ira ad contu-

meliam contra quempiā,aut cupiditas pecuniarꝫ ad ꝑiurium nos excitabit,& certe mala omnia,ab ipſis perturbatis animi potētijs naſcunt̄,ſi ipſius eiuſdē animi ratio ipſas non dirigat.hinc diuerſæ ꝑfidiæ,hinc bella inteſtina,hinc amicorꝫ ꝓditões,hinc totius iniquitatis genera oriunt̄,Itaqꝫ aliqui exclamare cogūtur.Scio eqdem quæ mala facturus ſum,ſed ira conſilijs meis eſt ſuperior.Alij vero,vel ipſi ijdem,alia vice clamant,Scio eqdem quæ mala facturus ſum,ſed cupiditas meis conſilijs eſt ſupior,& recte qdem mihi dicere videntur.paſſus ſum quæ multi,non facile obedio.Sed rationale genus,quod natura aptū eſt,ad rerꝫ bonarꝫ intelligentiā,recte reminiſcit̄,& excitat̄ ad recti ſermonis doctrinā,quādo potētijs illis turbulētis tanꝗ plūbo,ad vitia & malitiam nō deferat̄.Decet igitur nos & oportune cognoſcere,& dementes ipſas & ſtultas potentias aſſuefacere,quantū poſſibile eſt,ut rōni noſtrę obediāt.Sic em̄ animi paſſionibus frenatis,mens noſtra ſufficienter & ordinate,prima p̄cepta ſeruabit,de qbus dictū eſt.HAEC Autē ſic eſſe ſcito.de cōſequētibus aūt dixit.CONSVESCE Abſtiuere.Oſtēdēs ꝙ ratio ꝑ doctrinā & ſcientiā ordinat̄.Dementia vero ꝑ cōſuetudinē,& corporis quodāmodo fictiões,& ſic animalia bruta,ſola cōſuetudine ab hominibus ducūtur.Si venter igit̄ conſuefiat moderata appetere,alias corporis cupiditates ordinatiores p̄bebit,& impetum animi moderatiorē vt æquo animo qd deceat,quidve oporteat,a familiaribus vitijs non impulſi,conſultemus.Vnde & noſmetipōs,ut ſumus vere cognoſcere & habere pudori,quæ cognoſcimus addiſcamus.Nā ex hac cognitōe et cognitōi adiuncto pudore,ſequit̄

ut res turpes fugiamus,quum omnia mala turpia eſſe dicuntur,quia non honeſta ſunt,& indigna ab homine p̄tractari.de quibus ſequentes ỹſus p̄cepta tradūt.

TVRPE NIHIL FACIAS VNQVAM SOLVS, NEQVE CVM ALIO, ET MAXIME TVI IPSIVS TE PVDEAT.

CErte ſi quid turpe ſoli commiſerimus,quod cum aliquo eoꝝ qui nobiſcum eſſent,pudore nunꝙ feciſſemus.& econtra,ſi conducti a q̄buſdam ea facimus quæ ſoli non feciſſemus,ad audatiam ſceleris ſocietate participantiū moti,æque turpe putamus.Quamobrē vtranꝙ peccandi viam amouit. Si aūt quod turpe eſt,vere fugiendū eſt,nunꝙ certe conſtantijs fieri poterit,ut eligendū ſit.Itaꝗ vtrūq; cō iunxit ingens.NEQVE Solus neꝗ cū alio,ut neꝗ ſolitudo te ad turpia ſollicitet,neꝗ ſocietas facile te ad ſcelus moueat.Poſtea ſubiunxit cauſam,quæ ſola ſcelus oē expellat,& maxime tui ipſius te pudeat.Si autē cōſueueris,te tui pudere,habebis vbiꝗ tecū quē vereare cuſtodem,q a te neq; fugiet,neq; ſeparabiť,quū amicis & domeſticis diſcedentibus in ſolitudine relicti ea multi fecerūt,quæ in illoꝝ p̄ſentia feciſſe puduerat.An nullū habebant adſiſtentem:(omitto deum longe em̄ hic eſt a ſceleꝝ conſcientia)habebant certe ſeipos & conſciētiæ iudiciū,ſed paſſionibus diſtracti, ſecū habere non intelligebant.Nam hi rōnem,quæ in ipſis eſt,ſpernūt.& ſeruo viliorē faciūt.Familiariſſimum ergo procuratorem te ipſum tibi adhibe,& ad hunc te ſæpe voluens,ita te tui dominū facias,ut mala & ſcelera fugias.Nam ſui pudor ex neceſſitate fa-

cit,ut turpia & indigna viro,qui ratione vtitur,vites, is q̃q; qui ut dictũ eſt,ſcelera & vitia ſpreuit,quo pacto ꝟtuti ſeſe adiũgat,& familiarẽ facit,cõſequẽter docet.

IVSTITIAM EXERCE RE ET VERBO.NE QVE STVLTE TE IPSVM HABERE CIR CA QVICQVAM CONSVESCE. SED SCI TO QVOD MORI FATO DATVM EST OMNIBVS.PECVNIAE VERO QVANDO QVE ACQVIRI CONSVEVERVNT. QV ANDOQVE AMITTI.

q Vicunq; ſui ipſius pudorẽ habet,ſeruator & cuſtos ſui ipſius fit,ut necubi vitijs incidat, aut malitiæ. Vitioꝝ ꝟo genera ſunt plura.nã id q̃d rõni aduerſatᷣ eſt imprudẽtia,animoſitati timor cupiditati pecuniaꝝ & voluptatis affectio,oĩbus ſimul animi paſſiõibus iniuſticia,quæ mala ut vitemus quadripartite nobis virtutes diuiſit,in prudentiã,quæ circa iudiciũ ꝟſatur,fortitudinẽ quæ circa animoſitatem,continentiã quæ circa cupiditatẽ.Iuſticiã quæ circa omnes ſimul animi potentias pfectiſſima eſt,& omnes alias ꝟtutes continet & amplectitᷣ,tanq; eius partes.Quãobrem & iuſticiæ primo mentiõem fecit.poſtea prudentiæ,& cõſequenter optimoꝝ operũq; ab ipa prudentia noſcuntᷣ,& in cõplexione iuſticiæ pficiũtur.Nam q rõne & recta vtitᷣ mente,in duris & aſperis rebus fortitudinẽ ſibi ſociam,& adiutricẽ capit.In voluptatibus cõtinentiã,in oĩbus ſimul iuſticiam,& ſic principiũ & ortus omniũ ꝟtutum eſt prudẽtia.Finis vero & pfectio iuſticia eſſe inuenitᷣ.In medio quoq; cõſiſtunt fortitudo & cõtinẽtia.Potentia eñ animi quæ

omnia & circumpēſat,& quod opus vniuſcuiuſq; rei
aptum ſit conſiderat,& quærit,ut omnia recte diſpo-
nat.Prudentię habitus eſt,quę optima eſt pars rōnalis
eſſentiæ noſtræ,ex qua aliæ animi potentiæ ordinant̄,
& apte diſponunt̄,ut animoſitas ad fortiter agēdum.
cupiditas,ut a placidis abſtineamus.Iuſticia,ut inde-
bita coerceamus.hæc ꝟtus mortalē hominē in nobis
ornat ex ſuꝑabūdante ſibi innata ꝟtute hominis im-
mortalis.principaliter em̄ ꝟtutes ab intellectu ad ani-
mū noſtꝝ traductæ reſplendēt.& huius ſunt ꝓpria,
ſpēs & ꝑfectio beneuiuēdi cauſa.ad eas vero partes,q̄
rōne carent,ut mortale corpus,ꝑticipatio aliqua ꝟtu-
tum ꝑtranſit,ut ea q̄ rōnabili eſſentiæ innata ſunt,pul
chritudinē impleant̄ & mēſura.diuinoꝝ vero bonorū
dux prudētia,recte aīo hoīs collocata,ſuffragat̄ ſibi,vt
de oībus bene cōſulat,& mortē ꝗdem fortiter,ꝑditio-
nē quoq; pecuniaꝝ māſuete & æquo animo ferat,ac
oēs reꝝ caducaꝝ mutatōes,& illas ſequentē fortunā,
ſapiēter & intrepide ſupportare prudētia,vt poſſumus
facit.Naturā em̄ reꝝ ꝑquirit & intelligit.ea q̄ ex terra
& aq̄ cōponunt̄,neceſſario in eadē diſſolui oportere,
& cōtra neceſſitatē nō reſiſtit,ſed intelligit & ꝓ cogna
tis ponit,ſi ꝗd mortale in hūanis moriat̄.Scit eī oībus
hoībus fato mortaliū eſſe,& determinatū eſſe tempus
quo mortalibus corꝑibus a nobis ꝑmanendū ſit,quo
ſtante nō decet triſtari & dolere.Sed ut diuina lex po-
ſtulat,libenter ſeq.Hoc ꝗdē nūc fatū ſignificat termīs
ꝗbuſdam neceſſarijs mortalem hominū vitā regi.Pru
dētiæ ꝟo,ꝓprium opus eſt deoꝝ legibus obtemꝑare,
q̄ nō q̄rit vt non moriamur.Similiter etiam pecunia-
rum naturam non ignorat,quæ a nobis modo acqui-

rũtur,modo amittunẽ,prout quædã determinatę cau-
ſæ volunt,quibus reſiſtere ſtultia eſt.nam domini eſſe
non poſſumus eorꝝ quę noſtra nõ ſunt.At corpus,pe
cuniæ,& ſimpliciter omnia quæ extra animũ noſtrꝝ ꝑ
manẽt,poteſtatis noſtræ non ſunt.Principatum quo-
ꝗ acquirere in nobis non eſt,neꝗ eum quantũ volu-
mus ſeruare.In rebus vero quarꝝ natura eſt,modo ha
beri,nonnunꝙ amitti poteſtatis noſtræ eſt,cũ virtute
illas vel accipere,vel relinquere,quod quidẽ noſtrꝝ eſt
& rõnis eſſentiæ ꝓprium,atꝗ ut non ſtulte conſuefaci
amus,circa accidentia non habere,ſed deorum ſtatu-
ta ſeq,quibus omnia humana determinata & ordina-
ta ſunt.hic maxima eſt noſtra vis,ut de rebus ꝙ noſtri
iuris nõ ſunt,recte diſcernamus.Et ne harꝝ affectõne
virtutem,quæ ex noſtra eſſentia conſtat,amittamus.
Quid igiẽ prudentia docet?corpe certe & diuitijs,dũ
nobis adſunt,recte & bñ & ad ꝟtutis auxiliũ vti.abeũ
tibus vero qd deceat,qdve oporteat intelligere,& alijs
ꝟtutibus lęticiã lucrari.Sic eñ & religionẽ erga deũ,
& iuſticiæ modũ ſeruabimus,ſi didicerimus ſup acci-
dẽtibus nobis rebus,bene & recte vti,& ex prudentia
terminos quoſdã ponere,ijs quæ forte & ſine ordine
accidere videñ.Virtus eñ nõ ſeruareẽ,ſi recta opinio
animis hoim nõ inſederet.Nã q ſe ſine rõne regere cõ
ſueuit,neꝗ dijs obſequeẽ vt melioribꝫ,ſed ut a tyran-
nis violatus deponeẽ,neꝗ inueniet qũo corpus aut pe
cunias optime gubernet.Aduertere qdẽ potes ꝙd q
oĩno mortẽ fugiũt,aut cupide pecunias cõſeruare deſi
derãt,neceſſariũ eẽ eos magnas exercere iniurias & cõ
tumelias.blaſphemãt eĩ,& ipia cõtra deos ꝓfitenẽ,ꝙs
nihil ꝑuidere dicũt.quũ ꝟo icidũt ijs,ꝗ iprudẽter fuge

rant,vehementius aliꝭs iniuriã facientes,& omniũ re‑
rum congregatõi,ad eoꝶ ut putant vtilitatẽ ſtudẽtes.
falſe illoꝶ opinionis manifeſtũ fit damnũ.hinc qdem
magna mala naſcunẽ.Iniuſtitia ad æquales,iniqtas ad
ſupiores.Quibus malis is certe purgabiẽ,q his Pytha
goræ ỽſibus pſuaſit prudenti iuditio,fortiter mortẽ,
pecuniaꝶ pditõem manſuete &ęquo animo feret.Ex
qbus cauſis ut iuſticiã ſeruet.ab alienis ſcilicet abſtine
re,nocere nemini,neq̃ alioꝶ calamitates ad ꝓpriã vti‑
litatem vertere,quęnemo ſeruare poterit,q mortalem
eius animũ putabit,& q̃ imprudenter ſeſe conſueuit
habere.Sola eẽ cognitio & diſcretio quid ſit in nobis
mortale,qd quod pecuniꝭs egeat,qd ſit ỽtutem exer‑
cere,& quæ ex eius exercitatõe cõmoditas naſcaẽ,do‑
cet,& cupiditatẽ ad exercendã ỽtutem pbet.Ac diui‑
nus qdam impetus,q ex cognitõe & pudore ſui ipius
ꝓuenit,ad acqſitõem bonoꝶ diligentes non facit.Nã
& ſermone & factis menſurare oportet.quantũ nos di
gni ſumus.& qd alios deceat.Decoris eẽ ſeruatio fir
ma eſt iuſticia,q̃ ob cauſam iuſticiam ante alias vir‑
tutes poſuit,ut menſura rebus conuenientibus fieret
factis & ſermone inquit,IVSTICIAM EXERCE.
Non igiẽ in pditõe pecuniaꝶ,aut in morborum dolo‑
ribus blaſphemabis,aut maledices,ut in ſermone ini
quitatẽ fugias,neq̃ alioꝶ res ſurripies,neq̃ homini‑
bus mala & calamitates ꝑquires,ut neq̃ factis iniuſtꝰ
fias.Nam ſi animus noſter iuſticia circumſeptus ſit,
decoꝶ & debitũ erga deos et homines ſeruabimus,ac
iuſticiæ optima mẽſura eſt prudentia.Vnde poſt pce‑
ptũ illud.Iuſticiã exerce,ſubiũxit.NEQVE STVL
TE Te habere circa quicq̃ conſueſce,tanq̃ iuſticia

ſine prudētia ſubſiſtere non poſſit. nam illud certe eſt iuſtum quo pfecta prudentia circūſcribit. Hæc em̄ eſt, quæ circa nihil imprudēter ſe gerit, ſed conſiderat de mortali corpore. & de omnibus quæ ad eius neceſſita tē conferunt, atq; omnibus v̓tutem p̄ponit & maxi- mam cōmoditatem, optimā rationalis eſſentiæ diſpo- ſitōnem confirmat, a qua ornanť & alia quantū fieri poteſt. Intentio q̄dem horum verſuum eſt, præbere & oſtendere, quatuor illas v̓tutes ciuiles auditoribus, cū inſomni obſeruatōe, & dicente in ſermone, & operib͡ cuſtodia, qui v̓ſus Prudentiā, fortitudinē. Continen- tiā, ac ipſarꝫ ducem, & ſup omnibus alijs v̓tutibus cō muniter inſpicientē iuſticiā, exerceri hortanť & docēt. Illud autē. PECVNIAE QVANDOQVE AC QVIRI QVANDOQVE AMITTI CONSVE VERVNT. Probat ꝙ cōtinentiam ſequiť liberalitas quæ virtus in ſumptu & cenſu pecuniarꝫ verſatur, q̄s acquirere & dimittere quum ratio dictat auaritiæ cau ſas extrudit, & ꝓdigalitatis. Om̄ia aūt hæc tanq̄ a fon te & primo principio ab illo p̄cepto cui ipſius te pude at ꝓcedūt, quod in ſeipſo inſitū habet illud aliud p̄ce- ptum. COGNOSCE TE IPSVM. Id em̄ in omni- bus recte factis, & in ijs quæ intellectu comp̄hendun tur, p̄poni oportet. Nam ſi noſmetipos non cognoſci- mus, vnde comp̄hēdemus ꝙ nobis cōuenit in affecti onibus modū & menſurā tenere, & ea intelligere quę ſunt. Incidit em̄ ſup ip̄is dubium. Primo an expleri ab hoībus poſſint. Poſtea an illis q̄ ea poſſidēt vtilia fiāt. Nā viri boni cōditio ī hac vita, peior & deterior eſſe vi deť, ſi nō accipit iniuſte vnde accipe nō decet, & ſum- ptus facit vbi iuſte facere decet, & quātū ad corpus ſpe

ctat,tutus vi. nō exiſtit.nam neq; ipſe rex eſſe quærit, neq; regibus blandimētis,aut ſeruiliter obſeqtur.Itaq; ſi alia ſubſtātia in nobis a ṽtute adiuta non ſit,in vanū diuitijs aut potentiæ intendimus.Quāobrem qui animū noſtrū mortalē putant,ſi dicant q; ṽtutē amēt, aſtute potius q̄ vere loquunt̄.ſi aūt poſt mortem nihil noſtri remaneret,quod naturaliter ṽtute & ṽitate ornaret̄,ut rōnalem animū eſſe dicimus.nullus certe appetitus rerum bonaꝝ,purus & ſimplex in nobis eſſet. Opinio eñ q; nihil ſenſus nobis poſt mortē remaneat,omne ſtudiū ṽtutis a nobis eripit,& ad corpis voluptates quæcūq; ſint intrudit.Itaq; neq; prudentis eſſe, neq; moderati homīs illoꝝ ſententiā viderat,ſi omnia voluptatibus corporis non tradente,ſed animus noſter ſemꝑ remanet,q ſi ꝑ ſe & ex ſua eſſentia non eſſet, ſed quaſi ſuꝑaduenīens, ꝑs q̄dam corpis fingeret̄ & fieret,nos ꝓpter ṽtutem corpus nō traderemus.Tūc eñ vna cū corpe animus interiret.Itaq; nullo mō eſſet virtus,cuius gratia mortē pleriq; ſubſtulerūt,ſed a diuis viris ſufficienter oſtenſum & demonſtratū eſt,q; animus eſt immortalis,& q; ꝑ ſolā ṽtutem ornat̄ & reſplendet.nunc vero p̄ſens p̄ceptum concludētes,ad ſequentia tranſeamus,ſolum p̄fatis addentes,q; ut per ignorantiā exiſtentiæ noſtræ,omne malū ſuꝑaccedat ita eius cognitōe,& reꝝ turpiū cōtentōe,rōnalis natura vbiq; decoꝝ firmiter ſeruat & inuenit.Hæc eñ ꝑticulatim ṽtutū mēſura eſt.Nā ſi ut ad regulā quandā, ad exiſtentiā noſtrā inſpexerimus,quod oporteat recta rōne in oībus inueniemus,apte & conſtāter eſſentiæ noſtræ viuētes.Quicqd eī meliorē oīm facit,ipſum ad bonam & vere conuenientē vitam ducit.hoc certe

virtus eſt,& philoſophiæ lex.Ea vero quæ ſolū ad humanam pulchritudinē ꝑtinent,illiberales doli ſunt,& vmbra quædā bonorꝝ,quæ multorꝝ inanem laudem venanť,quod qui exercent curam ſolū habent,ut boni videanť,non ut ſint.Et hæc ꝗdem de ijs.At ꝗ recta vtitur rōne,in ijs quæ videnť ſine ordine vitę hominū accidere,non modo prudenter ſe gerit,ſed bene & generoſe conſiderat eorꝝ cauſas,& ipſa patiēter fert.nihilꝗ contra illos oblogtur,qui nos gubernāt,ſi digne cuilibet merita retribuunt,neqꝫ ſimilibus meritis omnis dignos fecerūt,qui ſimiliter non uixerūt.quomodo em̄ fieri poſſet quum ꝓuidentia ſit,& animus noſter ꝑ eſſentiā immortalis maneat,& ꝓpria ſua volūtate ad malitiā,ſiue ad ꝟtutem impellať,ut cuſtodes legis ꝗ ſcďm merita retribuūt ſimilia nō ſimilibus reddanť.& cuilibet vt mereť fortunā tribuant,ꝙ quum ad generatōem homo ꝓcedit,ſortiri dicitť.Si igiť fabula non eſt,quod ꝓuidentia,ſingulis merita tribuens,ſit.& animū noſtrꝝ imortalē eſſe manifeſtū eſt,cauſam cōſtituiſſe oporteret infortuniorꝝ ab eo ꝓcedere,qui nos gubernat & regit,a ꝙ difficilia curari & integrari poſſe ratio dabit.Si in nobis ipſis igiť cauſas tantæ difficultatis & inconſtantiæ inuenerimus.Primo ꝗdem recto iuditio diminuemus,ſupuenientes nobis erumnas.poſtea ꝑ ſacra compēdia & rectos monitus,animū ad meliora dirigentes,omnino nos ipos erumnis,liberabimus.Qui aūt in malū aliquod incidit,& cauſam non intelligit,neqꝫ ſuſpitōem ſupuenientis veriſimiliter ſibi mali,homo eſt,ꝗ circa omnia imprudēter ſeſe conſueuit habere,quē oratio damnabat.Eum em̄ qui veritatē cauſæ diligenter non inꝗſiuit,neceſſe eſt ꝓprium

& ſuum crimen ad deum tranſferre,vel quod omnino non ſit,vel quod noſtri recte curam nõ habet,quę opiniones,non ſolũ ad male viuendũ nos inducunt,ſed ad omnes dolos animũ noſtrꝝ ſollicitant.eumq; eius eſſentiæ cura priuat,quum pſentiũ calamitatũ cauſas non intelligat,de quibus quomõ philoſophari oporteat,ſubſequentes verſus audi.

MVLTAS HOMINES EX COELESTI FORTVNA PATIVNTVR CALAMITATES. QVODCVNQVE IGITVR FATVM HABES HOC AEQVO ANIMO,ET NOM AEGRE FERAS. CORRIGERE ENIM ET REINTEGRARE QVANTVM POTES OPORTET. NON MAGNAM PARTEM CALAMITATVM BONIS DEVS TRIBVIT.

a Nte aliam expoſitõem illud pſcire oportet,q calamitates,nũc appellat laborioſum & durꝝ huius vitæ noſtræ curriculũ,vt eſt morbꝰ,paupertas,chariſſimarꝝ rerꝝ pditio,dedecus in ciuitate.Hęc eñ moleſta,& incõpoſita ſunt in hominũ vita,non tamen omnino mala,neq; ipi animo nocẽt,niſi horum cogitatõe ad vitiũ labet,quod male opinãdo accidit,ſi ipe animus,noluerit recte & prudẽter ipſis vti,ut eſt ſanitas,diuitiæ,potentia.fit eñ ſæpe ut hæc aliqs ęgre & horꝝ cõtraria,morbũ,paupertatẽ,imbecillitatẽ,ęq̃ animo alius ferat.Ea eñ quæ omnino mala ſunt ex volũtate peccata oriunt quorꝝ natura nõ fert,ut ꝟtus eis adiungat,ut ſunt,iniuſticia,luxuria,& alia q̃cunq; boni adiunctõem non capiũt.Nulli eñ horꝝ recte adiungi poteſt hoc ꝟbum bene.abſurde qdem diceret,iniuria

atur bene,luxuriat̃ bene,vt de malis exteris dicit̃,mor-
bum bene,pauperiẽ patit̃ bene,quoniã prudẽter & re-
cta rõne talia qſpiam fert. Vitijs vͦo animi nõ ſnpad-
dit̃ bene,quoniã recte rõni aduerſant̃,quæ quũ natu-
raliter animo hominis inſit,eam ipſe animus affectiõe
obcæcatus non videt. At ꝙ recta rõ animis hominũ in
ſit,ſatis ꝓbat ꝙ homo iniuſtus,vbi non nocere ſibi cre
dit,iuſte iudicat.& luxurioſus abſtinet qñꝗ a venere-
is,& oĩno vitioſus vir vbi nulla ſibi affectio eſt,ijs quę
ſibi ſupueniũt recte vtit̃.Itaqꝫ vitioſus ſi priorẽ maliti
am reliq̃rit,ad vͭtutem traduci poteſt.Relinquere ta-
men etiã oportet rõnem nõ rectã,ne hęc ita ſibi malo-
rum principiũ eſſet,ut recta rõ principiũ fuit vͭtutis,p̄t
eñ recta rõ tanqꝫ lex in ciuitate,ea q̃ſcd'm ipam,& q̃
p̄ter ipam pagũtur,diſcernere & determinare.& aliq̃
accipe & ꝓbare,aliqua cõpeſcere & moderari.Itaqꝫ ni
hil decet,quod ad vitia principiũ p̄beat,ſiue illis inſitũ
ſit,ſiue malefaciẽdi cauſam tradat.Ad vͭtutes vͦo prin
cipiũ maxime inuenire cõuenit,quod qñqꝫ ſemotũ eſt
a rõnalibus exiſtentijs,ut eſt deus,qñqꝫ ipis inſitũ,&
ꝑ ſubſtantiã cũcta actõne gubernans,ut eſt recta rõ,q̃
qdem eſt maloꝝ diſcretio & diuiſio,quoꝝ aliqua non
ꝑ affectõem,ſed cœleſti fortuna hoĩbus tribui dicit̃,q̃
nunc in nobis ſunt,q̃ poſtea vitia volũtaria ſubſequũ
tur, calamitates eñ hoĩbus inſiſtentes,ut diximus,or
namentũ a vͭtutibus accipiũt.Nam parcus viuẽdi mo
dus,pauptatẽ ornauit.& humilitatẽ generis prudentia
magnifecit,& natoꝝ mortẽ,iuſtus æquo animo tulit,
qui recte dicere poteſt,mortuus eſt mihi filius.reddi-
tus igitur eſt quem reddi oportebat.noueram equidẽ
mortalem illum fuiſſe. Similiter & omnia alia, quæ

virtus ſuo ſplendore amplectitur fiunt pulchra, Deinceps inquirendum eſt, quæ ſit fortuna cœleſtis a qua homines calamitates capiunt. Nam ſi diuinum iudicium alteri diuitias, alteri paupertatem tribuit, cœleſtem hoc voluntatem vocare decebat, non fortunam. Si vero nihil talibus ſuperſtat, ſed ut forte & caſu accidit, alium fœlicem & fortunatum, alium vt aiunt, infœlicem, & male fortunatum eſſe, fortunam ſolum oportebat hoc appellare, & non cœleſtem fortunam. Si autem ſecundum merita cuilibet conuenięter, aut præmia, aut pœnas retribuit, procurator noſtri Deus: qui cauſa ipſe non eſt, ut boni, aut mali ſimus, retribuere vero merita ſecundum leges iuſticiæ ſolus poteſt, apte coniungens cœleſtem fortunam iudicij ſententias appellauit. Nam quod ex intellectu dei iudicium procedit, ſententias ipſas cœleſtes & intellectuales nominauit. quod vero propria voluntate contra quem iudicium fit, deturpatur, & ob hoc digne calamitates patitur, adiunxit fortunam, quoniam non principaliter aut hic, aut ille ut puniatur, aut honoretur deo ſubijcitur, ſed quia bonus aut malus ſit, cuius rei cauſa in nobis eſt. Complicatio igitur & commixtio voluntatis noſtrę, & illius iudicij fortunam gignit. Itaq; totum hoc diuinum iuditium, ſuper malis facinoribus, eſt cœleſtis fortuna. & ſic inducit vocabulorum quandam artificioſam inuentionem, ſid appellans diuinam ſubſtãtiã, & noſtri animi poteſtatẽ. Itaq; calamitates hoĩbus, neq; a fato, aut ꝓuidẽtia oĩno eueniunt, neq; forte aut caſu, neq; oĩs hoĩm vita, in eorũ voluntate ponẽda ẽ. Sed eã q̃ nos peccamus, ad volũtatẽ noſtrã referre

oportebit. Ea vero quæ ꝑ ſceleribus ſcd'm legem iudicij ſequunť ad fatum. omnia vero bona principaliter a deo data ad ꝓuidentiam referenda ſunt. Nullam eñ reꝝ omniũ quæ ſunt, quæq; fiunt cauſam vanam, aut fortuitã eſſe putandũ eſt, niſi forte ꝑ concidentiã & cõiunctõem eoꝝ quæ ꝓcedunt a ꝓuidentia, fato & volũtate principaliter agentibus, quæ ꝑ conſequentiã vidẽtur accidere primis operantibus cauſis, ut exẽpli gratia. Iudex homicidã punire intẽdit, & non hũc hominẽ Punit tñ eum quẽ nolebat, quoties ille homicidæ conditõem accepit. Itaq; principaliter ſentẽtia cõtra homicidã ferť, ꝑ concidentiã ṽo contra hũc hominẽ, quoniam ſua ductus volũtate, homicidæ conditõnem accepit. & ecõtra. Homo malus interficere intendebat, ac pœnam dare nolebat. Itaq; principalis interficiẽdi diſpoſitio eſt homicidæ, tanq̃ a volũtate & poteſtate eius dependẽs, ac ꝑ concidentiã hanc malã animi diſpoſitõem & volũtatem ſe torturę & cruciatus, quoꝝ omnium cauſa eſt lex, quæ iudici malos puniẽdi volũtatem imponit, & homicidæ ſupplicij ſententiã adiũgit. hoc & in diuina ꝑſtantia cõſidera. voluntas humana mala operari intendẽs & volũtas iuſtoꝝ iudicũ male facta omni induſtria corrigere ſtudentes, tali cõcurſu cœleſtem ꝑficiunt fortunã, ꝑ quam, q mala cõmiſit talium pœnaꝝ dignus ſit. nam cupiendi mala ad poteſtatem ipius cõtra quẽ iudiciũ ferť, ac q̃ digna ſequať pœna ad diſciplinã iudicũ, quæ legem ſeruat cauſa referẽda eſt. Hæc lex cõducit, quæ ordinata eſt, ut quãtũ poſſit bona ſint omnia, malũ nullũ hæc in bonitate dei conſiſtens, nõ ꝑmittit malos impunitos eſſe, ne diu vitiũ in mentibus hoim ꝑſeuerans, ad id eos impelleret, ut bo

na omnino non intelligerẽt,quorꝫ recordatõnem neceſſariã pœna a iudicibus illata tradit.Coniũgit igitur lex ut dictũ eſt eos,q naturaliter iudicare debẽt,cũ ijs cõtra quos naturaliter etiã iuditiũ ferẽdũ eſt,& p vtroſq; ꝓprium cõficit bonũ.Si eñ dare pœnã vtilius eſt ꝙ nõ puniri,& ad correctõem maloꝝ pœna ſpectat.manifeſtũ eſt ꝙ hæc duo genera apte lex coniũxit,aliud vt iuuet,aliud vt iuuet̃,atq; id quod punit illi quod punit̃ antepoſuit,qa legem ſeruat.id v̊o quod peccat & iudicat̃,qa legem frangit meliori tradit generi,ut illũ digne tractet,& legis reminiſcat̃,& eam qñq; intelligat p quã male patit̃.legem eñ quã malefaciẽdo homines oderũt,male patiendo cupiũt & amant.ut is q iniuriã alteri facit,deũ eſſe nõ vult,ne dãdo pœnã tanq̃ Tãtali lapidẽ ipẽdentẽ ſubſtineat.is v̊o cui iniuria illata ẽ deũ eſſe vult,ut in ijs q̃ paſſus ẽ auxilium habeat. Quãobrem q iniuriã intulerũt,iniuriã patiant̃ oportet ut quod dum malefaciebãt lucri cupiditate affecti nõ intellexerũt,pauperiei dolore correcti ſi pœnas dederint patiendo cõdiſcant.Si aũt duritia & immanitate volũtatis in ſceleribus pſeuerãt,ipi forte nõ multũ iuuat̃.Exemplũ nihilominus ut corrigant̃ maxime fiũt ijs q ſapiũt,& q cauſas haꝝ calamitatũ intelligere pñt. hæc iuditij principia potiſſima eſſe accipimus,bonitatem dei legẽ ab ipa ꝓcedentẽ bonitate rectã rõem quę in nobis eſt abiectã & violatã,& vt quendã deũ nobis domeſticũ poſtergatã & ſpretã.Effectus ꝗq; iudicij calamitates,ut dicit hæ ſunt,quæ duꝝ nob is circa corpus & extra miſerã faciũt vitã,ꝗs patiẽter ferre p̃ſens vult orõ & memoria,cãs ipſaꝝ tenere,ac q̃tũ fieri p̃t q̃ nociua vident̃ diminuere,& ad vtilitatẽ trãſferre & p̃ti

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

pue diuinis bonis ſeſe per ſummam virtutem dignos præſtare, quod ſi nondum hoc in voluntate ſit. hoc eſt per ſummã virtutem diuina ac ciuilia bona per mediã virtutem adipiſci oportebit. Hoc autem eſt quod dixit calamitates æquo animo ferre oportere. atq; eas quã tum fieri poteſt corrigere & ſanare, quæ correctio & ſanitas, certe ea omnia quæ dicta ſunt, quibus & calamitatum ex ratione pcedens voluptas, & compendioſa curatio demonſtratur. Sed omniũ dictorum caput eſt intelligere deum, quia legum lator ſimul & iudex exiſtit, bonorum ſemper factor eſt, & malorum expulſor eſt, quo ſequitur nullius mali Deum eſſe cauſam. Vitioſos vero proprio impetu & poteſtate rectæ quæ in ipſis eſt rationis oblitos, lege quæ malorum expultrix ut malos & ut homines, quia lex eorum male voluntati adiungitur, quam fortunã vocamus, non enim ſimpliciter lex hominem punit, quia homo, ſed quia malus. Nam ut malus fieret ob cauſam ſuæ propriæ voluntatis euenit. Quum autem in ſcelera cecidimus quod in nobis erat, & non in Deo. tunc damus pœnas quod in lege, non in nobis eſt. Intentio autem ſola legis eſt, quæ deum decet, & nobis prodeſt malitias abſcindere, & purgare homines varijs pœnarum correctionibus, ac animum qui iam ad vitium deciderat reducere ad recte rationis memoriam. Sic igitur conſiſtente lege, & eadem ſemper dicẽte & affirmante quilibet id quod meretur, aliud atq; aliud aliquando cõmittens, non ſemper eadem patitur. non enim id iuſtum eſſe, nec nobis vtile. Nam illius contra quem iudicium fertur mutatio, iudicij mutatiõem facit. quo pacto enim eadem merebitur is qui in eadem ſenten-

tia,& in eodem exercitio non manſit.æquo animo,igi tur cœleſtem fortunam pati opotet.Et ſi quis pœnas dederit non ægreferre.Nam diuinum iudicium pur- gat homines ijs vitijs,quæ impedimento eſſe viden- tur ad fœlicitatem humanæ vitæ,talis enim conſidera tio correctio quædam & ſanitas ante cōmiſſorum fit, & reductio ad rectam quæ in nobis eſt ratiōem.Quo pacto enim is qui intelligit ſcelera & vitia parere cala- mitates,non fugiet cauſam eum ad illa trahentem,ac ſi infortunijs triſtari & dolere oportet,magis propter ipſum oportere putabit,ꝙ propter Deum,qui ꝑ ius vt inſtrumento vſus malitias corrigit & expellit,quibus rebus reminiſci & intelligere poſſumus,quantū vtile nobis erat a legibus Dei non diſcedere,neq; voluntate noſtra impulſi malefacere.Non em̄ forte aut caſu cala mitates hominibus diſtribuuntur,ſi Deus & termini iuſticiæ non ſuperſtantes ut merentur ſingulis fatum inferunt.Quamobrem a calamitatibus magna bona rationabiliter naſcuntur.Primū quidem ipſas,homi- nes manſuete ferunt,quia diuino iuditio ſatiſſit,& ꝓ pter virtutem quam iam poſſident,qua moleſta facili- ora fiunt,& bene de futura vita ſperatur,nequaꝙ ta- lia nos turbatum ire,ſi nobis qui boni facti ſumus ꝑ ſummā virtutem diuinā offerunt̄,per mediam huma- na.Poſtea ſanemur ex hoc maxime,quia æquo ani- mo talia ferimus,vias & modos quibus ab ipſis libe- remur breuiter addiſcentes.Fieri profecto nullo mo- do poteſt,ut ij qui prouidentiā & iuſticiā ſuper inſpi- cere humana negant,ſacris ut ad Deum decet preci- bus vtantur,quiq; etiā putāt animū noſtꝛ q immorta lis eſt,talia non ſortiri,ex ijs qui extra animum ſunt,

qualem ipſum ex volũtate & cõmotione noſtra dignũ pſtabimus. Qui eñ ad ſuperius dicta pſentem fortu‑nam non refert, vnde cauſam & ipſam ęquo animo et manſuete ferat, aut curandi artem accipiat, dicere non poteſt. nam in nobis ipis vt pacato animo ſimus me‑dicinã inuenire non poſſumus, quum ex ipſa re fugi‑enda eſſe videant, qa calamitoſa & laborioſa ſunt. Ta‑lia eñ natura noſtra non immittit, ut ob hæc accepta, aut non accepta bonũ aliquod expectemus, quũ cala‑mitates illas ferimus. neceſſe igit erit turbari & ægritu dine impleri, & calamitatẽ extẽdere ob noſtræ eſſen‑tiæ ignorantiã, & nihilominus dare pœnas. is vo ma‑ximam ſibi acqrit malitiã, q deum ignorat, & humana nõ recte curare putat. hoc qdem eſt Deũ eſſe nõ crede re, vel ſi fuerit nõ puidere, vel ſi puiderit, neq bonum neq iuſtũ eſſe, quæ iam omnis pfidiæ ſunt principia, & ad omne malitiæ & vitiorum genus trahẽtia eum q ta libus eſt captus opinionibus. nam ut religio oĩm vtu tum mater eſt, ita a religione diſceſſio omniũ vitiorum dux. horum vo ſalubrẽ curã is ſolũ inueniet, q æquo ani mo calamitates ferre didicit, ac doctrina ſolius eſt phi‑loſophię, q rerum omniũ eſſentias penitus cognoſcere, & opera quæ ipſas eſſentias ſequunt, quorum connexio & ſeries eſt ipſarum rerum omniũ miniſtratio, a quã cœle‑ſtem fortunã tribui neceſſe eſt. Meritũ aũt cuilibet di‑ſtributũ eſt, quod nũc fatũ appellamus, idq a puiden tia dei a rerum ſerie, & hominũ volũtate dependet. Nam ſi diuina puidentia nõ eſſet in mũdo, ſeries & ordo nõ eſſet, quẽ forte qs fatũ vocare poteſt, quæ ſi nõ eſſent iudiciũ & pœna vitijs nõ fieret, immo neq meritũ, ne q beneficiorum laus. Prouidẽtia vo & rerum ſeriẽ exiſten‑

tibus omnes homines qui nunc gignunt, oportebat æqualiũ bonorꝫ participes eſſe, ſi ipi ex ſe nihil fecerũt ꝓpter quæ ſimiles non ſunt. vident tamen non ſimilia ſortiri. Manifeſtũ igit eſt, ꝙ voluntatis noſtræ iniquitas ꝓuidentiæ iudicio ſuppoſita non ꝑmittit ſimile ipſis fatum diſtribui, ſi neceſſe eſt bona malaqꝫ ꝓut mœremur nobis inferri, nec conturbet nos quod in animalibus brutis, & in arboribus, & in ijs quæ anima carẽt, idem quod in hominibus accidere videat. Nõ eẽ ob hoc ea quæ nobis aduenĩũt ſine ꝓuidentia ſunt. ſi aut illis hæc ut forte accidit euenerũt, aut iuſticia & iudicio & ỽtutis & malitiæ rõnes in illis vigeãt, quũ in nobis diligenter & vere ſic, ut dictũ eſt, quæ veniũt, diſtributa ſunt. Primũ ea q̃ anima carent, ſic poſita ſunt, vt cõmunis materia arboribus & brutis animalibꝯ & hominibus, atqꝫ aliqua ex animalibus cibus fiunt communiter brutis & hominibus, qua in re bruta animalia cum hominibus ſimilitudinem aliquã adinuicẽ habere vident, nõ ꝙ ſcd'm eorꝫ merita patiant, ſed ꝙ ſimilem famẽ, ſimileq́ꝫ morbũ curent, & eorꝫ indigentiam implent vndecũqꝫ poſſint. Itaqꝫ cauſa q̃dam infœlicitatis alijs animalibus eſſe videt noſtra indigẽtia, q̃ ſibi ex oĩbus ꝓut eueniũt ſatiſfacit, atqꝫ id quod illis cauſa fœlicitatis eſſe videt, nobis paſſionem aliquã infert. Si igit ſupioribus dictis alios nobis meliores eſſe monſtratũ eſt, ſic illi ad ſatiſfactõem eorꝫ indigentiæ nobis abuterent, vt nos brutis videmur, ut mortales illos eſſe oportebat fateri, & hominũ corpora pro illorum indigentia conſummata eſſe viderent, certe nihil quod homini præponitur mortale erit, quum ex omnibus generibus quę ratione vtuntur, vltimum ſit homininum

genus,& ob hoc immortalis homo ad mortale corpus noua conditione accedit,ſibiq; inſtrumentũ accipiens brutis conſanguineũ in terris verſatur.Itaq; nihil omino erit quod noſtro infortunio ad ſuam epulatõem abutatur,neq; quod nobis ſine ordine impletõis cupiditate veſcat.Iuſticia vero & ordo qui dijs immortalib9 nobis melioribus exiſtit,terminos & leges circa noſtram gubernatõem ponit,ut viam & modũ inueniamus,quibus malitia noſtra diminui poſſit,& quibus ad illos redire valeamus.nos eẽ illi ut conſanguineos decidentes curãt,vnde pudor,accuſatio,dedecus a vitijs depellẽs ſolos homines recte ad ꝟtutes reducere poſſe dicunt.nam rõnali ſolũ animali a natura datum eſt,ut iudiciũ & iuſticiã intelligat.Quum igit̃ magnis terminis a brutis diſtemus magna differẽtia in regimine,& moderatõe viuẽdi ab illis differre debemus.Cõmenſurata eẽ eſt omniũ rerꝫ eſſentijs ꝓuidentiæ lex,& ut ſingula ab opifice Deo ſtatuta & facta ſunt,ſic a ꝓdentia meritũ accipiũt.Nam ut Platoni & Pythagorico Thimæo,ꝗ nihil mortale a deo accurate creari putant videt̃,Deus ſingulis animarꝫ humanarꝫ ſupereſt. In brutis vero ſolũ rerꝫ genera naturæ ꝓtẽdit,quę res ipas poſtea facit & fingit.Ac animas hominũ ex ipius Dei creatõe fieri & gigni,ut cœleſtes Deos,ut dæmones,ut heroes claros.Quãobrem vnicuiq; hominũ ꝓuidentia eſt quo pacto ab alijs abſtineat,quove ad alia inclinet quomodo hic ꝟſetur,quo ve nũ ad aliũ locũ ſe transferat,quorum nihil de anima bruti excogitare, aut negociari decet.Neq; enim quia non poteſt ad Deum accedit,neq; in terris,vt planta cœleſtis, neq; aliquod ſimile ſibi aſtrum referri naturaliter poteſt. Et

hæ quidem in præſenti dicta a nobis ſint,humanos caſus & calamitates ægre ferentibus,& ijs qui nihil omnino a prouidentia regi,oſtendere & probare conantur. Quibus & hæc etiam apte dicerentur.Pacifice & æq̃ animo dura & ea quæ difficilia ſunt ferendo,humana vita ratione regi videtur.& in præſenti dura illa & difficilia faciliora & leuiora fiunt,& in futurum ſalutem pariunt.Qui vero ob infœlices caſus magna & vehementi ægritudine afficiuntur,quid auxilij ſibi afferunt,niſi ꝙ per impietatem,quæ omniũ malorum maximum eſt,erumnarum aliquid ſuper adiungunt,& ipſas calamitates indignas,atq; iniuſtas ſibi putantes, difficiliores ſibi faciunt.Nam qui ægrotat,ſi morbum ægre fert,ob id ipſum quod non patiens eſt,vehemẽtius ægrotabit.Quare dolere nos non decet,ſi digna pro facinoribus retributio nobis datur,ne per nefandum in præſentibus impatientiã ægrotatiores habitu ſiamus.Conſideremus etiam iſtud,& hoc modo. Si quis in paupertatẽ deueniens,manſuete illam & non iniquo animo ferat,ex hoc animi moderatõne ſolamẽ vitæ aliquod inueniet. Ratio eñ moderati regiminis hanc primum ſibi facultatem acquiret,ꝙ mœrore nõ confundetur. quum etiam ꝙ proximi magnam eius patientiam admirantes ipſius vitæ neceſſitati quãtum poterunt auxiliabuntur.Qui vero caſus humanos ægre fert & effeminate luget.Primum quidem ſponte dolorem ſibi & ægritudinem augmentabit, quum deditus propter paupertatẽ mœſtitudini impotens omnino fiet,neq; ex ſe ſibi ſuppeditare aliquid poterit neq; a proximis adiutus erit,niſi forte quis miſericordia motus aliquid ſibi largiať quod etiã homi-

ni in tanta indigentia exiſtenti mœrorem augmentat.
Quas ob res caſus humanos æquo animo ferre oportet,& eorum cauſas rõne cogitãtes & intelligentes quantũ fieri p̃t,a pueriſis opinionibus ad ſalutẽ nos deduci oportebit. Nam ꝓuidẽtia exiſtẽte q bonus nũc factus eſt,nõ negligit̃ etiã ſi trahat̃ ab antiquæ voluptatis memoria,quũ in acqrendo ꝟtutes.in acqſitõe ipſarum ꝓfugit,& ſalutẽ & auxiliũ a ſeipſo erumnarum ſibi affert.nã a ꝓuidẽtia liberatõem moleſtiarum capit. Vitia eĩ noſtra calamitates cõcipiũt,ac dei iudiciũ prauitatẽ punit,q bus oportune iterum mũdamur,ſi noſtra ꝟtute & lege ꝓuidẽtiæ noſtro impetu ad bonũ ꝓficiſcẽtes,a malis abſoluimur.hæc qdem ſunt q̃ ex ſentẽtia horum ꝟſuũ ad ꝟtutis cõfirmatõem & formã conferentia accipe poſſumus.cõtinent enĩ de ꝓuidentia,de fato,de nobis ipſis veriſſimas rõnes,ꝑ q̃s id quod videt̃ difficile & durũ ꝓpter incõueniẽs,direxit & rectificauit orõ,& ante oĩa ꝓbauit,deũ nullius mali cauſam eſſe. Si qs aũt hęc prioribus adiũxerit,vna & oĩbus oſtendet̃ ſentẽtia,q̃ æternitatẽ animi cõfirmat.nã iuſticiã exercere,& forti animo mori,& in pecunijs liberalẽ eſſe,illud maxime reſpicit ut dictũ eſt,animũ ſcilicet cũ corpe vna nõ interire. At ut cœleſtẽ fortunã manſuete feramus,& ut ægri ſanari poſſimus,ut paulo añ apparuit,opus ẽ putare & credere animũ noſtrum non vna cũ corpe gigni. Ex quibus duobus manifeſte oſtenditur animum aliam ꝙ corpus ſubſtantiam habere,quæ per ſe exiſtit & æterna habetur.non enim poſſibile eſt,ut aliquid qd aliquo tempore in generatõem venerit,perpetuo maneat & duret.& ſimili modo id quod ab æterno ſubſtantiam accepit,corrumpi non eſt poſſibile. Si igitur

poſt corpis corruptōnem humanus animus permanens & durans iudicium & pœnas patitur,& eorum quæ in vita exercuit cōdigna mēte accepit,neq; fieri poteſt ut ſemp pmaneat& duret,quod in tpe factū fuit.Manifeſtū eſt animos hoīm añ hoc p omne tempus ſubſtitiſſe,& ſic ex creaturis æternis quas opifex deus fecit animi hominū eſſe inueniunt.quam ob cauſam illis aliqd diuinæ ſimilitudinis ineſt.Sed quū hoc mediocriter p ingenio explanauerimus.tempus iam eſt reliq̃ cōſiderare. MVLTI HOMINIBVS SERMONES INTERVENIVNT TIMIDIQVE ET BONI,QVIBVS NEQVE OBSTVPEAS NEQVE TE IMPLICARI PERMITTAS.AC SI QVOD MENDACIVM DICATVR DVLCITER CEDE.

HVmana volūtas quas neq; in ꝟtute ſp,neq; in vitio pſiſtit ꝟba p vocē puenientia,mō bona,modo mala pducet ſimilia diuerſæ diſpoſitōi volūtatis ſuæ.Quāobrem ſermonū aliq ſunt veri,aliq boni,aliq mali,aliqui falſi,quæ qdem differentia artifitioſa eget diſcretōe,ut bonos ſuſcipe,malos depellere poſſimus.&neq; omnino ſermones omes ppter mēdaces oderimus,neq; oēs indiſcrete propter veraces ſuſcipiamus.nam q nullū audit,bonæ orōnis auditōe ſe priuat,Qui ꝟo indiſcrete omes audit,occulte a mēdacibus offendet.Audiamus igit libēter alioꝝ orōem ſed cū alacri iudicio,vt audiēdi volūtas omne ſermonū genus capiat.Iudiciū aūt peiores depellat.&ſic Pythagoricū ſeruabimus pceptū,neq; ppter prauos ſermones obſtupeamus.neq; bonos,qa ſermones ſunt ſimiliter,ut praui ſint vitemus.Primū qdem ea ratōne:

amplectimur, q̃a ſunt ſermones, ſed quia veri, neq; alĩq ea rõne ſpernunt q̃a ſermones, ſed quoniã mendaces. Preterea audacter dicere poſſumus, eos eſſe ſolũ ſermones q veri ſunt. hi eñ dũtaxat rõnalis ſubſtãtiæ dignitatẽ ſeruant, & ex animo ad optimũ intẽdente, & ꝓprium ornamentũ poſſidẽte ꝓueniũt. Falſi ṽo ſermones nequaq̃ ſermones habẽdi ſunt. Ad malitiã eñ & falſitatẽ ferũt, & ṽboꝝ nobilitatẽ perimũt. & ſunt voces animi ſine rõne, & cõturbati, neq; omnes ĩnq̃t igiẽ ſuſcipias ne & falſos, neq; oẽs depelle, ne & veraces, vtrunq; eñ vitioſum eſt, bonos ſcilicet æque odiſſe ut malos, & falſos ſuſcipe ꝓpter veros. Oportet igiẽ bonos laudare, eoſq; accipiẽtes exercere. & ĩqrere, vbi, & quantũ veritatẽ attingũt. Ad repugnãdũ quoq; falſos ſermones, vires accipe, q̃ ab artificioſa rõne ꝓuenientes, veritatẽ a mẽdatio recte diſcernẽt, & q̃ mẽdaces ſermones reducere ad veritatẽ poſſint, quod qdem nõ ſupbe, aut inrituoſe faciẽdũ ẽ, ſed mãſuete veritatẽ ſe q debẽmus, & ſuaui rephẽſione mendaciũ amouere, & depellere, & ut ipe textus dictat. Si quod mendatiũ dicaẽ humiliter credere, nõ ita tamẽ credere oportet, ut mẽdacio aſſentias, ſed ut ſine ira, & cõturbatõe animi audias. nam dulciter cede. nõ ita intelligẽdũ eſt, ut mẽdacio aſſentiamus, ſed ut patienter audiamus, & non obſtupere, ſi q hoĩes inutiliter a ṽitate deuiarint. Ferẽda eñ hoĩs cõditio eſt, ſi in tãta opinionũ reuolutõne, q̃nq; cõem intellectũ nõ recte ſequaẽ, nihil miꝝ ĩnq̃t rõ, ſi homo nihil ṽitatis ex ſe inueniens, neq; ab alio addiſcẽs, in hãc ſuſpitõem inciderit, ut opiniones ṽitati cõtrarias accipiat. Contrariũ qdem potius mirari deberemus, ſi neq; didicerit qs, neq; inqſierit aduenï

ens caſu & fortuna veritati,ut deo cuidam ex Trage-
dia apparēti obuiaret.Oportet igit̄ patiēter,eos q̄ men
dacia loquunt̄,audire.& experiri,qbus malis libere-
mur,ſi in cōmuni hoīm cōuerſatōne iiſdem paſſioni-
bus,ut illi ſuppoſiti auxilio & beneficio diſciplinæ cō
trarij illis fiamus.Multū ꝑfecto cōducit,audentia &
magnanimitas,quā ex diſciplina capimus,ut æq̄ ani-
mo & māſueto ſimus.nā bene inſtitutus animus,ad
repellendū reuolutōes ꝟitatis pacifice mēdaces opini
ones feret,tanq̄ in ipa veritatis cōtemplatōe qcqd ve
rū nō ſit,excogitauerit & intellexerit qd,hūc igit̄ tanq̄
hoc inſolubile foret cōturbabit.viro aūt forti opinio-
onē hæc diſciplina ſubminiſtrabit,q̄ cautiōem contra
oīne mēdaciū accipiet.nō ſolū igit̄ bene inſtitutus vir
tranqllitatē animi,ex morali ꝟtute acqret,ſed qa tali-
bus pugnis reſiſtere audebit.Et hæc qdem dicta ſint
de diſciplina iudicij & diſcretōnis,ergo ſermones,de
habitu ꝟo hoīs,q nequaq̄ decipi poſſit,quemq̄ ma-
giſtrū vitæ habere oportet,ſtatim ſubiūgit.

QVOD TIBI DICO IN OMNI RE PERFICI
AS. STVDE VT NEMO TE VERBIS DE
CIPIAT, AVT FACTO. NEQVE ID LO-
QVARIS TIBI QVOD NON VTILE FIAT.

h Oc præceptum omnia reſpicit,æquale enim
eſt ſuperius dicto.Nunq̄ turpe aliquid faci-
as ſolus,neq̄ cum alio. atq̄ tui ipſius ante
omnia pudeat.Qui ſui pudorē habere didi
cit,neq̄ in ſolitudine,neq̄ in ſocietate turpia facere pa
tietur,ſed cogitatōnem etiam ipſam turpitudinis vita
bit propter ratōnem quæ ſui cuſtos eſt.& quam ſecū

habet.hic certe eſt qui facile huic p̄cepto obtemperabit. Nemo te v̄bis decipiat aut facto. Is ſolus em̄ decipi, aut fraudari vllo modo nō poteſt, q quantū dignus ſit, quantū mereat̄ intelligit, qq̄ neq̄ blanditijs circūuentus eleuat̄, neq̄ minis deprimit̄, hoſtes vel amici q̄cunq̄ hoꝝ ꝓponant. nam quū nemo dicit̄, omnis pſona comp̄hendit̄, pater, tyrānus, amicus, inimicus. modi vero q̄bus homines deducunt̄, v̄bis tractant̄ aut factis. & v̄bis q̄dem aut blandientibus, aut minātibus, factis vero munera, vel pœnas pollicitātibus. Ad quę q̄dem omnia recta rōne ſeptū animū habere oportet, ut neq̄ vincat̄ neq̄ flectat̄ a q̄buſcunq̄ nobis extra incidētibus, quæ voluptatē nobis afferant, vel dolorem. Ratio em̄ quæ in nobis eſt, continentiā atq̄ fortitudinem vtrinq̄ animo noſtro conſtituēs adamātinos cuſtodes, ita nos ſeruabit, ut neq̄ ſuaui aſſentatōne, neq̄ timiditate formidoloſoꝝ decipi poſſimus, q̄bus rebꝰ ſumma viget iuſticia, quā ſupius facto & v̄bo exercer i p̄cepit. Sic em̄ nemo aliquo modo nos inducet, ut q̄cq̄ aut dicamus, aut pagamus. quod recte rōni conſonum non ſit. nam ſi ante omnia noſtri pudeat, manifeſtū eſt ꝙ nemo nobis reuerentior, aut formidoloſior erit, q̄ noſmetipſi ſumus, ut nos vltra q̄ opportunū ſit ad dicendū, aut faciendū ꝓuocare poſſit. vtrunq̄ enim animo nocet, ac q̄cquid animo nocuū eſt, nobis fit inutile, quum noſipſi animus ſimus, diligenter q̄dem illud intelligendū eſt comp̄hendens qualis ꝓprie tu es. Si em̄ id quod dictū eſt. Nemo te factis aut v̄bis inducat, ut quicq̄ facias, aut dicas quod tibi vtile nō ſit. Tu v̄o es rōnalis anima, non ꝑmittes ſi ſapiens fueris, ut aliq̄s tibi rōnali ſubſtantiæ exiſtēti noceat. tu enim es

anima,hæc vero corpus,hæc extra corpus.ex qua quiſ
dem differẽtia cõphendas has naturas cõmiſceri nõ
poſſe,& quæ ſit humana ſubſtãtia inuenies,nec vnq̃
corpus,& ea quæ extra corpus ſunt,cũ ijs rebus quę p
petuo ſunt,pones.neq; p ipis tanq̃ p rebus tuis certa
bis,nec a voluptatibus corpis,& ab auaritia traheris,
nam omnino qui ſumus ignorãtes,quã rem maxime
curare debemus,ignorabimus.Quippe qui circa res
omnes alias curatiores ſumus,q̃ circa noſmetipos,
pro quibus diligentiam vehemẽtiſſimam nos habe-
re oporteret.Si aũt id quod corpe vtit̃ eſt anima,cor-
pus aũt inſtrumẽti vicem erga ipam tenet,inſtrumẽti
quoq; cauſa,alia ad auxiliũ naturæ fluentis ipſius cor
poris inuenta ſunt.Manifeſtũ q principalioris & pri-
mi primã & principaliorẽ diligentiã & curam habere
oportebit.Secundũ vero ſecũdi.Quãobrem vir ſapi-
ens corpis ſalutem nõ negliget,nõ q principalius cor
pus putet,ſed illud nutriens ad ipſius neceſſitatẽ,vt in
ipſius exercitijs ſine impedimẽto obtẽperet & obedi-
at.& poſt ſecũda curabit ea q̃ tertio loco ponẽda ſunt,
pparabit quoq; ea quæ extra ſunt,ad inſtrumenti ſalu
tem.Curabit igit̃ primũ animã,& quaſi ſolam,ſi cura
quã circa res alias habemus,ad pfectiõem ipſius ſpe-
ctat.Quicqd eñ pter ṽtutẽ fit,hoc tibi vtile non eſt.
nam illi cui veritas ſolũ & ṽtus opitulat̃,cui ṽtus vtili
tatem affert,qcquid pter ṽtutem fit,affert dãnũ.Qui
ergo dicit,nõ oportere a ṽtute diſcedere,cõſulit ut de
coro ṽtutem circũdes,q ita cuſtodiat,ut neq; operib9
neq; ṽbis ad peiora quiſpiam inducere poſſit,veluti ſi
minas Tyrãnus pponat,aut ipas re ſirmet,aut poti-
us vim inferat,aut amicus aliqs familiaritate dolũ oc-

cultans,te ab vtilitate animi dimouere conet͂.Sed non
decipieris qdem,ſi quæ ſit exiſtentia tui intelligẽs,ve-
hemẽter intẽderis,ut illi cui naturaliter aſſimilaris, ſi-
milis fias,ac quicqd ab illius ſimilitudine te deuiat,
maximã tibi iacturã putes.illud em̃ nobis maximum
damnũ affert,quod nos a ſimilitudine Dei abducit,&
ecõtra id nobis vtiliſſimũ eſt,quod ad talem ſimilitudi
nẽ nos cõducit.Quid igit͂ nos abducet? qs poterit nos
a philoſophia,& ſimilitudine Dei diſtrahere? pecunia
rũ ne acqſitio? an pditio,ſed recta rõne didicimus,&
adipiſci eas & pdere? & iſtabilitas earꝝ poſſeſſiõis nos
nõ latet.Quid? nõne hic pecunias ꝟtuoſe acqrere,&
magnanimiter illarꝝ pditõem patiet͂? ab eo q nõ habet
pecunias fur nõ ſurripiet,naufragiũ ſibi illas nõ aufe-
ret.quotquot aliæ viæ ſunt quæ pecuniarꝝ ꝑditõnem
afferũt? in qbus ꝑ ꝟtute cõſideremus rõem,honeſtã
pauptatem,libẽter ꝑ pecuijs ſuſcipiẽtis,& iuſta cauſa
diuitijs denudati,tanti ꝟtutem emamus, quantũ is q
nos ab ea diſtrahere conat͂,nocet.Sed dicet qſpiã tor-
turas ne patiet͂ & mortem,cui facile reſponderi poteſt.
nos ſcilicet hęc non pati,ſi intelligimus qd nos ſumus
Sed corpus erit,quod iniurias feret,corpus quod oc-
cidet͂ nihilqꝫ pter eius naturã patit͂.naturaliter em̃ mor
tale eſt & ſcindi poteſt,& mille paſſionibus ſubiectũ,
quã tyrannus magis ꝙ fortuitus infert morbus.Qua
re igit͂ ea fugimus q̃ a nobis vitari nõ pñt,& nõ ea ſer-
uemus potius q̃ in nobis ſunt,mortale em̃ naturaliter
& caducũ,ac morti damnatũ,nullo mõ mortalitatẽ a
ſe expellere poteſt.Immortale ꝟo,ut animus noſter ẽ.
& nos ita ꝟtute fulcire & ornare poſſumus,ut ſi qs mi
net͂ mortẽ,nõ timeamus,quã rõne patiamur,recta vo

luntate neceſſitatẽ naturæ honeſtabimus. Hæc ãt ſunt illa magna, q̃ alter alteri, aut minatur inferre, aut timet ab alio ſubiugari, & in ſeruitutẽ duci nõ poſſunt. Sed libera ſunt ſi nos velimus, hoc eſt ſi voluptate corpis, aut eoꝝ quæ extra corpus ſunt vehemẽti affectõne libertatẽ noſtrã volẽtes, nõ admittamus, momẽtanea vita. & pecunijs fœlicitatẽ animi vendẽtes. Eqdẽ hoc ꝑceptũ nos docet, in oĩ re ea facere. qbꝰ roboreť ꝟtus & firmeť. ſed ad cõſequẽtia trãſeamꝰ, q̃ eadẽ ꝑcepta referũť CONSVLTO ANTE OPVS, VT NON STVLTA FACIAS. VILIS ENIM ET TIMIDI HOMINIS EST FACERE AVT DICERE, QVAE SINE INTELLECTV SVNT. SED ILLA PERFICE QVORVM POSTEA NON POENITEAT. BONVM CONSILIVM GIGNIT VIRTVTES, ET PERFICIT, ET CONTINET EARVMQVE EST MATER nutrix & cuſtos.

c Onſultãtes eĩ defecato & q̃eto aĩo quõ nos viuere oporteat, decoꝝ ꝟitatis cęteris rebꝰ ꝑponit, illudq; deligit, certare ãt volẽs in oĩ certamĩe viriliter pugnat & vicit, & acqſitõĩ reꝝ bonaꝝ iã exercitatũ eẽ, ĩ calamitatibꝰ ſnĩam ĩtegrã ſeruat, nihilq; alieno tumultu ſtupefactũ, nullã aliã vitã fœlicẽ eẽ putat ab ea, quã ex ſe optimã eẽ iudicarat. q̃re res ſunt boni cõſilij effectꝰ. Primus electio optĩę vitę. Scd's exercitatio illius q̃d electũ ẽ. tertius recte cõſultoꝝ ĩmutabilis ſeruatio. hoꝝ primus ẽ rõ añ pricipiũ opis, q̃ initia factorũ ponit. Medius ẽ rõ operãs, q̃ cõparat q̃d cũq; factũ ꝑcedẽtibꝰ principijs. Tertius q̃q; ẽ rõ, q̃ in ipo ope cõſiderat oĩa facta, & iudicat ſi recte facta ſint. In qbus omnibus boni conſilij effectus floret, quod virtutes

parit,nutrit,& ſeruat tanq̃ principiũ mediũ & finis bonorum,& fuga maloꝝ,& virtutũ pfectio in bono conſilio ſita ſit.Nam quum natura nobis rõis compos ſit & ob eam cauſam cõſilij capax,& ,ppria volũtate bene aut male cõſulendũ inducimur,modus viuendi ſcd'm naturã vitæ ſeruat eſſentiã.Importunã ṽo volũtas,q̃ tũ poſſibile ẽ,ipam eſſentiã demolit̃ & deſtruit.Deſtructio em̃ immortalis rei,eſt malitia & viciũ facti,cuius malũ cõſilium eſt mater.Quod ut fugiamus,rõ monet,ut ſtulta quæ facimus nõ ſint.Stulta enim miſera ſunt & mala.dicere quoq; ſtulta,aut facere,vilis & timidi hominis eſt,hoc eſt infelicis ,ppriũ.ſi autem ante opus cõſultaueris,neq; dices qcq̃ ſtultũ,neq; facies, in qbus triſtari & angi neceſſe erit eos,q non recte cõſuluerũt.Nam defectus & tabes electõnis pœnitẽtia oſtẽdit̃.res em̃ & experientia nocumentũ docet,ut ipſius boni cõſilij effectus,recte & iuſte electõis in operibus vtilitatẽ demõſtrat,vtilitatẽ dico,nõ corpis,aut eaꝝ reꝝ quæ extra corpus ſunt.Sed noſtꝝ qbus conſultare ante opus p̃ceptũ fuit,& illa pficere,quæ non triſtificent nos,hoc eſt animũ.nam quę vtilitas nobis euenire poteſt homicidijs,aut alijs ſceleribus,aut pecuniaꝝ preda,& extra ditari,& pauperẽ animũ fieri,vicijs ſupuenientibus,& in hoc aut imprudentẽ eſſe.& ob id ipm infortuniũ & malũ augumẽtare,vel intelligere ea quæ ſceleſte cõmiſeris,& conſcientia torq̃ri,& pœnas timere quæ apud inferos retribuunt̃.qui vero ad hoc inciderũt,ſolam maloꝝ medicinã inueniũt putare & credere animũ noſtꝝ poſt mortẽ nihil fore.Itaq; tanta calamitate circũueniunt̃,ut a nihilatiõe animi coꝝ malitiã curant,& ſolent̃,& interitũ poſt mortẽ ſui

ipſius dijudicāt fugam fore laborū̄ iudicij. Malus em̄ & ſceleſtus, eius animā immortalē eſſe nō vult, ut cruciatus pœna nō ferat. & apud inferos iudicē nō inueniat, atq; ſui ipſius finalē interitū̄ decernit, tanq̄ deceat malā animā nō fore. Sed hic qdē malo cōſilio, ad maliciā ſubductus, decēter vltra q̄ oporteat, cōtra ſeipſum ſententiā ꝓmulgat. Veꝝ iudices q apud inferos ſunt, qq; ſcd'm veritatis normā iudiciū̄ faciunt, non iudicabūt animā oīno interire debere, ſed malā eſſe, & ut malum ſuū̄ diminuat, curabūt, ac ꝓ ſalute & cōſeruatiōe naturæ, more medicoꝝ, ferro & igne mala ulcera curātes, peccatoꝝ culpas exigent, & pœnitētia malitiā animæ nō exiſtentiā auferre nituntᷣ, ſed ad ſe potius reducūt ꝑ punificatōem affectionū̄ pnitioſaꝝ. Dubitari quidem quod animo poteſt, ne humanus animus ad non eſſe ſubducatᷣ, quum a ſua natura diuertit, veluti quū̄ ad ſuā naturā reuocatᷣ, ad ꝓpriam ſubſtantiā reducitᷣ, atq; puꝝ & ſinceꝝ eſſe recipit, quod cōmixtione paſſionū̄ corruptū̄ fuerat. Quāobrē oēs homines nihi oportet maxime, ut nō peccēt: peccātes ꝟo tanq̄ ad malitię & peccati mediū̄ ad iuditiū̄ refugere, & malū̄ conſiliū̄ bono conſilio corrigere, quū̄ a bonitate deciderimus. Recipiemus igitᷣ exiſtentiā noſtrā, ſi fida firmaq; pœnitētia diuinā correctōem acceptauerimus. Nam talis pœnitētia philoſophiæ principiū̄ ſit, & verboꝝ operū̄ q; ſtultoꝝ expulſio, & ad ꝓbatā vitam primus adi⸗us. nam ij ān opus recte beneq; cōſuluit, in molɛſtiū̄ dolorē non incidit, neq; decipitᷣ, principia & caſus tradēdus ijs rebus, quaꝝ fines & exitus ſibi gratia in futuꝝ non ſint, ſed reꝝ caſus conſiderās præſentia futuris componit. Itaq; neq; expectatōe rerumq; fœlices videntur

ſyncerum & verũ bonum nõ intelligit, neq; timore ad uerſitatũ ádliq̃d mali & iniuſti faciet. Vitam em̃ ſuam firma mẽte dirigit ad diuina p̃cepta, ut aũt intelligas timidi hominis eſſe ſtulta facere aut dicere. Inſpice Medeam Tragędia ea, q̃ ſecum luget, quæ inconſulte ꝓpinquos amore illicito decipiens, peregrino ſeſe tradidit viro, a quo poſtea ſpreta, duriſſima pati putat, atq; ex tali opinione, audis qualia exclamet. In caput meũ, flãma cœleſtis irrũpat. & p̃mittit ſtulte rogitãs, ad facta ſceleſta ea fieri q̃ facta ſũt. Poſtea calamitates ĩ q̃s ĩciderat calamitatibꝰ curare nitit̃. At q̃ etiã, ſi vis, inſpice Agamennonẽ apud Homeꝝ, q dans intẽperate iracundiæ pœnas, lugens exclamat. Furia me tenet, Cor erumpitur, & inflammatõem luminũ, qua diu ob iracundiam flagrabat, decidentibus mutatiſq; illi rebus lachrymarum abundantia refrigerauit. Talis quidem eſt omniũ ſtultorum vita, huc & illuc contrarijs affectionibus cadens. nam in voluptatibus eſt odioſa, in triſtitia miſerabilis, audens vero temeraria, timens quoq; puſillanimis, & omnino boni rectiq; conſilij & generoſi animi expers eſt, & mentem fortunę ſupponit. Vt igitur talibus rebus non implicemur dicentes ſtulta, aut facientes, recta rõne in omnibus vtamur duce, Socraticũ illud explentes, nulli meoꝝ credere poſſum, niſi rõni, quæ cogitanti mihi recta videat̃. Quippe om̃ia quæ ad ſeruiendũ & ad obſequelam rõnali exiſtentiæ conceduñt, noſtra ſunt, non nos illa ſumus, ut eſt iracũdia, cupiditas, ſenſus, ip̃m corpus ad vſum ĩſtrumẽti talibꝰ potentijs datũ, quãtũ nulli credere debemus, niſi recte (ut Socrates dicit) rõni, quæ ſcd'm naturam diſponens diſcernere poteſt, quid fugere, q̃due ſequi

oportebit, nam rectæ rationi, & Deo obtemperare, idē eſt. Rationale eñ genus ſuum ſplendorem ſortitū, illa eadem vult, quæ diua lex determinat. Animus quoq; ſcd'm Deum diſpoſitus, eadem cupit quæ Deus, & q̃cunq; facit, ad diuinū ſplendorem illud pagit. At animus qui ecōtra diſponit, ad impium impellit, & obſcurum veniet ut accidit deductus tanq̃ a ſola bonoꝶ regula, hoc eſt ab intellectu, & Deo decidens. Hæc & talia ſunt boni cōſilij fœlices effectus, & cōtrariæ diſpoſitōes infœlices. nam cōſultare añ opus, p̄ter alia bona q̃ in ſe habet, dubitatōis cauſas tollit, & ad ſciæ acqſitōem nos aduocat, & optimā atq; ſuauiſſimā nobis miniſtrat vitā, quæ qdem p ſequētia ꝓbat.

NIL FACITO QVOD NESCIAS, ET DISCE QVAE VT DISCAS OPVS EST, ET DVLCISSIMAM HOC MODO VITAM PERAGEs

n Ihil incipe quod neſcimus, ſine errore nos ſolum ſeruat. diſcere ꝟo quæ ad optimā vitā ptinent, nō ſolū nos ab errore dimouet, ſed optatū ſinē nobis in rebus p̄bet. Prudētia eñ temeritatē ex ignorātia & ſuſpitōe ortā, ſcindit & expellit. Nā q acqrit ut peritiā reꝶ habeat, factoꝶ expeditiōem acqrit. vtrunq; eñ vtile eſt, & intel'igere quas res ignoramus & addiſcere quæ neſcimus, quibus rebus adiuncta ē, optima & ſuauiſſima vita, quæ ſuſpitōe caret, & eſt rerum peritia plena. Quippe quæ nihil tentat qđ neſcit, & addiſcere cupit q̃ ſunt digna ſcitu, digna q̃q; ut addiſcimus illa ſolū putat, q̃ ad ſimilitudinē Dei nos inducūt. illa dico q̃ faciūt, ut ante opus conſultemus, ne ſtulta ſint, & ea quæ nos non permittunt debitum

iuſtumq́ tranſgredi ope alicuius, aut oratõe, & ea quę nos ad dijudicandũ differẽtiã eorũ, quæ nobis accidũt idoneos facit, & ea q̃ pſuadent & hortant̃, ut cœleſtes fortunas patienter & pacifice feramus, & curari velimus, & q̃ docẽt pauptatẽ ſine timore, & mortẽ ferre, & iuſticiã exercere. & ventris, & eorũ q̃ ad ventrẽ pertinẽt cõtinentiã, & parentũ honorẽ, & ea q̃ nos ad ſeruãdas amicitiæ leges impellũt, & ea q̃ religionis genus Deorũ oſtendũt. Hæc & talia ſunt, q̃ pſens orõ addiſci oportere pcipit, qbus adiũcta eſt, ut ſupius diximus, vita ſuauis & optima. Nam q eſt ỽtute præditus, fructum accipit a voluptatibus, quæ nullã pœnitentiã inferãt, quęq́ ipas ỽtutes imitant̃. naturaliter eñ omnis voluptas ab aliquo actu dependẽt, non ipa p ſe ſubſiſtit, ſed adiũcta eſt rebus, quæ nobis aut hoc faciunt, aut illud. Itaq́ viles & vitioſos actus, male ſequunt̃ voluptates, meliores ỽo ỽtutes imitant̃. Vnde q ỽtute p̃diti ſunt, nõ ſolũ bonitate malos ſuperãt, ſed etiã ipſa voluptate, ppter quã ſolã videt̃ vitioſus ad malitiã ſubduci. Nam quãto affectus vnus alio affectu melior ẽ, tanto magis vnã voluptatẽ q̃ aliã eligere deberemus. Quum igit̃ vita, quæ cũ ỽtute ducit̃, ut Deo ſimilis fiat, ſtudet, certe diuina illa quoq́ quæ cũ vicijs ferina & impia, manifeſtũ eſt quod ỽtuoſi & boni hoĩs voluptates deorũ læticiã imitant̃, intellectui adiunctæ & Deo. Vitioſi vero & mali hominis voluptas, ſcit hoc cõmune verbũ, ut temeraria fera mouetur. Nã voluptates & calamitates in medio ſitæ ſunt, & qbus q, vnde, quando, & quãtum oportet, acqrit, fœlix eſt. Qui ỽo harũ rerũ menſurã ignorat, infœlix. Itaq́ q ſuſpitõe vitã ſuam purgat, ſolũ ſine errore manet. & ſi eam perita rerũ

impleat purgatus eſt,& ꝑfectus.cuius vita dulciſſima
ſimul eſt & optima.Ergo quæ neſcimus nunq̃ aggre
diamur,ac quæ ſcimus,tūc operemur,quum oportet.
ignorantia em̄ malitiam inducit,ſed rerum peritia op-
portunitatē querit.Nam multa quæ bona ſunt,& ꝟtu
ti innitunt̄,mutatōe temporis fiunt vitioſa.Intelligen-
dū igit̄ ꝑceptū illud eſt ex ordine.nam quum hortatur
nihil temere & ſine maturo conſilio ad faciendū aggre
di,ut ſine errore ſimus,docet.Quum veró ſuadet nos
addiſcere non omnia,ſed ea ſolum quæ neſcimus,ad
optima facta nos inducit,non em̄ ut non errādo con-
ſtat. recte factū,ſed in cognoſcendo ea quæ factu op-
portuna ſunt,quoꝝ hoc qdem ſuſpitiōis purgatio.Il-
lud aūt reꝝ cognitio cognitio facit.In quibus duobus
non errare,ſcilicet & recta facere,aduerte quod tibi ꝑ-
ſequat̄,eo modo neqt.dulciſſima vitam perages.quæ
aūt hæc?ea certe ſola quæ a ꝟtute voluptatē acqrit.hic
em̄ ſimul cōcurrunt,& bonū & voluptas.Si igitur bo
num cupimus,cupimus & dulce,quod vitam dulciſſi
mam appellat.Qui ꝟo voluptatē cum turpitudine eli
git.q̃uis parump ob illud dulce lætet̄.Tamen ꝓpter
turpitudinē ad moleſtā pœnitentiā venit.At ille qui
ꝟtutem laboribus mixtam aliȷs rebus ꝑponit,q̃uis ꝓ
pter incōſuetudinē aliquantulū patiat̄,quum coniun-
ctio boni diminuit laborem,& tandem a virtute purā,
ſinceramq; voluptatē colligit.Si aūt quis cū voluptate
turpe aliqd faciat,voluptas diſcedit,turpitudo manet.
Ex qbus facile apparet,vitioſam hominū vitam mole
ſtiȷs ex neceſſitate plenam eſſe & doloribus.Virtuo-
ſam vero ſuauitatibus & dulcedine,& hæc ſuper his
ſatis.Quum autem & corporis inſtructio,ad animi ꝑ

fectionem refertur,vide cōſequenter qd ſubiungat.

NEC SALVTIS CIRCA CORPVS NEGLI-
GENTIAM HABERE OPORTET, SED PO
TIONIS, ET CIBORVM, ET EXERCITIO-
RVM MENSVRAM FACERE. MENSV-
RAM DICO, QVAE TIBI MOLESTIAM Nō
INFERAT.

m Ortale corpus ad deductōem humanę vitę ꝑ
inſtrumēto nobis datum,neqꝫ ſupfluo cultu
pinguefacere decet,neqꝫ nimia indigētia affli-
gere,nā æq̄ vtrumqꝫ eius vſum impedit & aufert,im-
mo mediocriter ipī indulgere debemus,& neqꝫ iniu-
ſta patiēs,neqꝫ morbo ægrotū ſpnere.Præceptū igitur
hoc,hortaī corpus nobis ſcd'm naturā ſeruari oporte
re,ut expedite ,atqꝫ libere operā ſuā duci animo p̄be-
at,utqꝫ traduci,ſequiqꝫ poſſit ad quācunqꝫ partē ille iu
beat.Animus em̄ corpe vtiī,corpus animo vſum p̄bet
cuius curā & diligentiā habere oportet bonū artificē.
Nam nō opus eſt ſolū,ut illo vti velimus,ſed cōueniē
ter ꝓuidere,ut robuſtū & bene ſanū nobis miniſtret et
ſeruiat,eius em̄ natura,in cōtinua generatōe & corru-
ptione ꝟſaī,& impletio & euacuatio ipm̄ nutriūt.Nā
mō cibus quod egeſſit ſupplet,modo exercitia qđ ſu
ꝑ eſt euacuant.Menſurā igiī cōſtituere oportebit,im-
plendo aut euacuādo.Menſura aūt eſt rō coaptans &
cōiungens corpis habitū,opibus animi,& ob eam rē
diligēter curandū eſt,ut talem corpi ſalutē p̄ſtemus,q̄
philoſopho cōuenit.Sic igiī ea exercitia faciemus,ea
nutrimēta eligemus,q̄ nō nimiū corpus pinguefaci-
ant,neqꝫ vltra modū mentē impediant.non enim ſim

pliciter corporis curam habere debemus, ſed corporis menti, & intellectui ſeruientis. Quare nutrimenta, q̄ athletis ptinent, reliquēda ſunt, curæ em̄ corporis ſolum rōem habēt, non animi. Atq̧ oīs q cultus corporis appellaī, fugiendus eſt. nam obſtat ſplendori & luci intellectus animi. Quantū aūt ad doctrinā conſideratōem, & bonoꝝ opeꝝ pfectōem, cult⁹ corpis bonę habitudini ſubſeruire & ꝓdeſſe poteſt, tātū ſuo corpori indulgebit is, q̧ prudentis viri vitā eliget. & ob hoc ſubiūxit. MENSVRAM Dico q̄ tibi moleſtiā nō inferat. Tibi ingt p̄ceptoꝝ prioꝝ cuſtodi, q animus rōnalis es, culturæ corpis mēſura nō noceat. Tales em̄ cibos, taleſq̧ potōes & exercitia eligere oportet, q̄ corpus ad ꝟtutes ip̄m faciāt obſequioſum, & q̄ nō ferāt ſtultas effectōes ad cōmotōem rōnis, q̄ in oīmi re dux noſtra eſſe debet. Magna qdem intentōne cōſiderare opus erit, menſurā diligētiæ & cultus circa corpus. ab hoc em̄ naſcīt cauſa maloꝝ affectionū, nō obedit malus equus, nō ſimpliciter oībus, ſed illi aurigaꝝ q lora opportune nō tractat. In mēſura ꝟo circa corpus ea cā de potōe prius q̄ de cibis p̄ceptū dedit. qm̄ difficilius abſtinemus vino, quod corpis bonū habitū corrūpit. Nā multo facilius labimur potui, q̄ comeſtioni. Gymnaſia ꝟo tria ordinata ſunt, q̄ ciboꝝ impletōem corrigant & rectificēt, & rurſus vt cū ſanitate nutriamur, p̄paranī. nā q̄ſi in circulo hęc adinuicē cædūt, nutrimentū & exercitia, & exercitia & nutrimēta. Vt em̄ qs exerceri recte poſſit. bene recteq̧ eum nutriri oportebit. Sic ut ſalubriter nutriaī modeſte exerceri. Hoꝝ vero menſura eſt alia alij ad ꝓprium exercitiū culturæ corporis cuilibet cōuenientis. omnes em̄ ſtudent corpus inſtrumentū facere, ad illā rem quā elegerūt. Luctator

agilitatis ad paleſtram, colonus laborum ad agricultu ram, atq; alius ad aliud trahit & coaptat corporis admi niculũ. Ac philoſophus ad quod inſpitiens volet cor pus inſtruere, & cuius rei inſtrumentũ ſtudebit, ut fiat manifeſtũ eſt q philoſophiæ & oper ad eam ſpectãti um. Vt igit corpus prudentiæ inſtrumentũ eſſe poſſit, nutries illud & inſtrues. pcipue qdem animæ curã ha bebis, ob quam & corpis habenda eſt diligentia, non em ipm corpus animæ pponendũ, ad cuius uſum no bis traditũ eſt, neq; oino negligendũ pter ipam aiam ſed couenieter & ex ordine corpis curã tanq de inſtrũ mẽto habere, eãq; referre ad animi vtutẽ, & corpis ſa nitatẽ. quãobrẽ, nõ vndiq; appetitui corpis obſeqmur ſed ſolũ qtũ oportet. Sunt em aliq q auferri ſumiq; nõ decet, qa grauãt corpus, & ſpiritũ animi ipi corpi inſi tũ, ad paſſiones materiales trahunt. de qbus in ſequẽ tibus eſt pceptũ, quod ait. 1

VITA EDVLIA, QVAE DIXIMVS IN PVR GATIONIBVS ET LIBERATIONE ANIMI DIIVDICANS, TALIA ENIM OMNINO RE LINQVENDA SVNT.

e Ex ijs vo q accipe & comedere licet, & quã titatẽ mẽſurabis, & tps, & ut dicit Hippocra tes, horã pſcrutaberis, locũ, ætatẽ, & oĩa q eius gnis ſunt. nõ cõſyderate cõcedit comedere, ea ex q bus accipe decet, neq; indiſcrete iuuenẽ & ſenẽ ſimili ter dietare cõuenit, neq; ſanũ & valitudinariũ, vel inci pientẽ philoſophari, & eũ q ad ſummum philoſophiæ proceſſit. hæc autem omnia ſimul comprehendit Py thagorica menſura, cum illa additione, hoc eſt, quæ

tibi moleſtiã non inferat.oĩa em̃ q̄ adiuuãt bonã rectã
q̃ philoſophi vitam,ad indulgentiã corpori adhibẽda
fore,hoc breui ṽbo hortatus eſt.Quum em̃ de ſalute
animi dixiſſet,addidit,NEQVE Bone valitudinis cir
ca corpus negligentiã habere decet.Ibi em̃ vtentis ani
mi ṽtutem oſtẽdit,hic inſtrumẽti ſalutẽ.Coniũge igit̃
hæc illis,& inuenies qs ille ſit,quẽ hortat̃ talem opor-
tere ſeruare mẽſuram,& ordinẽ circa corpus,quæ tibi
moleſtiã nõ inferat,quecq̃ nõ impediat philoſophi pro
poſitũ,in auxiliando animę ad ṽtutẽ ducẽti.Potõnis
aũt & cibi menſurã dixit rõnem quæ ſupfluitates &
defectus dehortat̃.Mediũ vero & menſurã hortatus ẽ
ex quo facilius poſſumus ventrẽ,ſomnũ,venerẽ,& irã
cõtinere,hoc quod nũc menſura dicit̃,immẽſum in il-
lis rephendit & punit,& triſtem ægritudinẽ expellit
& diligentẽ animũ ad Deũ trahit.Oportet em̃ dum ip
ſe animus ad intelligendũ ṽſat̃,ſinceritatẽ & quietem
habere,a turbulẽtis affectõibus,atq̃ inferiora bene re
cteq̃ ſibi ordinare,ad ſupnoꝝ conſideratõem & intel
ligentiã.hoc erat menſura quæ moleſtiã tibi non infe
rat.hoc cõtinere ventrẽ,ſimul & inſtrumẽto ſalutẽ pa
rere,hoc ṽtutem animi oſtendere.hoc corpis habitu
nõ nocere.ps em̃ ṽtutis eſt intelligere,& ſcire ſalutẽ
inſtrumẽto pbere,& ipm ad philoſophicũ vſum coap
tare.Quum nõ ſolũ in comedendo & exercitijs,ẽ cor-
pori cura adhibẽda,ſed in multis alijs,vt in veſtimẽtis
calceis,varijſq̃ alijs vaſis & ſupellectilibus,& opinio-
ne omnia hæc ſuſcipiente.Opus ergo eſt,ut in his mẽ-
ſura habeat̃,quæ delitias exterminet,a noſtro viuendi
modo,& ſorditatem.apte igit̃ ſubiũxit.

CONSVESCE DIETAM HABERE PVRAM

ET FIRMAM.

Tude ea facere,quæ inuidiã alijs nõ inferãt.

ſ Non expẽdas importunæ q̃ bona ſunt.id eñ eſt imperitoꝝ,neq3 illiberalis eſto.Nam in oĩbus modus eſt optimus.Non ſolũ inquit in edulijs & potõibus mẽſura eſt optima,ſed in oĩbus alijs.Ea em̃ expurgat q̃dcunq3 peccatũ ꝑ ſupfluitatẽ,aut defectũ committiť.Nam in oĩbus(q̃ ſupra diximus)multa ex tra menſurã fiũt.alia qdem ad immoderatas mũditias alia ad ſorditatẽ nos impellũt,quoꝝ vtrũq3 vituperan dũ eſt,& alienũ a maioribus philoſophoꝝ,q cõmodi tatẽ & modeſtiã corpis cõſiderant.Anima em̃ lautiti es,delicatio fit & mollities,ut nimia parcitas,ſordidũ & immũdũ.Vt igiť neq3 illud patiamur diu lauti.neq3 hoc parci,dũ eſſe velimus,ſtemus in medio,& a vitijs vtrinq3 adiũctis,declinemus,& alteꝝ alterius cõtinen tiã faciẽtes,ita parce viuamus,ut non ſordide atq3 ita laute,ut nõ delitioſe.Quãobrem mẽſura oĩno añ po nẽda eſt,in omni corpis apparatu,& tale veſtimẽti ge nus eligemus,quod mũdũ,firmũq3 ſit,idq3 cupiamus ad omnẽ corpis ornatũ,q mũdus ſit & diuturnus.de cet em̃ rõnalem animũ,q corpis dux eſt,oĩa q̃ ad cor pus ꝑtinent,ipi ducẽti rõni ſubordinare,q̃ neq3 delitias,neq3 ſorditatẽ fert,& cõſiderat oĩa oportere eſſe mo deſta,q̃ ſuæ dignitati conueniũt.ipa em̃,ut ad delitias nõ trahať,parcã vitã exercet,utq3 ſorditati & turpi ma teriæ nõ habitet,mũdum & ſynceꝝ eligit,ut veſtẽ nõ ſubtilem,ſed mũdam,vaſa non aurea aut argẽtea,ſed ex alia minus ꝑ̃tioſa materia mũda,nihilominus do mum non ꝑ̃tioſis lapidibus florentem,neq3 vltra mo dum magnã : aut pulchram,ſed aptam vſui corporis

humani.In omni malo viuendi,delitias tanq̃ rem non vtilem,excludit.Mediocritatē vero mūdam,vt maxime ſatiſfacientē humano vſui,hortat̄ & ſuadet.Etem̄ veſtis,domus,& vas omne,tūc p̄cipuā vtilitatē ſui prębet,quum mediocre & aptū eſt.Quid em̄ oportet magnā habere lancem,ſi parum ferēdum ſit,quid ſordidam,ſi epulum deturpat.Quid domū maiorē,q̃ vſus poſtulat eorum,q vno angulo ipſius commode ſtare poſſent.Quid quoq; ſi talis eſt,cuius habitatio vſum non habet.Id idem & in alijs inuenies,vtriuſq; rei extrema inutilia ſunt,niſi mūditiæ ſint ſine ſorditate.Superāt em̄ ſimul vtilitates menſurā,ſuperauit & ad infinitum procedit cupiditas.Quamobrem omnia quę in hac vita tibi eueniunt,mediocritati adiunge,quæ reprehenſiones extremorum vitat.CONSVETCE inquit viuendi modum habere mūdum.Poſtea animaduertes lapſum ad delitias,addidit durum,& quia ex duro facile quis ad ſorditatem labi poſſet.ſubiunxit.mundum,ſemper caſum alterius cohercens alterius obiectu,ut vita viro digna ſit,& homini ratione vtē ti conueniat. Nam ſi hoc modo vitam inſtituemus, magna alia fœlicitas nobis aduenıet.Inuidiam quoq; quæ innata eſſe rebus immenſis ſolet,fugiemus.Si nihil nimis(ut in prouerbio eſt) fecerimus,nec eius & familiares noſtros cōtra nos ipſa īuidia irritabit,vt poſſint modo,ut delitioſos,modo ut ſordidos, uituperare.& nūc in p̄digos,& dilapidatores pecuniaꝝ.nūc in auaros,& parui animi homines nos excuſare.Omnes enim qui talibus vicijs laborant,ab his qui ſecū familiaritatē exercēt,q̄ modeſti nō ſunt,& mediū nō ſeruāt vituperantur.Hoc eſt quidem quod de īuidia mani

ſeſtat p̄ceptum illud.Talia facere fugias,quæ iuſte a a multis vituperari poſſunt.Iuſte qdem & a multis ea vituperant̃,quæ in modo viuēdi delitias habēt,aut ſorditatē.In expendēdo ꝟo,aut auaritiā pecuniaꝝ,aut ꝓdigalitatē.Quare liberalitas & modeſtia,ut oſtendāt oportebit p oēs ab extra,actōes & geſta prudētiā animi habitum & menſurā.quæ in omnibus & res optima.Opus eſt em̄ hominū qetem q̄renti,quantū fieri poteſt,inuidiā fugere,& nō,ut belua q̄dam,cū ipa cōtendere,ut ſine animi cōmotōe ad ꝟtutes ꝓficere poſſimus.Vitam ꝟo ſine inuidia ptranſiemus,ſorditatē fugientes,& delitias,& ſtultā ſupbiam.Ex qbus duo mala naſcunt̃,& pullulant.Erogatio pecuniaꝝ inopportuna.& retentio,quoꝝ illud qdem ꝓ ſupbia vituperat̃,hoc aūt ꝓ auaritia & puſilanimitate,vtrunq; liberalitas fugit,q̄ ꝟtus in erogandis recipiendiſq; pecunijs ꝟſat̃,quæq; id fieri quod oportet in additis & expenſis inuenit,atq; omnia q̄ extra ſunt recte rationi ſubordinat.Hæc ſunt,quæ Pythagoras in ſuis verſibus,de his quæ circa corpus & extra,optimū & laudabilem vſum habēt,p̄cipit & hortat̃,ut ob hæc ꝟtutis pulchritudo appareat,ſed caput omniū facit p̄ceptum quod ſequitur.

FACITO ILLA QVAE TIBI NON NOCEANT.

c Onſidera anteaq̄ quicq̄ facere incipias.Sæpe vſus eſt hoc monitu,vt quum dixit ea pſitias,quæ poſtea moleſtiā nō inferat.Quum etiā menſurā inqt,quæ tibi moleſtiā non inferat.& nemo te iudicat id facere aut dicere,quod bonū non ſit. Hic igit̃ quaſ. i vnū conſpectu omnia ponēs,dehor-

tatur ea capere & facere quæ nocent. Vtilia vero, ut exerceamus hortat̃. Ac bene hoꝝ vtrunq;, tum diſcerni quum ante opus, q̃d faciendũ, q̃dve non faciendũ ſit, conſideremus. Tempus eñ bene conſulendi tũc nobis adeſt, quum adhuc opus nõ inceperimus, & hic iterum ſic intelligendũ eſt. Quæ tibi non noceãt, veluti illud. Quæ poſtea tibi moleſtiã non inferãt, neq; q homo es, rõnalem exiſtentiã eſſe cõſtitues, qui ut dictũ eſt, philoſophaberis, & ut dei ſimilitudinẽ acq̃ras, ſtudebis. Tu q̃dem q̃a homo & rõnalis exiſtentia es, q̃cq̃d extra rõnem, q̃cquid extra legem diuinã, q̃cquid impedimẽto tibi ſit, ut ſimilis Deo fias, intelliges. talia eñ nos offendere ſolent, in ſocietate hominũ nobiſcũ viuentiũ, & in gubernatõe corporis, quod coniũctum nobis eſt, & eoꝝ quæ ad eius gubernatõem ſunt inuẽta, quæ pecunias appellari conſuetũ eſt, q̃ q̃ ad corpis vſum ſunt. Oportere ĩgĩt p̃cipit diuinoꝝ bonoꝝ amatorẽ timere, ne ſibi pſuadeat aliq̃d facere, quod nõ bñ ſuccedat, & ut ea corpi nõ indulgeat, q̃bus ĩpe in ęgritudinẽ incidat, neq; aliq̃d ſuſcipiat, quod philoſophandi ſtudiũ impediat, cuius rei poſtea pœnitebit. Hęc autem omnia a cogitatõibus noſtris expellẽda ſunt, vt factoꝝ a nobis repetitio iucũdiſſimã habeat memoriã, de qua in ſequẽtibus p̃cipit, ita inquiens.

NON SOMNVM MOLLIBVS OCVLIS SVSCIPIAS, ANTEAQVAM DIVRNORVM OPERVM VNVMQVODQVE TER RECENSVERIS, VBI PRAEVARICAVI. QVID FIERI OPORTEBAT QVOD NON FECERIM, INCIPIENS A PRIMO PERCVRRE OMNIA. AC POSTEA SI TVRP[illegible] ADMISE

RIS, AFFLIGE TE ET CASTIGA. SI BONA LAETARE ET GAVDE.

h Ic omniū ꝑceptoꝝ ſententiā collige, & iudicium intimi animi ad hæc, tanq̃ ad diuinas leges ꝓſpitiens, benefacta & malefacta diſcernat. Vnde em̄ & rememoratio poterit nos, ſi turpia ad miſerim⁹ accuſare & corrigere, ſi bona fecerim⁹, laudare & ꝓbare, niſi ꝑterita rō leges q̃ſdā acceperit qb⁹ vitā ordinauerit, & ad hos cōſcia nr̄a, tanq̃ ad aliq̄d ſignū oēm noſtrā vitā dirigat, & q̄tidie ꝟo tale examen fieri oportere, hortat̄, ut ꝑ frequētē memoriā, iudiciū ſine errore ſaluetur. ſuadet præterea quum nox aduenerit, ad ſomnū vertimur, tāq̃ in fine diurnoꝝ operū ſimus, ut cōſcientiæ iuditiū ſtatuamus, cubiculare carmen Deo facientes, ſi diſpoſitōes noſtras recenſuerimus, vbi ꝑuaricaui, quid: quod fieri oportebat, non confeci: ſic em̄ cōmenſurabimus vitam noſtrā legibus nobis datis, rōnem iudicem adiungentes intellectui legum cōditori. Quid igitur legum conditor præcepit: Honorare eos qui ipſa origine, & natura meliores ſunt, ſcd'm ordinem ipſoꝝ exiſtentiæ. Parentes & cognatos magnifacere. Bonos viros amplecti & amare. Voluptates corporis vincere, id quod incorruptibile eſt, pecuniis ꝑponere, & vitæ fragili a diuino iudicio tibi datam ſortem, libenter acceptare. prudentia a deo tibi data lætari. Sn̄iam ad melius ꝟtere. Doctrinā exercere. Nō decipi, ac liberū eſſe ad ꝟtutis ſermonē. Bono rectoq; cōſilio, anq̃ qd incipiat̄ uti. Ex q̄ pœnitētia factoꝝ nō ſeqt̄ falſarū opinionū liberꝝ eē. Doctrinalē vitā ſeq. Corp⁹ & ea q̄ extra corpus ſunt, ad opus ꝟtutis coaptare. Talia legū cōdit intellectus animus ꝓmulgat. Ratio ꝟo

hęc ſuſcipiēs ꝑuigil ſui ipſius iudex ſit. Vbi ꝑuaricaui? Quid feci? & ordinē factoꝝ memoriā, propter virtutē ſuſcipit. Poſtea ſeſe inueniens, concorditer & cōgrue præfatis legibus, diem ꝑtranſiuiſſe fructibus diuinæ lætitiæ coronatur. Si vero cōtra illas leges ſe quicq; feciſſe inuenerit, ſeipſum reprimat, tanq; quibuſdā pharmatijs pœnitentiæ monitu. Quare ſomnum dicit expelli oportere, a conſideratiōe rationis, quod facile quiſq; feret, ſi corpus a neceſſitate dormiendi vexatū non fuerit. Corpus vero ſomnus non vexabit, ſi ſobrie diem tranſierit. ob cōtinentiā enim & ſobrietatē, neceſſarias paſſiones ratio coordinat. Non ſuſcipias inquit ſomnum anteaq; diurnorū operum ter quodlibet recēſueris. Recēſebis quidē hoc modo, vbi deliqui? Quid feci? Quid quod fieri mihi oportebat nō expleui? Duobus enim modis erramus, vno ſi quod oportebat, nō fecimus, ut ipa verba ſonant. Alio ſi id fecimus quod non oportebat. Aliud eſt enim bonum opus non exercere. Aliud res turpes exercere, operatio rerū turpiū Hoc qdē qa linqmus, vituperatur. illud qa ſuſcipimus, ut orare decet, depcari & male loq nō decet. nutrire parētes decet. vexare & cōtumeliā in eos inferre non decet. Qui igit prima facta, ea q fieri oportebat, facit. qui ꝓo ſecūda facit, ea facit q fieri nō oportebat. Itaq; vtrūq; ad ęqualē qd dammō iniuſtitiā accedit. Recēſere qdē nos opa noſtra monet ordinatim a primo vſq; ad vltimū, nihil in medio relinquētes qd intelligit, ob illud ꝑcurre oīa. Multotiens ēm nō rectus ordo iudiciū fallit qd ꝑpter inordinatā memoriā, malefactū excuſet. Accedit etiā, qd rememoratio qtidianę vitę, fit meditatio qdā eaꝝ reꝝ, quas anteceſſores noſtri & qui defuncti

vita ſunt,exercuerũt,eſt immortalitatis noſtræ argumentũ.Illud vero mirandũ eſt,ꝙd quũ vnũquodq; recenſendum ꝑciperet,non ſubiũxit. quod recte fecerim,quid quod oportebat a me pactũ eſt,ſed ecõtra ad id quod inferius eſt.Primo memoriam adiecit,iuſſitq; ut malefactorꝝ iudiciũ fieret.Iudicẽq; ſtatuit iuſtiſſimũ ſi'et ꝓpinqſſimũ ipam.ſ.cõſciam & rectã rõem,& ſeipm ſibi.Quẽ,ut docuimus,añ oẽs vereri decet.Quis eñ alter ita monere alterꝝ p̃t,vt ipe ſe.Nam ille qui ea re,quæ naturaliter ſuæ libertatis eſt,abutit̃.aliorꝝ monitus,cum illis obtemperare nõ vult,repellit.Sed propria rõ ſe ipm audiat,neceſſe erit.Hanc Deus ꝓcuratricem,hanc magiſtrã,hanc & nũc iudicẽ diurnorꝝ operꝝ fecit,& apud ſe iudic̃ ſuſcepit,ut ipa rõ ꝓmulget & doceat,qd accipi,q̃ve repelli dignũ ſit,Quum enim qſpiam immemori mẽte tanq; in libro,quæ fecerit legit,tunc ad legem quaſi ad exemplũ quoddã intẽdẽs dijudicat ſe,aut honore dignũ,aut dedecore.Quicunq; aũt quotidie tali exercitio vſus fuerit,deo ſimilem imaginẽ accipit,ſeq; aut addendo,aut diminuẽdo,ad pulchritudinẽ ꝟtutis corrigit & adducit,& quantũ bono viro facultas dat̃,conficit.Atq; hic Pythagoras,de ijs quæ ad ꝟtutem ciuilẽ ꝑtinent,finem facit,ad ea p̃cepta trãſiturus, quæ ex hoĩbus deos formant.

IN HIS TIBI LABOR SIT,HAEC MEDITARE,HAEC TE AMARE OPORTET, HAEC TE VIRTVTIS DIVAE IN VESTIGIA PONENT. ITA PER QVATERNITATEM ANIMAE NOSTRAE TRADENTEM FONTEM PERENNIS NATVRAE.

V T in principio diximus, ciuilis philoſophia, ꝑ acqſitõem ṽtutũ, bonũ hominẽ facit. Inſpectiua ṽo ꝑ ſplendorẽ intellectus & ṽitatis ſimilitudinẽ dei exhibet. Neceſſe aũt videt̃, quantũ ad nos ꝑtinet, ut minora maioribꝰ antecedãt. facilius eñ eſt vitam humanã rõnabili vſu moderari, ꝗ̃ omnino non attingere, quod certe fieret ſi penitus ad inſpectiuã ṽteremur. Præterea impoſſibile fore videt̃ æquo animo veritatẽ acqrere poſſe, niſi affectões quę ſine rõne ſunt, ꝑ morales ṽtutes iubente intellectu, coordinaremus. Quum igit̃ animus rõne ſit & ſtultitia plenus tunc ſolum inſeperabiliter priori intellectui adeſſe poterit, quum purificata paſſiones quæ poſt illam erunt, puræ attingit. erit aũt pura, ſi neq ſtultitia aliqua, neq voluptate corpis conducat̃, ut alia alio loco aut tempe curet, immo tantũ illis indulgebit, quantũ diuina lex iuſſerit, quæ ſe relinqui nõ ꝑmittit. Immo manere iubet, quouſq deus ipſe nos liberet. Quum igit̃ animus duplice ṽtute egeat, ciuili qdẽ, quæ ſupprimat & corrigat, atq deordinet dementiã & affectõnes hominũ. Inſpectiua vero quæ ſuperiorꝝ & malorꝝ ſocietatẽ nobis exhibeat, horꝝ virtutũ in medio, qſi confinia, iacet hi ṽſus. In his tibi labor ſit, hæc meditare. hæc te amare oportet, quaſi concluſio fiat ciuilis ṽtutis. Illud aũt, hæc te ṽtutis diuæ ad veſtigia ponẽt, tanꝗ optimũ initium diſciplinæ inſpectiuę. Qui aũt a vita brutorꝝ liberauit, ſeq quantũ potuit, ab incõtinentia affectionum purgauit, ob hoc, quaſi ex bruto animali humanitatẽ accepit. Conſequentia vero ꝑmittũt ex homine, quantũ homini poſſibile eſt deũ fieri. Quod aũt hoc veritatis inſpectiuæ finis ſit, his ṽſibus oſtẽdi, in qbus ſum

mum atq; optimũ effectũ adiungit. Si liqueris corpus liber ad cœlũ venies, eriſq; Deus immortalis incorruptibilis. Qđ vero p̃ cultũ v̾tutis & cognitõem in eadẽ v̾tute, veritatis reſtitutõem cõſequamur, hic ſacer ſermo (ut parũ poſt dicemus) oſtendit. Nunc iterꝝ ad ipſos verſus redeuntes, conſideramus, qd ſibi in his exhortatõibus vult, labor, meditatio, & amor. Totũ cõuertere animũ intẽdit ad v̾tutis ſtudiũ. Ipſe em̃ animus rõnalis in ſe p̃ſiſtẽs, triplicẽ habet poteſtatẽ. nã habet aliqd p̃ quod addiſcimus, q̃d nũc, ut hæc meditemur, p̃cipit. habet aliud per quod id quod addiſcit retinemus. quod in his, ut laborem impendamus hortatur. habet tertiũ, p̃ q̃d intellecta & retẽta cõplectimur, & amamus, q̃d in hoc ut amemus monet. ut igiť oẽs potẽtias rõnalis animi cõpoſitas & ordinatas ad v̾tutũ p̃cepta habeamus, a naturali intelligẽtia curã & diligentiã petit. ab ea p̃te animi q̃ retinet intellecta labore ab ea vero q̃ pulchra & bona diligit. petit amorẽ, ut oĩum bonoꝝ fructu nobis adueniat cũ poſſeſſione p̃petua, & innato ad illa nobis amore. Ex qbꝯ diuina ſpes ſeqtur, q̃ ſplendorẽ v̾itatis apportat, ut ipi polliceť dicens. Hæc te v̾tutis diuæ ad veſtigia ponent. q̃d eſt dicere, hæc te Deo ſimilẽ facient. p̃ doctrinalẽ cauſaꝝ intelligentiã. Conſideratio cauſaꝝ reꝝ exiſtentiũ, q̃ cauſæ in opifice deo ſunt, ad ſummã dei intelligentiã nos ducit, cui ſimul adiũcta eſt ſimilitudo dei, quã ſimilitudinẽ diuinã v̾tutẽ appellat, tanq̃ ſub humeris humanæ v̾tutis inuectã, quã p̃cedere oportebat, hi igiť primi v̾ſus in phiæ & bonitatis amorẽ cõcluſionẽ accipiant, q̃ p̃eunte, v̾itatis cognitio ſequať, q̃ nos ad diuinę v̾tutis ſimilitudinẽ reducit, ut in ſequẽtibus oſtẽdeť.

Sed ad harꝫ ꝟtutũ cõiunctõem, opus erit iureiurãdo. Quod ꝟo ꝟtus ciuilis bñ acqſita viã ꝑbeat, ut Deo ſimiles fiamus, bene & ordinate iurat. Nã quod in principio dixit. Iuſiurandũ ſerua, ut a iuramento abſtineamus, ꝑcipit de rebus mobilibus, q̃ euenire & nõ euenire poſſunt, q̃ parua ſunt, & varios patiunt̃ caſus, q̃re neqꝫ dignũ eſt, ut ſup illis iuremus, neqꝫ tutũ. Non em̃ in nobis eſt poſſe talia ad certũ fine deducere. De his aũt q̃ neceſſario cõiungunt̃, & maxima ſunt iurare, tutum eſt & decorꝫ. Nam neqꝫ mobilitas rerꝫ nos vnqꝫ decipiat. nodo em̃ adinuicẽ colligant̃ inſpectabili, ſup q̈bus iuramentũ nũc fit, neqꝫ ita humile & puſillũ eſt, ut Dei teſtimoniũ accipe nõ debeat. Veritas em̃ & virtus nõ ſolũ in hoibus, ſed maxime in dijs inueniunt̃. Prӕterea iuſiurandũ fit q̃dam religionis opinio. q̃m magiſtrꝫ veritatis ꝑ iuſiurandũ venerari decet, ut ſi q̃ in loco oporteat ꝑ ipm iuremus, ad cõfirmatõem vere opinionis. & nõ ſolũ idẽ, ut diximus de ipo dicit, ſed hęc & ipm ita certe eſſe. Simul q̈dẽ ſup cõpagine optimorꝫ habituũ iurãs, theologice philoſophat̃, & quaternariũ numerꝫ fontẽ ꝑpetui ornamẽti demonſtrat, q eſt cum opifice deo, quo pacto ꝟo quaternarius numerus deus ſit, ex ſacro ſermone Pythagorę apte inuenies, in q̃ nũerus nũerorꝫ hic deus ꝑdicat̃. Si em̃ oia q̃ ſunt ꝑpetua dei volũtate exiſtũt, & nũerus in ſingula ſpecie rerꝫ, q̃ ſunt exiſtit, a deo nũerus dependeat oportet, & prim⁹ q̈dẽ nũerus ẽ apud illũ, & ab eo ẽ apd' nos, nũeri ãt finalis terminus ẽ decas. nã q vltra decẽ numerare vult, iterꝫ reuertit̃ ad vnũ & duo & tria, ut q ſecũdã decadẽ numerat, ad viginti cõpletõem faciat idẽ neceſſe ẽ, & ſimiliter tertiã ut triginta dicat. & ho[...] conſequẽter

quouſq; decies decem cōnumeraueris,ad centū venies,& iterū ſimiliter centū nnmerabis,& ſic p reuolutionem decadis vſq; in infinitū ꝓcedere poteris. Decadis quoq; vis eſt quaternarius numerus. ante eīn finitatē quæ p decurſum in decade inuenit̃. finitas quędā eſt adiūcta in quaternario numero. Nam ſcd'm compoſitōem a monade ad quaternarium numerū,omnis coaceruatio decas fit. vnū eīn, duo, tria,& quattuor decadem complent. & eſt quaternarius numerus, medietas numeralis monadis & ſeptenarij. Aequaliter enim ſuperat & ſuperat̃. Trinarius quoq; a ſeptenario excedit̃ monas a trinario. nam monadis & ſeptenarij ꝓprietates ſunt pulcherrimæ & optimæ. Monas eīn ut initium cuiuſlibet numeri omnes potētias in ſe cōtinet. Septenarius vero tanq̄ ſine matre,& v̄go ſcd'm dignitatem a monade habet, neq; eīn ab aliquo numero intra decem gignit̃, vt quattuor ex bis duobꝫ,& ſex ex bis tribus. & octo ex bis quattuor,& nouē ex ter tribus, et decem ex bis qnq;, neq; aliquē intra decem, ut duo q̄ttuor & tria ſex & nouē,& qnq; decem. Monadis vero nō genitæ & ſeptenarij numeri ſine matre quaternarius numerus in medio exiſtens gignentiū & genitorū, potētias ſimul accepit. hic eīn ſolus numerus intra decem,& gignit aliquem,& ab aliquo gignit̃. Duas eīn ſeſe duplicās quaternariū numerū facit. quaternarius vero duplicatus octonariū conficit,& prima ſolida demonſtratio in quaternario inuenit̃. Nam pūctum refert̃ monadi. Linea aūt numero binario eſt ab aliquo ad aliqd,& trinario numero cōuenit ſupſities. ex omnibus eīn figuris quæ rectis lineis cōſtant, triangularis eſt, quaſi elementū & principiū omniū ſolidū ꝓprium

eſt quaternarij numeri. Prima em̃ Pyramis in quaternario numero conſpicit̃, triangularis aũt figurę baſis poſita, tres angulos oſtẽdit. Summitas quoq; ipſi figuræ poſita, nimis formã accipit. At iuditiales potẽtiæ, in rebus exiſtẽtibus, ſunt quattuor, intellectus, diſciplina, opinio, ſenſus, & ſimpliciter omnia quæ exiſtũt. q̃ternarius numerus coniũxit & colligauit, elemẽta, numeros, horas, anni, ætatũ compagines, & nihil dici poteſt quod a numero quaternario tanq̃ a radice & principio nõ dependeat. Eſt em̃, ut diximus, opifex rerum omniũ & cauſa quaternarius deus intelligibilis cauſa eſt cœleſtis & ſenſitiui Dei, cuius cognitio Pythagoreis ab ipõ Pythagora tradita eſt, ꝑ quẽ nũc viret hoꝝ verſuum auctor, quod ꝟtutis ꝑfectio nos ad ſplẽdorem ꝟitatis adducet. Itaq; ſcd'm hoc diceret quiſpiam illud iuſiurandũ cole. ꝓprie ſeruari oportere in dijs, q ſemꝑ & æqualiter ſunt, & ꝓprie nũc etiã iurare decet per magiſtꝝ, q quaternariũ numeꝝ nobis tradidit, q non fuit Deus immortalis, neq; natura heros, ſed homo ſimilitudine dei p̃ditus, & ad ſuos diuinã ſeruãs formã quã ob cauſam in rebus ita magnis ꝑipm̃ iurat. tacite inſerens veneratiõem quã erga ipũm Pythagorã eius auditores habebãt, oſtendẽs etiã dignitatẽ, quæ ſubeſt doctrinæ, ꝑ illũ traditæ. Maximũ aũt p̃ceptoꝝ a Pythagora diſciplinis traditoꝝ eſt cognitio quaternarij numeri, reꝝ opificis. At quũ prima pars explicata ſit, ſecũda vero certa in expectatõe maneat, & ſpem, quæ ꝑ quaternariũ ꝓmittit̃, veracem eſſe interpres reꝝ diuinaꝝ oſtendit. & quaternarij numeri qs ſit quantũ præſenti orõni cõuenit, meminimus. Tranſeamus ad ea q̃ ꝑuenire contextus orõnis hortat̃, ſi primo oſtenderi

mus,quanta diligentia,quãto apparatu,quove deorꝫ auxilio,ad hæc deceat ꝓficiſci.

SED ACCEDE AD OPVS DEOS ORANS, VT CONFICIAS OMNIA, QVAE AD ACQVISITIONEM RERVM BONARVM OPITVLANTVR.

Paucis abſoluit ꝓpriam animi ſcilicet promptitudinem & Dei auxiliũ.nam & ſi electio bonorꝫ in nobis ſit,& id quod in nobis eſt,a deo habemus,ab ipo deo & auxiliũ petendũ eſt,& pfectio ſenſibiliũ.Studiũ qdem noſtrꝫ ad acqrendas res bonas ita eſt,ac ſi manum ad captanda bona extenderemus,quæ a deo ꝓficiſcunt̃ & dari vident̃.quaſi ipe deus ſit fons largitionis bonorꝫ.Homo eñ naturaliter bona petit,Deus vero recte petenti largit̃,ac p̃ces noſtræ ſunt quaſi mediũ quoddam inter nos petentes,& Deum largientẽ,quæ cauſam nos ad ipm eſſe ꝓducentem,& ad bene eſſe pficientem attingere vident̃.Quo pacto aũt quis bona capiet,ſi Deus non dederit?quo pacto etiam daret id quod largiri conſueuit Deus,ſpõte volenti,& tamẽ non petenti.Vt igit̃ nec nudo ꝟbo preces faciamus,ſed eas opere firmemus,neqꝫ in noſtris operibus ſolum confidamus,ſed a Deo auxilium petamus,& tanq̃ formam materiæ preces operi imprimamus,quod totum eſt quod facimus p̃cemur,& quod p̃camur faciamus,ea coniũgens inqt.SED ACCEDE Ad opus orans deos ut conficias.Neqꝫ enim ſedulos nos ad bona eſſe decet,tanq̃ in nobis foret,etiã ſine Dei auxilio illa pficere poſſe,neqꝫ nuda ꝟba ſufficiũt,ſi nihil ad acqſitõem rerꝫ humanarꝫ afferam

mus. Sic em̃ vel impia v̄tute, ſi ita dici poteſt, vel ſine opere p̄cibus vteremur, quorꝫ alterꝫ v̄tutis ſubſtantiam, alterꝫ præcum efficaciã deſtruit. Quomodo: quid bonũ eſſe poterit, quod nõ ſit ſcd'm inſtitutiõem Dei. Qũo etiam ſi quicq̃ factũ fuerit ſcd'm ipſam inſtitutionem Dei, ut ſubſiſtat & duret illius auxilio non egebit. Virtus eſt in hominis animo imago dei, & omnis imago exemplar habeat ut ſubſiſtat neceſſe eſt, vanũq̃ eſt quod acqſiuimus ſi nõ inſpicimus ad cuius ſimilitudinẽ bona illa adepti ſumus. Studentes igiẗ actiuæ virtuti, precari neceſſe erit, & quum p̄cati fuerimus ipſius virtutis poſſeſſione gaudere. Hoc aũt quod ad ſplendorẽ Dei nos inſpicere facit, ad philoſophiã intẽtiores cũ prima bonorꝫ cã reddet. Nã fons pennis naturæ quaternarius ille numerus eſt, qui non ſolũ om̃ibus æterna cauſa eſt, ut exiſtant. ſed ut bene exiſtant, quicq̃ proprium bonum ad omnes mundi partes, ut radium p̄petuum & ratione præditũ effundit, quã cauſam orans animus, & tanq̃ lumẽ acuto eius viſui commiſcẽs ob ſtudiũ rerꝫ bonarꝫ ad orandũ excitat, & ecõtra ob exauditõem orõis diligentiã acuit, factũ verbis adiũgẽs, & facta ſtudioſa cogitatõe rõis diuinæ cõfirmat, & aliqua inuenit, aliqua illuſtrat, curatq̃ ea q̃ p̄catur, & p̄caẗ quæ curat. talis qdem eſt ſtudij & p̄cis coniũctio. At q̃ facta ex his duabus rebus naſcanẗ, in ſequentibus audiamus.

HORVM MEMOR, COGNOSCE DEORVM IMMORTALIVM HOMINVMQVE MORTALIVM CONIVNCTIONEM, QVEMADMODVM PERTRANSEANT, ET QVEMADMODVM CONSISTANT.

p Rimum qdem hominibus ita inſtitutis,co-
gnitõem Deoꝝ,& theologicã diſciplinã ad-
eſſe oportere ꝑdicit,& reꝝ omniũ intelligenti
am quo pacto adinuicẽ diuidunt̃,quove etiã pacto in
vnum mundũ vniunt̃.Coniũctio eñ in hac parte,con
ſtructõem & ordinẽ rerum ſignificat,& illud quemad
modũ ptranſeant,differentiã ipaꝝ p ſpẽm,& queãd-
modũ conſiſtũt vnionẽ p genus.Nam quum natura
genera ſubſtantiaꝝ rõne vtentiũ differant,in vnã ſocie
tatem coueniunt.Quippe p exiſtentiã denotant̃ aliq
eſſe prima,alia media,alia vltima.Itaq; diuidunt̃ ſimul
& vniunt̃,neq; eñ prima fiũt media,neq; vltima.neq;
media prima,vel vltima.neq; vltima media,vel prima
ſed terminis a deo ſtatutis & fixis,ꝑpetuo p ſpẽm diui
dunt̃,& ſic queãdmodũ ptrãſeũt intelligemus.illud
aũt queãdmodũ conſiſtũt hoc modo cõſyderabimus.
hoc totũ nõ qdem pfectum eſſet,niſi primas,medias
& vltimas ptes cõtineret,tanq; principiũ,mediũ,& fi-
nem totius compoſiti,& prima certe prima non eſſent
niſi media & vltima ſequerent̃,neq; media hoc eſſent
quod dicit̃,ſi extrema vtrinq; medijs nõ adiacerẽt,ne-
q; extrema qdẽm eſſent extrema,niſi prima & media
ꝑcederent.Coniũgit ergo illa ad totius pfectõnem,&
hoc erat quod dicit conſiſtere ipa adinuicẽ.nam tanq;
diuerſaꝝ ſpecieꝝ totam cõiunctõem & conſtructõem
cõplent,quã cognoſces inqt.Si ꝑfatoꝝ bonorum me
mor extiteris,nam extremoꝝ memoriæ media cõcur
rant,neceſſe erit.immortaliũ inqt deoꝝ,& mortalium
hominũ cõiunctõem.prima eñ vltimis p media con-
iungunt̃,& vltima primis claritudine heroum mediã
te,reducunt̃.Talis qdem ordo eſt reꝝ,quæ rõne vtun

tur,quod in principio declaratũ eſt,tanq̃ eſſent in mũ
do primi immortales dei,poſt hos clari heroes,& vlti-
mi dæmones terreni,quos mortales hoĩes vocãt,q̃uo
aũt hoꝝ quoq; intelligere nos oporteat,iam ſupius di
ctũ eſt,cognitõem hoꝝ veracẽ accipe decet,quoꝝ ho
norẽ ex traditõe añ cõphendimus,& q̃ ciuilẽ ꝟtutẽ
veritate inſpectiua ornarũt,vel quæ a ſe bona hoĩs na-
tura ad diuinã ꝟtutẽ cõmutarũt.intelligere aũt q̃ exi-
ſtunt,ut a deo cõſtituta ſunt,ſimilitudo q̃dam dei eſt.
Sed quum poſt immortale ornamentũ,corpalis natu-
ra ſubiacet,q̃ hunc quẽ videmus,mundũ complet,&
q̃ coordinata eſt,ut exiſtentię,q̃ rõe vtunẽ,duces ſint
& præuiæ,ex qua naturalis peritiæ fructũ affore illis
decet,q ordinate ad reꝝ cognitõem ꝓcedũt.Cogno-
ſces aũt naturã in oĩbus æquã.Itaq; neq; ſperabis quę
ſperãda nõ ſunt,neq; te q̃cq̃ latebit.Ad diuinũ tempe
ramentũ natura hunc quem videmus mundũ formãs,
ipſum ſibi p relatõem diuerſis modis aſſimilauit,& di
uinã pulchritudinẽ aliter atq; aliter oĩbus ſpeciebus
impreſſit.Cœlo eñ dedit ut ꝑpetuo moueret.Terræ
aũt ut ſemp ſtaret,quorum vtrunq; veſtigia ſimlitudi-
nis diuinæ demonſtrat,ac cœleſti corpori præbuit,ut
totum q̃cquid eſt circũiret.terræ vero circũitionis cen
trum,aliter quoq; centrũ eſt principiũ,aliter circundã
tis terminus.vnde ſuperiora aſtris ſculpta & depicta
ſunt & intellectu animalibus,terra quoq; plantis orna
tur,& animalibus quæ ſenſu ſolũ vtunẽ.In medio ho-
rum,quæ ita diſtant,homo exiſtit,qui ſuperioꝝ eſt vl
timus,inferioꝝ ꝟo primus,& quoniã eſt primus,Dĳs
immortalibus comparatẽ.&quia intellectui ꝓprium vi
gorem,quem reliq̃rat reddidit,q̃ñq; aũt mortalibꝰ cõ-

miſcetur,quod cũ ſit,quia legem Dei pterijt,ab digni tate & ſibi cõueniente decidit. Nam ut vltimus gene rũ rõne vtentiũ,nõ ſemp intelligit. Quippe ſi ſemp in telligeret,nõ eſſet homo,ſed naturaliter deus,& ange lorꝝ ordini miſceretur. Nũc aũt eſt homo,q ſimilitudi ne qdem ad optimũ dici poteſt.natura ꝟo inferior eſt dijs immortalibus,& claris heroibus,q primis & me dijs generibus ornamentũ ſunt,qbus homo inferior eſt,qa ſemp nõ intelligit,ſed nõnunq̃ torpet,atq̃ obli uiſcit̃ ſuæ exiſtẽtiæ & lucis a deo ſibi datæ. Itaq̃ qa nõ ſemp ſub ignorãtia manet,bruta animalia & plantas, atq̃ oĩa terrena,& q̃cunq̃ p exiſtẽtiã mortalia ſunt,ſu perat,qm̃ ad Deũ ex natura ſua homo cõuerti poteſt, & reminiſcentia obliuionẽ abolere,& doctrina recupe rare q̃ amiſerat,& fugã a ſuperis inferiora fugiẽdo cu rare. Cõuenit igit̃ hoĩ cognoſcere coniunctõnem im mortaliũ Deorꝝ,& mortaliũ hoĩm,hoc eſt eorꝝ q̃ rõne vtunt̃ coordinatõem,cognoſcere etiã decet naturã in oĩbus ſimilẽ,hoc eſt corporeã exiſtentiã a ſupioribus uſq̃ vltima ſimilitudine dei,eiuſq̃ euidẽtia pditã. Co gnoſcere aũt hæc oĩa oportet ut fas eſt,& ut lege iacẽt; & eo mõ quo apud deũ ſunt,& q̃ pacto illius legibus maneãt ordinata,ſiue ſine corpe ſint,ſiue corpus habe ant.cõiter em̃ in vtriſq̃ intelligere oportebit,quemad modũ fas eſt. Nõ em̃ decet nos cupiditate ſine rõe du ctos,dignitatẽ rerꝝ ad noſtrã opinionẽ trahere,ſed ter minos ꝟitatis ſequutos,intelligere oĩa,vt fas eſt,& ut opificis lex ſingula diſpoſuit.& harꝝ aũt duarꝝ rerꝝ co gnitõe intelligere.ſ.opificiũ Dei in rebus q̃ ſine corpe ſunt,& in ijs q̃ videri poſſunt,optima ſupuenit acqſi tio,hoc eſt,ut nõ ſperemus q̃ ſperãda nõ ſunt,neq̃ in

aliquo erremus. Nam ex ignorãtia exiſtentiæ rerꝫ, ſeq̃tur ut ea ſperemus, q̃ ſperãda non ſunt, & ea q̃ fieri nõ poſſunt excogitemus, veluti qs quum homo ſic deus fieri ſperet, aut clarus heros. Hic qdem neq; terminos naturę intellexit, neq; in rebus prima, media, & vltima diuiſit, & ecõtra. ſi qs putet eius animũ vna cũ corpe interiturꝫ, ob ignorantiã immortalitatis, quæ animis noſtris ineſt, expectat quæ expectare nõ decet, neq; vt fiant poſſibile eſt. Is vero ꝓ credit cõtra illorꝫ opinionẽ q putãt hoĩs exiſtentiã, in deorꝫ genus mutari, in ferã, aut in brutũ animal, corpus propter malitiam trãſmutatum iri. vel ꝓpter torporem ſenſus, in plantã, ipam animã ad inferiora impellit, errans & ignorãs firmũ atq; ĩmutabile, quod ꝓ exiſtentiã ſpẽi ineſt animis hoĩm Semp eñ animus manet, atq; homo, nũc in Deũ, nũc in feram acqſitõe vicij, aut ṽtutis mutari dicit̃, quum naturaliter, neq; fera ſit, neq; Deus, ſed aptus ut vtriuſq; ſimilitudinẽ accipiat. Et omnino q ignorat qualitatem, q̃ vnicuiq; rerꝫ ineſt, aut ſup addendo, aut diminuendo rem, non recte intellexit q̃ ignorantia cauſam p̃bet, ut non vere opinemur, & ea ſperemus, q̃ ſperanda non ſunt. Qui vero ſingula nouit, quemadmodũ ab ip̃o rerꝫ opifice diſpoſita & ordinata ſunt, & Deum ip̃m eius cognitõi cõmenſurat, hic maxime tenuit viã qua deũ cõſequat̃, & optimũ tẽperamentũ & rerꝫ menſurã intellext, & ſine errore manet.

COGNOSCE HOMINES MISEROS, MALA SPONTE SECVTOS, QVI BONA QVAMVIS PROPINQVA, NEQVE AVDIVNT, LIBERATIONEM QVOQVE A MALIS PAV-

CI NORVNT. TALE EST FATVM QVOD MENTES HOMINVM LAEDIT, HI AVTEM REVOLVTIONIBVS, MODO AD HAEC, MODO AD ALIA FERVNTVR, ATQVE INFINITA MALA PATIVNTVR. INFOELIX ENIM ATQVE FAMILIARIS DISCORDIA LATENS LAEDENSQVE SEQVITVR, QVã NON DECET ADDVCERE, SED CEDENTEN FVGERE

S I rerum q̃ nõ videnť, & eaꝝ q̃ corpus habẽt, ordinẽ & diſpoſitõem recte intellexerimus, cõſequẽter exiſtentiã hois, q̃ qualiſcꝫ ſit diligẽter cognoſcemus, & qđ in cõfinibꝫ manet eoꝝ, q in viciũ cadere nõ pñt, & eoꝝ q ad ꝟtutem reduci nõ cõſueuerũt, quare duplicẽ impetũ habet. quũ aũt ibi viuit, itellectiuã & fœlicẽ vitã agit. nõnuncꝫ hic ſenſum, affectionibus plenũ, accipit. vnde Eraclitus dicit, viuimus illoꝝ mortẽ, mortui ſumus illoꝝ vitã. decidit eñ a fœlici loco, atcꝫ diſcedit, ut Empedocles Pythagoreus ſcriptũ reliqt, Fugiens a Deo atcꝫ errãs cõtentõe furioſe ꝑſuaſus. Aſcẽdit quocꝫ & antiquũ habitũ recipit, ſi terrena ꝑ infœlicẽ locũ fugerit, vt idẽ ipẽ Empedocles ait, hinc mors, hinc iracũdia, & alioꝝ multitudo maloꝝ. ad quẽ q incidũt erumnaꝝ pratũ & tenebras perrant, ꝗes aũt & beatitudo, eſt fugere prata infortunioꝝ. Appetitus aũt & cupiditas fugiẽtis, pratũ erumnaꝝ ad veritatis pratũ nos excitat, q̃d q relinqt, velociter ad terrenũ venit corpus, fœlicis ſeculi expers, qbus ſentẽtijs Platonis dicta cõſona ſunt. de deſcenſu hæc dicens. Quum animus impotẽs imitari deum neſcit, & caſu aliquo volatu in terram ruit, tũc lex illũ in animal mor-

tale inducit.de aſcenſu hęc,ꝙ implicitã,atq; inherentẽ ſordem,poſtea ex terra,aqua,aere,atq; igne,quũ turbulentũ & brutũ animal fit,rõne homo vincẽs ad ſpeciem prioris,atq; optimi habitus deuenit,qm̃ ad ſimilem ſibi ſtellam aſcendit,atq; ſana fit incolumis.Sana qdem affectõe & morboꝝ deliberatõe,quod per ciuilem virtutẽ nobis contigit.Incolumis aũt acquiſitõne diſciplinæ,& ꝓpriarum partium recuperatiõe,quod ꝑ inſpectiuã veritatẽ acquiri conſueuit. Cæteꝝ quomõ neceſſe eſt hinc fugere,& terrena dimittere,ſi velimus curare.ꝙ meliora reliqrimus,ſapienter oſtẽdit,quum philoſophiã hoꝝ maloꝝ fugam eſſe diffinit.ꝑ hęc eñ oſtẽdit paſſiones ſolis mortalibus ingenitas eſſe.Sed quum fieri non,ut mala intereant,& apud deos mala eſſe non poſſunt,neceſſe erit circa hæc loca,& res mortalitati ſubiectas verſari.rebus eñ quæ generantur & corrumpunť,omnia quaſi,& ut etiam ꝑter naturam diſponanť accidere poſſunt,quod maloꝝ principium fuit,quo pacto aũt hæc fugere oporteat docet,quum dicit,quare opus eſt vt hinc,illuc fugiamus.fuga enim hinc eſt,ut quantũ homini dať,ſe Deo ſimilem faciat. Similis qdem ille Deo fit,q̃ iuſticiã & pietatẽ prudenter colit.Nam eum q erumnas relinquere cupit,mortalem naturã primo amoueat oportebit,fieri certe nõ oportebit,ut qui ipſa mortalitate inquinati ſunt,ne malis quæ illam ſequunť,ex neceſſitate repleanť,ut igiť diſceſſus a Deo pennarum,quæ nos ad ſuperiora leuabant lapſus ad locum morientiũ impulit,quibus mala ſuperuenire neceſſe eſt.Sic remotio ab effectõe rerum mortaliũ,& afflatus virtutum,ut pennaꝝ ad locũ erũnis vacuum,hoc eſt ad vitam beatã nos abducet.Quõ

Igitur exiſtentia hominis manet in medio eoꝝ q ſemp̄ Deum intelligunt,& eoꝝ qui naturaliter illum intelligere nequeũt,nõnunq̃ aſcẽdit ad illũ qñq̃ deſcendit ad hæc.Nam receptõe intellectus ad ſimilitudinẽ dei aſcẽdit,ꝑditõe ad ſimilitudinẽ feræ deſcẽdit,ꝓpter diuerſitatẽ naturæ,mõ huic,modo illi parti ſeſe adiungens.Hæc igit̃ de exiſtentia hoĩs intelligẽs,ꝓſpexit q̃ modo hoĩes ſpõte mala ſequunt̃,& qũo ꝓpria volũtate,ſqualidi & miſeri fiũt.Sæpe.ẽm quum ibi manere poſſent,ſeſe affectõibus implicãt,& hoc erat quod dicit.Qui bona q̃uis ꝓpinqua nõ vident,neq̃ audiunt. bonũ ẽm in hoc loco ꝟtutem & veritatẽ appellat.non inſpiciunt q̃uis ꝓpinqua vult intelligi,nõ ex ſe cõmoueri & excitari ad inuentõem bonoꝝ,neq̃ audiũt,per illos dici vult q alioꝝ doctrinã fugiũt.duobus ẽm modis reꝝ peritiam ſuſcipimus,aut ꝑ doctrinam auditu, aut per inuentõem aſpectu.Sponte igitur mala habere dicunt̃ hi,q neq̃ ab alijs addiſcere,neq̃ ꝑ ſe inuenire volunt,tanq̃ priuati ad bona intelligendũ ſint,& ob hanc cauſam vbiq̃ ſunt inutiles.Nam qui non didicit nec paruit ipſe docenti,nullius eſt vſus homini.Qui vero ſtuduerũt bona addiſcere & inuenire,hi ſunt q a calamitatibus liberari intellexerũt,quiq̃ fugientes terrenos labores,ad liberꝝ æthera commigrarunt,pauci tamen hi ſunt.Nam multi vicijs & affectiõibus vincuntur,eorumq̃ mentem & intellectum læſerunt,qa terrenis operam dedere.Itaq̃ hoc malum a ſeipſis habent,quoniam a Deo diſcedere,& eius familiaritate ſe ipſos expedire voluerunt,quam patiebantur dum ſplendore ſyncero manebant.nam inclinatio ad terrena,quæ mentem animumq̃ lædit,diſceſſum a Deo

portendit. Fieri quoq; non poteſt, ut aut non inſa-
niat, qui de ſeſe expoliauit, aut Deo priuatus non
ſit, qui ad inſaniam deciderit. Ambo enim quoniam
vtilitati bonorum non ſtuduerunt, infinitas erumnas
patiuntur, tanquã cylindris, vanis negotijs, ab alijs
ad alia appulſi, nec habent quibus in rebus ſibi ipſi
vtiles ſint, quoniam ab omni fortunæ conditione ſtul
te trahuntur. nunc quidem in diuitijs iniurias alijs in
ferunt. nunc in paupertate ſcelera admittũt, & aut ad
latrocinia propter robuſtum corpus, aut propter debi
litatem & morbos, ad maledicendum ſe vertunt. Si
vero natis orbati ſint moleſtiam, ſi multos filios ha-
bent, cauſam turpiter lucrandi, & bellum alijs inferẽ
di capiunt, & ut ſimpliciter dicam, nihil eſt earum re-
rum quæ in hac vita verſantur, quod ſtulti non depra
uent, vndiq; enim ſuis vitijs, & aſpectus Dei priuatio
ne affliguntur, & quod vera bona intelligere recuſant
ſed ruentes ad mortalium affectiones, ita feruntur in
hac vita, tanquam in procellis. horum liberatio vna
eſt, reuerti ſcilicet ad Deum, quod illi inueniunt, qui
mentes & aurium ſtudio ſe ad recuperationem boni
iam perditi, conuertunt, at morbum qui noſtræ exi-
ſtentiæ acciderat, virtute inducente curarunt, Eſt em̃
ingenitum ſimul & inſitum nobis malum libere. præ
ter naturam voluntatis noſtræ, ꝑ quam cõtendere & re
pugnare diuis legibꝰ conamur, & nihil ſane ſentimus,
quantũ nobis ipſis nos eamus. quũ volũtati diuinę re
pugnamus. Sed ſolũ hoc q̃ſi cæci inſpicimus ꝙ illius
leges effrenati fugere poſſumꝰ, & nr̃ę volũtatis liber-
tare nimis vtimur, nimiũq; deũ relinquẽdo auſi ſumus.

& moleſtam infœlicẽq̃ litem contra ip̃m Deum acci/pimus, qua cõtendimus quodammõ & litigamus, qa quod ipe deus vetat, hoc maxime facere affectamus. quodq̃ ille p̃cipit, hoc minime velimus, ut vtrinq̃ miſeria ſe ipos impleant, q legem Dei tranſcendũt, nõ faciendo quæ p̃cepta ſunt, aut faciẽdo quæ vetita. Quid igiť ad deſcenſionẽ contra hanc erumnoſam ſequacẽ, & ingenitam nobis litem inueniemus? ex noſtra p̃ter naturam diſpoſitõe excitatã, & ob hanc cauſam tanq̃ familiare infortuniũ nocere cõſuetam, qd huic opponere oportebit? quam medicinã ad huius furioſæ litis remediũ inuenire? quod p̃ceptũ ad frenandas vires q̃ nos ad inferiora deducũt, vel vt ſtudeamus, curemus & diligamus hæc, q̃ nos ꝟtutis diuæ ad veſtigia ponent. hæc aũt ſunt q̃ liberatõem maloꝝ & calamitatũ afferũt, q̃ pauci nouerũt. hæc ſunt q̃ faciunt, ut videamus & audiamus ea q̃ fœlicitati adiungunť. hæc ſunt p̱ q̃ fugimus calamitates, quas noſmetipi nobis intulimus. Hæc ſunt q̃ ſcindũt & amouẽt imperitiã paſſionũ. hęc igiť ſunt p̱ q̃ impiã diſcordiã fugere poſſumus & ſalutẽ animi acqrere. Hęc nos furioſa lite purgabũt, hæc nos reuocabũt a fuga, quã a Deo feceramus. nã impetũ ad inferiora trahentẽ, ꝟtute ſolũ ad ſupiora reducente, curabimus. Si nõ nimis illũ p̱duxerimus, neq̃ mala malis attulerimus. ſed recte rõi obtẽperantes, laudato certamine infœlicẽ diſcordiã fugiamus, nec cõtendere oportebit, ut volũtati diuinæ non obediamus, ſed cõtẽdere potius, ut illi maxĩe obtẽperamus, quã qdem litem appellari nõ decet, ſed obedientiã & cõuerſionẽ, & volũtariã ad legem diuinã ſubiectõem, quæ cauſas ſ: altæ repugnantiæ ſcindit & expellit. &

hæc quidem per dictos verſus ſignificari puto. ꝙ vitia vero ex noſtra volũtate orianť, ꝑ hos cognoſces homines miſeros mala ſponte ſequutos, quos ea cauſa miſeros decet appellari & ſqualidos, qm̃ ad volũtariã malitiã trahi ſe ꝑmiſerũt. ꝙ aũt hi nequaq̃ quę bona ſunt audire velint, ꝑ illud oſtendiť quod diciť. QVI BONA Quãuis ꝓpinqua neq̃ inſpiciũt, neq̃ audiũt. Ac ꝙ liberari a vicijs ex volũtate noſtra poſſumus. ꝑ illud oſtendit, hoc eſt liberari quoq̃ a malis pauci norũt, ꝙ ea cauſa in medio poniť, ut oſtendat liberari & includi a volũtate noſtra pendere. Poſtea ſubiũgit cauſam, ꝑ quã animus, q in malitiã incidit, neq̃ videt, neq̃ audit tale fatũ mentes hoĩm lædit. nam q a deo diſceſſit, in dementiã & vanam cupiditatẽ trahať. neceſſe erit, qđ ꝑ moleſtiã fati intelligi vult, quæ nos qa ad mortaliũ vitam declinamus, a ſocietate dei ſeparat. Oſtendit p̃terea q̃ ob ſtulticiã noſtrã nobis accidere cõſuceuerunt & quo pacto & volũtate & cõtra vnluntatẽ noſtrã peccamus docet, cũ dicit, ſtultoꝝ vitã ſimilẽ eſſe cylindrorũ motioni ſuꝑ plano, quæ circulo ſimul & ſuꝑ recto moueť, circulo qdem in ſeipm̃, ſuꝑ recto, ꝓpter caſum. Nam vt cylindrus a rectitudine deerrans, nõ firmatur ad axem circuli q circũduciť, ita animus q a recta rõne & ꝓpinqtate Dei decidit, nõ conſequiť vera bona, per errat eñ circa illa quæ bona fore videnť, & voluptatũ affectoĩbus circũuolutus a rectitudine diſcedit, quod ꝑ illud intelligi volunt. hi aũt reuolutiõibus, modo ad hæc, modo ad alia ferunť, atq̃ infinita patiunť mala. Quum aũt libera, & p̃ter naturam noſtra volũtas cauſa fuerit fati animo mentiq̃ nocentis, ac noſtrę a Deo ſeparatõis, qua via & hoc extinguere, & ad deũ redire:

oporteat, duobus metris ſequẽtibus docet, voluntariũ nocumentũ ſic oſtendens.

INFOELIX ATQVE FAMILIARIS DISCORDIA LATENS LAEDENSQVE SEQVITVR QVAM NON DECET AFFERRE, SED SEDENTEM FVGERE.

C Onſpiciens aũt quod pcipue diuino, ut erũnas fugiamus, & fœlicitatẽ cõſequamur, egemus auxilio, cõuerſionẽ ad Deũ, ut orõnem quandam & auxilij cauſam inducit. Iuppiter pater, aut oẽs multis calamitatibus liberes, aut oĩbus qua ſorte vtanĩ, oſtẽdas, ſed tu cõfide. Nam diuum genus ineſt hoĩbus, qbus natura afferẽs q̃libet ſacra oſtendit, q̃rum ſi qd tibi affuerit, intelliges q̃ tibi iubebo, curans animũ ab his erũnis ſaluabis. Mos fuit Pythagoreis huius mũdi totius opificẽ & patrẽ noĩe Iouis magnificare, Illum em̃ p quẽ exiſtẽtia & vita oĩbus daĩ, dignũ iuſtũq; eſt ab eius opere noĩari, ꝓpriũ certe nomẽ Dei ab eius opibus & creaturis dici maxime fas eſt. Nam quæ apud nos ꝓpria eſſe dicunĩ, ex fortuna potius & volũtate inueniunĩ, q̃ ex ꝓprietate rei, quod in pluribus animaduerti poteſt, qbus noĩa nõ apte, ſed aliter q̃ deceret adiacent. Vt ſæpe is q malis moribus eſt bonus, q mente impius religioſus appellaĩ, quę qdem rectitudinis noĩm nõ participãt, q̃m nihil exiſtentiæ, aut operis adſiſtit rebus qbus noĩa adiacent. Rectitudinẽ igiĩ nominũ in rebus quæ ppetuæ ſunt, & harum quæ diuinæ & diuinaꝝ quæ optime oportet adeſſe. Quam obrem & Iouis nomẽ, imago quædam in voce eſt ope

ratricis exiſtentiæ. Antiq́ eñ & primi, rebus noĩa per excellẽtiã ſapiẽtię poſuerũt, vt in q̃buſdã ꝓptimis ſcul ptoribus, quoꝝ artis ꝟtutes ita nomine cõphendun tur, ut figuris & imaginibꝰ. Noĩa eñ in voce ea q̃ men te intelligimus oſtẽdunt. Ad intelligẽtias reꝝ intelle ctuaꝝ iudices reputarũt. Speculatõe eñ pleni, & ex il la grauidi facti. Intellectus paſſiones in vocẽ emittẽtes talia exiſtẽtijs noĩa impoſuerũt. q̃ ꝑ ipam vocẽ & ele mẽta ſunt, Deũ patrẽ vocat, ac intelligit q̃d ex ſe mere tur. Quod ſi in omnibus in enũciatõem ipius vocis cõ poſita, quantũ fieri poterat reꝝ noĩataꝝ ſpẽs formarũt & ad ipas exiſtẽtias eos q recte intelligũt, reſpicere fe cerũt. Itaq̃ finis illoꝝ ſpeculatõnis, fit principiũ nobis ad inuentõem intelligẽtię reꝝ. Sic igit ipe opifex ab il lis olim quaternius, tũc Iuppiter pater, cauſis q̃s dixi mus appellat. id aũt q̃d rõ ꝑſentis orõnis ab illo petit, hoc oĩbus benignitate ipius dei offert. nam in nobis ẽ accipe id q̃d ab illo ſemꝑ oblatũ eſt. Et eñ ſupius dice bat. Accede ad opus, Deũ prius orãs, tanq̃ ipe ſꝑ bo na porrigat, nos ꝟo tũc illa accipiamus, quũ noſmet ipos diuinæ benignitati intẽdimus. Volũtas. eñ q̃ in nobis libera eſt, ea q̃ certe bona ſunt nõ acciperet, ſi ac cipe nollet. Hæc aũt ꝟitas, ſcilicet & ꝟtus ſꝑ & æqua liter ab ipo opifice oĩbus reſplẽdet. nũc ꝟo rõ neceſſe eſt ad maloꝝ liberatõem petat, ut cognoſcamus & in telligamus exiſtentiã noſtrã. hoc eñ erat, q̃d dr̃, q̃ for te vtant, hoc eſt q̃ animo. nam tali ad ſeipos reſpectu, cõcluditur & determinat, ex neceſſitate ſeq malorꝝ & erũnaꝝ liberatõem, & viã reꝝ quę a Deo ad fœlicitatẽ porrigunt. Quas ob res rõ ꝓcedit q̃ ſi omnes cogno ſcerent ſeipos, & qua ſorte vtant, omnes ꝓcul dubio

a calamitatibus & malis liberarenť.Quod qdem fieri non poteſt.nam om̄es nequaq̃ apti ſunt,ut ſimul phi loſophenť,& bona a Deo oblata ad fœlicitatis pfectio onem ſuſcipiant.Quid igiť ex his ſequiť,certe illos ſolos a malis liberari q ad diſciplinā oſtendentē nobis ꝓpria bona accedūt.hi em̄ ſoli liberati ſunt a calamita tibus mortali naturæ adiūctis,quum ſoli ad cognitio nem verorum bonoꝝ ſe cōuerterūt.quod dignū eſt ſo cietati deoꝝ ad diſcere,tanq̃ a ſacra & veneranda natu ra id eſt a philoſophia exercitatos & doctos ea q̃ ſunt opportuna.Societatē quoq; diuoꝝ viroꝝ ſi quid in ea participanť oſtendemus,claris operibus indulgentes & diſciplinis intellectus,quibꝰ ſolus hominis animus curať,& ab his liberaťmalis in diuinū finem coniun gēs.Sed ut breuiter dicam intellectus hoꝝ verſuum talis eſt,q ſeipos nouerūt a mortaliū morbo liberātur. Qua cauſa igiť non omnes liberanť.Quum omnes opportunitatē innatā habeāt eoꝝ exiſtentiā intelligen di.Quoniā plures,ut dixi,ſponte mala ſequunť,q bo na q̃uis ꝓpinqua,neq; inſpiciunt,neq; audiūt.Pauci em̄ ſunt q quo pacto a malis liberenť intelligant,co gnoſcentes qua ſorte vtanť.hi qdem ſunt quos ꝓhilo ſophia affectionū ſtultitia purgauit,ab his locis,tāq̃ a carcere liberatos.Quare igiť Iouem rogat,aut omnes multis calamitatibus liberes,aut omnibus qua ſorte vtanť oſtendas.an ut illum qui inuitos omnes ad veri tatem cōuertere velit.negligentia ꝑo aut malo cōſilio id non facit,ut in carcere & laqueis arceanť,quę qdem putare nefas eſſet,illud potius ratio oſtendit,eum ſci licet qui fœlicitati ſtudet ad Deum tanq̃ ad patrē con uerti decere.Eſt em̄ Deus opifex rerum omniū bona

rum,etiam & pater.ergo qui liberatõem maloꝝ intel‑
lexit,quiq; erumnis quæ ex voluntate noſtra ſunt,li‑
berauit.& infœlicem diſcordiã fregit ſponte illam fu‑
giens,hic ad opportunũ Dei auxiliũ cõuerſus excla‑
mat.Iuppiter pater quum iam pegerit ea,quæ filio di‑
gna ſunt Deum patrẽ vocat,ac intelliget qd ex ſe me‑
ret.Quod ſi in omnibus fieret omnes æqualiter ſecũ
malis liberarent.Poſtea inuenies hoc in omnibus non
pcedere nõ cauſa dei,ſed quia plures ſponte mala ſe‑
quunt ad ſeipm dicit.Sed tu confide q inueniſti viam
liberatõis.maloꝝ & erumnaꝝ quæ qdem eſt p ſacrã
philoſophiã cõuerſio,ad ea quæ a Deo nobis oſtendũ
tur,quæ multi non inſpiciũt,qm̃ cõem intellectũ,quẽ
opifex dedit generi rõnabili,nõ recte exercuerũt.Igit
quũ qd alicui oſtendit ad demonſtratõnis effectũ pſo
nas duas cõcurrere neceſſe eſt.q pacto em̃ qcq; oſtẽde
re cæco poſſes,ſi id quod demõſtrare intendis milies
offerres,vel quo pacto videnti oſtenderes,nihil omni‑
no offerẽs.vtrũq; igit iteruenire oportebit,& bonũ ab
oſtendẽte oblatũ,& ab eo cui oſtendit inſpiciẽs lumen
vtil linc quod videat,hinc quod inſpiciat cõcurrãt ad
demonſtratõis effectũ.His aũt ſic exiſtentibus argu‑
mẽtemur ſic.omnes ſimul a malis liberari,ſi omnibus
opifex reꝝ oſtenderit cognitõem ſui ipſius exiſtẽtiæ,
& qua ſorte vtant,ſed quum nõ omnes ſimul a malis
liberent,nõ igit oĩbus oſtendit,ſed ĳs ſolum q ſponte
& ſua volũtate a malis liberari ſtuduerũt,& q lumẽ ad
cognitõem & ſuſceptõem oſtenſæ veritatis intende‑
rũt.Non ergo ipe Deus cauſa eſt,qa omnibus nõ oſtẽ
dat,ſed ipſi qui bona q̃uis ppinqua neq; inſpiciũt,ne
q; audiũt,& ob hoc mala ſpõte ſequunt.cauſa igit eſt

eligentis.nam deus ad nulla mala occaſionem præbet immo ſemp quantum in ipſo eſt,omnibus æque ſplē dentia bona immittit,non oſtendit autem ſemp omnibus,quoniā lumē oblata bona in pleriſq; non aſpicit, ſed rebus terrenis indulget ꝓpter curā quā habet ad inferiora.talis qdem hoꝶ ꝟſuum declaratio,& veritati cōuenire videt̃,& ſubſequentiū metroꝶ intellectui. ſi qdem hoīes ad veritatē deus allicit etiam inuitos,cur ſi ipi ſponte mala capiūt,Deū accuſamus? Quid conſulimus diſcordiā adducere nō oportere,ſed cedentē eam fugere,vel qd accidētia pacifice ferre.Quid ſanari ſtudere videmus.oīno eṁ via p doctrinā ad ꝟtutem nobis occludit̃.id quod in nobis eſt,abijtientibus & negligētibus.nihil eṁ laborare oportebat,neq; cupiditatē ad beatā vitam,neq; diligentiā ad fœlicitatē habere,ſi ad Deū ſolū ptineret,nos a malis ſaluos eſſe &virtutibus impleri,nihil a nobis ipſis cōferētes,ſic enim cauſa plurimoꝶ malitiæ Deo aſcriberet̃.Si aūt vt ꝓbatum eſt Deus maloꝶ cauſa non eſt.manifeſtū erit ꝙ facultas,ut bona adipiſcamur in nobis ſit,qm̄ ꝓpinqua ſunt,& naturaliter illa accipiēdi facultatem habemus. Sed nos ea neq; videmus,neq; audimus,cauſa quoq; cœcitas & ſtulticię huius calamitoſa diſcordia eſt,quę ſpontaneū malū exiſtit,quā nō decet vlterius ꝓtrahere.Sed cedentē fugere & maloꝶ liberatōem cognoſcere,& viā redeundi ad Deū inuenire.Sic eṁ ſplendori diuino inſpectus noſter adiūctus demonſtratio fit,cuius demonſtratōis effectus ſalus eſt,& quies animi ab his laboribus,ac diuinoꝶ bonoꝶ cognitio,& paternę conuerſatōis p̄cipitatio.Talia de virtute & ꝟitate p̄dicēs,ac ꝟtutis p̄cepta & officia,quo pacto vſq; in nocte

obſeruari oporteret,cõcludens.ac ſpem ꝟitatis in ſalu tem & qetem animi finiẽs,ſubiũgit ꝑprie ſpẽi purga tionẽ,quod eſt tertiũ philoſophiæ genus.

SED ABSTINE A CIBIS QVOS DIXIMVS IN PVRGATIONIBVS ET IN LIBERATI ONE ANIMI DIIVDICANS, ET CONSIDE RA OMMIA· STATVENS SVPER HIS IV DICIVM AVRIGAM OPTIMVM.

Ationabilis exiſtentia innatũ ab opifice Deo habens,ut neq; corpus ipa ſit,neq; ſine corpo re ad hoc exiſtẽtiæ in quo eſt venit,ſed quum ipa ſine corpe exiſtat,adiũcta corpori oẽm ipius ſpẽm efficit,ut eſt in aſtris.Id eẽ aſtroꝝ quod ſupra manet ſine corpe eſt,quod infra corporeũ,ut ſol.totus cõſtat ex re incorporea & corpe q̃ diuidi nunq̃ pñt,neq; con iungi,nam ſi ſic eſſet,iteꝝ diſſoluerent̃,ſed ſimul fa cta ſunt & ordinata naturaliter eſſe cõſueuerũt,ut alte rũ ducẽs ſit,alteꝝ ſequẽs,& idem eſt,cõſequẽter & in aliјs rõnabilibus heroico & humano generibꝫ.Eſt eẽ qlibet heros anima rõnalis liqdo & puro corpori ad iuncta,& ſimiliter homo anima rõnalis cũ corpe im mortali ſibi innato,quæ qdem Pijthagoreoꝝ opinio firma fuit,quã Plato poſtea amplius declarauit.aſſimi lans comparãs humanã aĩam innatæ potẽtię pennati currus & aurigę.Opus igit̃ eſt nobis ad pfectõem ani mi,ut & ꝟitatẽ cõſeq̃mur & ꝟtutẽ.Ad purificatiõem ꝟo liqdi noſtri corpis deponẽda eſt ſordiũ materia & ſacra purificatio accipiẽda,accipiẽdę & vires a deo no bis datę,q̃ nos excitẽt,ut hĩc ad ſupiora cõuolemus,q̃ oĩa pſentes ꝟſus docẽt.ſcindunt eẽ & amouent mate riales ſordes,quũ dicit̃.ABSTINE A CIBIS·Quos

diximus. Sacram aũt purificatõem & vires a Deo nobis datas, illi verſus inſerũt, q ſic dicũt. IN PVRIFICATIONE Et liberatõe animi iudicãs, at oẽm ſpẽm humanæ exiſtẽtiæ integrã nos docuit, illud quod ſubiungit. CONSYDERA Statuens ſup his iudiciũ aurigam optimũ. hoc eẽ oẽm exiſtentiã adiunxit, & ordinem partium in ipa diuiſit, aurigã iuditio aſſimilãs, & id qđ in curru fert parti obſequẽti aſſimilauit. Hæc qdem ex his ꝟſibus addiſcere poſſunt, hi q monitionũ Pythagoreaꝝ ignari non ſunt, ſcilicet qđ ad exercitiũ ꝟtutis & ſuſceptõem veritatis neceſſe etiã erit diligentiã & curam habere circa ſplendidũ noſtrũ corpus quod ſapientes ſubtile animi vehiculũ appellarũt. extendit aũt ipa purgatio uſq; cibos & potões, omnẽq; dietã huius noſtri mortalis corporis, in quo limpidũ corpus ſupadiacet, non ſentienti corpi vitã iuſpirans, & ipſius concordantiã & armoniã cõtinens. vita enim eſt corpus quoddã ſplendidũ ſine materia, quod vitã hanc materialẽ gignit, p quã noſtrũ mortale animal cõpletur. compoſitũ & vita rõnali, & corpe materiali; q̃d imago quædam eſt hominis cõſtituti ex rõnali exiſtẽtia, & corpe ſplendido, & ſine materia. Quum igit nos homo ſimus. homo aũt ex his conſtet, oportet in omibus purificari & pfici, modumq; ſup qualibet natura ſeruare. nam alia aliã purgat, ut animæ rõnalis quantũ ad ipam rõem ptinet. Purgatio eſt diſciplina, hoc ẽ veritas, quantũ ꝟo ad opiniones cõſulata ꝟtus, nã quũ a natura nobis datũ ſit, vt ſupiora cõſyderemus, & inferiora ordinemus, ad illa ꝟitate, ad hec ꝟtute ciuili indigebimus, ut reꝝ ppetuaꝝ ſpeculatores, rerũ vero q̃ accidere cõſueuerunt peritiores facti ſimus. In vtriſq;

autem legibus diuinis non diſcedentes,ſtulticiæ procellas fugiamus,qua neceſſe erit purgare noſtram rõnabilem ſimul adiunctã exiſtentiã.Sed quum ſplendenti corpori & animo noſtro ſimul adiuncto adgenitum fuerit,corpus mortale purgare oportebit,& hoc atqꝫ id ſuis paſſionis liberare.Reſtat igit̃ corporis limpidi & animo adiuncti purificatio quam nos facere neceſſe erit ſacris legibus ſacriſqꝫ artibus inherẽtes.Corporoſior eñ quodãmodo hæc purgatio eſt,quoniam materias omnes & diuerſas attingit,& vndiqꝫ curatura eſt,vt corpus hoc efficax & animo adiunctũ a materia ſeparet̃,& ad æthereũ locũ aduolat,in quo primã & ordinatã fœlicitatẽ recuperabit.nam oĩa hoc limpidũ corpus attingentia ſi p̃cipue decenter,& nõ turbulente fiũt,v̾tutis & veritatis legibus cõuenire inueniunt̃.Purificatões eñ rõnalis animi ꝓuidẽt etiã ut ſplẽdidum corpus leuius factũ ad ſupiora cõuolandũ impedimẽto nõ ſit.Optima aũt eius ſubleuatio eſt,paulatim ſe curare a rebus terrenis ſegregatũ iri,ac rerꝫ ꝑpetuarꝫ & earꝫ quæ materia carẽt,frequẽti cõſuetudine exercitiũ habere,necnon relinquere ſordes qbꝰ iã pollutũ fuerat ꝑpter cõiunctõem quã cũ mortali corpore acceperat.p hæc eñ colligit̃ & quodammõ reuiuiſcit,& Dei poteſtate replet̃,& pfectõi intellectus animi coniungit̃.Quid igit̃ mirꝫ ſi aliqui cibi ad hæc conferant.vel qd mirꝫ,ſi ij q cõſueuerũt ab omnibus rebus,quæ mortuæ ſunt,longe eſſe omino abſtinere,& maxime a voluptatibus,& ab his quæ ad venerẽ mortale corpus excitant.hæc eſt ꝑfecto prima via ad purgatõem.Quãobrẽ in optis noſtris p̃ceptis monuimus quorũdam abſtinentiã,q̃ maiorẽ & vniuerſaliorẽ p̃ci

puum primū intellectū habebat. & quæ conſequenter hæc ſingularia vetabat, ut animalis vuluam nō comedes, hoc vero ita ſimpliciter dictū pceptū eſt, vt ab vno terreno abſtineamus, & hoc qdem minimo. Si vo ad pfunditatē multifici intellectus Pythagoræ inſpexeris, totius rei venereæ, vno eſtibili doceris abſtinētiam & ut in cibos illud nō aſſumemus. Sic in purificatōnē limpidi corpis, id quod p illud intelligit exercebimus. Similiter aūt cor nō comedas pcipue qdem monet ad iracūdiam non ruere. Conſequēter vero ſuadet, vt ab eſu cordis abſtineamus, & ea rōne quū dicit. lōge eſſe a mortuis oportere. Conſiderabimus pceptū hoc non ſolū monere, ut eſum rerū mortuarū vitemus, ſed omia q mortalis naturæ ſint. nec nō carnes nō ſacras & prophanas. Iuſtū enī & cōueniens eſt, ut ex monitōibus optis, & quod extra apparet, & id quod intus intelligit ſeruemus. nam ex cōtinuo pceptū, ut vba oſtendūtur ſeruat interioris, ac maioris effectus conſiderat. Sic ergo & nūc intelligamus breuibus vbis magnarū rerum principia, hunc verſum nobis dare.

VITA INQVIRIT CIBOS, QVORVM MENTIONEM FECIMVS, QVOD IDEM EST; QVOD ESTO LONGE A CORPORIBVS MORTVIS.

C Vm aūt ut omnia vitemus fieri non poteſt; ſubiūxit. quorū mentōem fecimus, & quo in loco hoc memorat, oſtēdit in purificatiōibus; & in liberatōe animi, ut p abſtinentiā cibor diligentē curā habeamus, pſpicuitatis currus corporei purgate; & ab impedientꝭ materia liberare, cōuenientem. Tali.

autem ope atq; exercitio rõnale iudiciũ cõſtituit, quod lucidi corpis curã purificatõi animæ cõdecentẽ reddere poteſt. Quãobrẽ aurigã ſententiã, ipm iudiciũ appellauit, tanq̃ ſupeſſe cõſueuerit recte ordinaro currui ſentẽtiã qdẽ, qa rõnalis potẽtia erat, aurigã v̈o, qa ipa potẽtia corpus complectit̃ & ſupſiſtit, q̃ lumen amore incenſum, in auriga diſpoſuit & ordinauit. Nam & ſi vna ſit anima lumine quaſi reſpicit campum veritatis, & potentia ſimilitudine manus continet, innatum ſibi corpus & ad ſe ipſam conuertit, ut integra Deũ conſpiciat, & diuinam ſimilitudinẽ acquirat. Ac forma totius abſtinentiæ talis eſt, & talia bona promittit. particularia vero in ſacris edictis opte præbita ſunt, quorũ & ſi vnũquodq; particularẽ abſtinentiã docuerit, vt fabarum in leguminibus, mortuorꝶ in animalibꝰ, & horum p ſpeciem, ut in piſcibus rumbum vita, & in terrenis animalibus alio abſtinere iubet, & alio quodã in volatilibꝰ, & tãdem ptes quaſdã animaliũ repudiauit, ut caput nõ comedas, neq; cor, nihilominus in horꝶ q̃libet pfectionem purificatõis oſtendit, ac ppter quaſdam naturales proprietates, hoc vel illud ad corporis abſtinentiam ordinauit, per quodcunq; autem mortalis affectionis purificationem docuit, & per diuina, ut homo cõſuefaciens in ſeipm verteret, ac locũ generationis & corruptõis relinquẽs ad Elyſium campũ, & liberum æthera tranſmigret. Quum aũt ordinate augmẽtum abſtinentiæ faciendũ eſſe p̃ceperit, ob idipm adadinuicem colata opinione, quorundam contrariari inueniuntur. Nam ſententiæ ab animalibus abſtine, contrarium eſſe videtur. cor vita, niſi quiſpiam cor vita, incipientibus eſſe præceptum dicat ab animalibus

abſtine,iam finientibus & pfectis.Supuacanea autem partiũ phibitio,his qbus totũ animal phibet.Quãobrem diligẽter inſpicere oportet,ni pceptis abſtinentiæ augumentatõis ordinẽ,quem ipſi vſus oſtendũt.Abſtine eñ inquit,poſtea tanq̃ qſpiam interrogaret,a qbus:reſpondet quos diximus,& iterũ,tanq̃ ad ſecundã interrogatõem,qbus in locis hæc Pythagoras dixit:& qbus in pceptis abſtinentiã quorundã ciborum iuſſerit:ſubiunxit.In purgationibus & in liberatione animi.oſtendens,q purgatões animæ debent pcedere,liberatio ſequi.Ac rationalis animi purificatio,ſunt diſciplinæ mathematicæ.liberatio prudens rerũ omnium aſpectus,qua cauſa ſingulariter id monuit,inquiens.In liberatiõe animi qui plurimas mathematicas artes complectitur,& continet,his igitur quæ ad purgationem & liberatõem animi dicta ſunt,neceſſe eſt ſimilia & conuenientia de ſplendido corpore.Igitur purgationes p doctrinam factas,& pbatam liberationem ſacra reductio ſequatur neceſſe erit.Hæc enim proprie purgant & pficiunt ſpirituale vehiculũ rationalis animi,ipſumq̃ a materiali morte diuidunt.Parant eñ ut purgati ſpiritus apte coniungant.Nam impurũ purũ cõplecti nefas eſt.Vt igitur animũ noſtrũ doctrina & virtute ornare decet,ut cum iis quæ ppetua & diuina ſunt,cohabitare poſſit.Sic ſplẽdidũ corpus purum & ſine materia oportet parare,ut cœleſtiũ corporũ ſocietatem ſortiat.p ſimilitudinẽ enim ſolent omnia adinuicem cõiungi.diſſimilitudine vero & ſi ppinqua ſunt diuiduntur.hanc pfectæ philoſophiæ menſuram docuit Pythagoras,propriam & cõuenientem,ad totius hominis pfectioaem.Is enim qui ſolum animũ curat,

corpus vero negligit,nõ totum hominẽ purgat.& ecõ
tra.qui purgat corpus ſolum,neglecto animo curari
oportere,vel corporis cultus animo quicꝗ collatũ iri,
ſi ipſe per ſe nihil purgatus fuerit,tantundem peccat.
Qui vero diligenter ꝑ vtrunqꝫ procedit.huic rerum ſa
crarum ſcientiã philoſophia adiungit,quæ ſplendidi
corporis purificatõem efficit,quam ſi ab intellectu phi
loſophi ſepares,non amplius in ea ipſam potentiã in-
uenies.Nam ex his quæ ꝑfectionem noſtrã complent
aliqua philoſophi intellectus inuenit,aliqua ſacrarꝫ re
rum actio philoſophi intellectũ ſequẽs,ſubiunxit.acti
onem aũt ſacrarꝫ rerum,appello potentiã purificandi
corpus ſplendidũ,ut totius philoſophiæ inſpectiuum
& conſideratiuũ ſit dux tanꝗ intellectus.Ciuile vero
& practicum,vt potentia ſequatur.At ciuilis philoſo-
phiæ duæ ſunt ſpecies,quarum altera eſt moralis,alte
ra eſt ſacrarꝫ rerum,& illa quidem ꝑ virtutes nos ſtul-
ticia purgat.Hec per ſacra myſteria terrenas cogitatio
nes detruncat.Argumentũ autẽ non paruũ & demon
ſtratio ciuilis philoſophiæ ſunt leges cõmunes,ac alte
rius philoſophiæ argumentũ & demonſtratio ſunt ſa-
cra ciuitatũ.& eſt q̃dem ſummũ totius philoſophiæ in
ſpectiuus intellectus,mediũ vero ciuilis,tertiũ rerum
ſacrarꝫ,ac primũ ad cætera duo ſimilitudinẽ oculi,&
id quod ſequit̃ ſimilitudinẽ manus & pedis ꝑtinẽs,ꝗ
omnia ita ſunt ad inuicem ſimul ordinata & coniũcta,
ut quodcunqꝫ horꝫ ſine aliorꝫ auxilio remaneat,ſit im
ꝑfectum. Quamobrem ſcientiã veritatis,inuentricẽ,
& potẽtiã ꝗ ꝟtutẽ miniſtrat,& puritatẽ in vnã cõiun-
tõem cõuenire oportebit,ut ciuile opus intellectui,ꝗ
rerꝫ oĩm dux eſt cõſonũ & cõueniẽs ꝑficiat̃,& his am-

bobus opus adiunctum appareat. finis Pythagoricæ diſciplinæ hic eſt, ad diuinoꝝ bonoꝝ acquiſitōem pfecti omnino & volatiles efficiamur, ut qn̄ mouendi tēpus aduenerit relinquētes in terris mortale corpus, & eius naturā deponētes. Athletæ certaminum philoſophiæ accincti, leueſq; ad cœleſtē ſedem pueniamus. Tūc em̄ & primū & antiquū ſtatū, nobis reddi & quātum hoī poſſibile eſt, deos fieri, ſequētes ꝟſus docēt.

SI CORPVS RELIQVERIS, ET PVRIFICATVS AD AETHERA VENERIS, ERIS IMMORTALIS DEVS, INCORRVPTIBILIS, NON AMPLIVS MORTALIS. HIC FINIS LABORVM OPTIMVS.

Hoc ut Plato dicit, certamē magnū & ſpes magna, hic pfectiſſimus philoſophiæ fructus. hic charitatis & ſacræ religionis opus maximū. Nam q̄ p̄ hæc, q̄ ſupius dicta ſunt, pergunt. vere bonis vniunt̄, atq; a laboribus huius terrenæ vitæ, tan q̄ ab aliqua ſubterranea ſpelunca liberant̄, & ad æthereos ſplendores adducunt̄, & beatis inſulis collocantur. his theſaurus p̄mium reſeruat̄, quoniam nefas eſt quempiā ad genus Deoꝝ accedere, niſi illū qui animo veritatē acqſiuerit & ꝟtutem, & in ſpirituali ipius vehiculo puritatē. Sic em̄ ſanus atq; integer ip̄e animus factus ad primi habitus ſpeciem reſtituit̄ p̄ rectaꝝ ſententiaꝝ vnitatē, ſeip̄o fruens, & totum diuum ornamentū recognoſcens, & opificem huius totius inueniens, ſic poſt purificatōem, quantū poſſibile eſt, ut ſemper ſunt ij qui in generatōem naturaliter non incidunt, ad

ip̄m deum reducit.corpus vero congenitū habens lo
co eget.quem inquirit ex ordine in aſtris tanꝗ ſedem.
Conueniens quidem ex hinc tali corpori locus,ſub lu
na ꝑpinquus.Nam & terrena corpora ſuperat,& a cœ
leſtibus ſuperat̃,quem locū Pythagorei æthera libeꝝ
appellant,æthera quia locus eſt ſine materia,& ꝑpetu
um libeꝝ,q̄a terrenis paſſionibus purgatū & ſolutum
eſt.Quid igit̃ quum illuc aduenerit fiet?an hoc quod
dicit?Eris immortalis Deus,illis ſimilis factus dijs,q̄-
rum mentōem in principio fecimus.non natura deus
immortalis.quomodo enim quicꝗ ſub aliquo tempo
re proficiens,& ad virtutem,& ad ſanctimoniam ex
talibus externis ſuperaddens,ad idem vnꝗ firmare-
tur.Oſtendit autem hoc ſuperadditio.Eris(inquit)im
mortalis Deus,& ſup̄adiunxit,incorruptibilis,nō am
plius mortalis,ut per mortalis amotōnem,nos in De-
os verti intelligatur,tanquā id nobis non per naturam
inſit,nec per exiſtentiam,ſed ex doctrina & augumen
to,tanꝗ hoc ſit aliud deorum genus.immortales qui
dem fiunt aſcendendo.mortales vero deſcendendo;
quiꝗ ex neceſſitate claris heroibus minores ſunt.nam
ij ſemper deum intelligunt.Illi ad ignorantiam ipſius
quandoꝗ incidunt.Tertium enim genus,etiam ad vl
timam eius ꝑfectionē veniat,neꝗ pars medij ſit,neꝗ
primo æquatur,ſed tertium exiſtens aſſimilatur pri-
mo generi.Similitudo enim quæ in hominibus ꝑ ha-
bitum eſt ad cœleſtes deos heroibus.& medio generi
perfectius ineſt ac magis propinque.& ſic communis
& vna oīm rōe vtentiū perfectio eſſe videt̃,ſimilitudo
ſcilicet ad opificē deū,q̄ ſp & ęque ineſt cœleſtibꝰ dijs
ac dijs æthereis firmis ſolū ſp nō æque.ijs vero qui ab

æthere ad terrena quãdoq; decidere ſolent, neq; ſemp̃ neq; æque. Recte quidem quiſpiam dicet, primam cœleſtium ſimilitudinem ad opificem Deum optimam eſſe, ſi eam ad ſecundam & tertiam comparaueris, aut ſi ſecundam ad tertiã, recte dicet. Non enim intendimus ſolum, ut opifici Deo ſimiles efficiamur, ſed ſecũdum ſtatutam normam, aut optimam ſimilitudinem, aut mediam conſequamur. Quas ſi ſortiri non poſſemus, eam conſequi contenti ſimus, quam ex noſtra natura nobis conceſſum eſt, & pfectõe virtutis in hoc fruamur, menſuram ſcilicet & modum exiſtentiæ noſtræ non ignorare, neq; ægreferre. ſumma enim eſt virtus prouidentiæ leges imitari per quas omnia ſecũdũ propriam vim, conuenienti ſibi bono adiungitur, & conſiſtere in terminis ab opifice Deo ſtatutis, quibus omnia per ſpeciem diſcreta ſunt. Talem ſententiã verſibus Pythagoræ dedimus, quę in ſe continet Pythagoreorũ preceptorum moderatã compilatõem. Oportebat enim neq; in metrorum breuitate, orationem noſtram conſiſtere (ſic enim multa ex ijs quæ præcepit latuiſſent) neq; illam in totius philoſophiæ longitudinẽ protrahere. Maius enim hoc erat, q̃ ad preſentem orationem ptinebat, ſed medium ad horum intelligentiam, quantũ poſſibile fuit, ſecuti ſumus. id ſolum in ipſis explanantes, quod oĩno ipſorum præceptorꝶ declarationi, cõuenire videbatur. nihil autẽ aliud hi verſus ſunt, q̃ forma quædam & imago pfectiſſima philoſophiæ, & per capita q̃dam ipſius præceptorꝶ abbreuiatio & inſtitutio quædam ex doctrina oſtendens poſteris per obſeruatõem legis diuinæ, aſcenſum ad cœlos patere. Quæ omnia, certe appellare poſſes optimã

cognitōem nobilitatis humanæ. At non vnius Pytha gorici eſt inuentū, ſed totius ſacrilegij, & ut ipſi dicūt, totius ſocietatis communis ſententia. Quamobrē lex erat in mane ipſos ſurgentes, & item ſero quū ad ſom num ituri erant, tales uerſus vno legente, vt leges Py- thagoricas audire, ut talis curæ frequētatio viuentia in ipſis præcepta oſtenderet. Quod ut & nos faciamus, iuſtum & vtile erit, vt ipſorum vtilitatem cōſequamur & quis tarde, eam tamen acquiramus.

FINIS

Duce virtute & comite fortuna.

HIEROCLIS PHILOSOPHI STOICI ET SANCTISSIMI IN AVREOS VER SVS PYTHAGORAE OPVS CVLVM PRAESTAN TISSIMVM ET RE LIGIONI CHRISTIANAE CONSENTANEVM COMPLETVM

Argentorat. In Aedibus Mathiæ Schurerij IX. Kal. Martias.
Anno M. D. XI.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

SYMBOLA PYTHAGORAE PHILOSOPHI.

Cum veneris ad templum adora,neqꝫ aliq̃d interim,qđ ad victũ ꝑtineat,aut dicas,aut agas. Ex itinere ꝑter ꝓpoſitum non eſt ingrediendũ in templũ,neqꝫ orandum,neqꝫ etiam ſi ꝓpe veſtibulũ ipſum tranſiueris. Nudis pedibus ſacrifica,& adora. Populares vias fuge,ꝑ diuerticula vade. Ab eo,quod nigrã caudã habet abſtine,terreſtriũ em̃ deorũ eſt. Linguam in primis coherce deum imitans. Flantibus ventis Echon adora. Ignem gladio ne ſcalpas.

Omne acutum abſte dimoue. Viro qui pondus eleuat auxiliare,non tamen cũ eo deponas,qui deponit. In calceos dextrũ p̃mitte pedem,in lauacrũ vero ſiniſtrum. De rebus diuinis abſqꝫ numine ne loquaris. Iugum ne tranſilias. Stateram ne tranſilias. Cum domo diſceſſeris,ne reuertaris,furię em̃ congredient̃. Ad ſolem verſus ne mingas. Ad ſolem verſus ne loquaris. Oleo ſedem ne abſtergas. Gallum nutrias q̃dem,ne tamen ſacrifices,ſoli em̃ lunę dicatus eſt. Suꝑ modiũ ne ſedeas. Animalia recuruis vnguibus ne nutrias. In via ne ſcindas. Anulum ne feras. Dei figurã ne inſculpas anulo. Ad lucernæ lumẽ ne te ſpeculo contempleris. De dijs rebuſqꝫ diuinis,nihil tam mirabile dicitur,quod non debeas credere. Riſu effuſo abſtine.

Iuxta ſacrificiũ ne incidas vngues. Dextram ne ad omnia facile inijcias. Stramentis ſurgẽs collige ipſa,figuramqꝫ confunde. Cor ne vores. Ce

rebrum ne edas. Capilloꝝ & vnguium ſupfluita-
tes, poſtq̃ abſcideris, peſſunda. Rubrum aliquid
ne ſuſcipias. Ollæ veſtigium in cinere confunde.

Aurum habenti ne hæreas in filiorum generatõe.

Honora in primis figuram, & aram, figuram ac p̃
cium denarioꝝ trium. Fabis abſtine. Herbam
molochinam ſere, ne tamen edas. Hirundinẽ domi
ne recipias. Ab animalibus abſtine. Fugare de
cet omni ſtudio, vniuerſiſq; machinamẽtis, ferroq; ac
igne abſcidere a corpore, morbum. a victu, luxum. ab
animo, ignorantiã. domo, diſcordiam. ciuitate ſeditio
nem. ab omnibus deniq;, intemperantiam.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Cav. G. DI [illegible]OMO
[illegible]
[illegible]
1471